

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

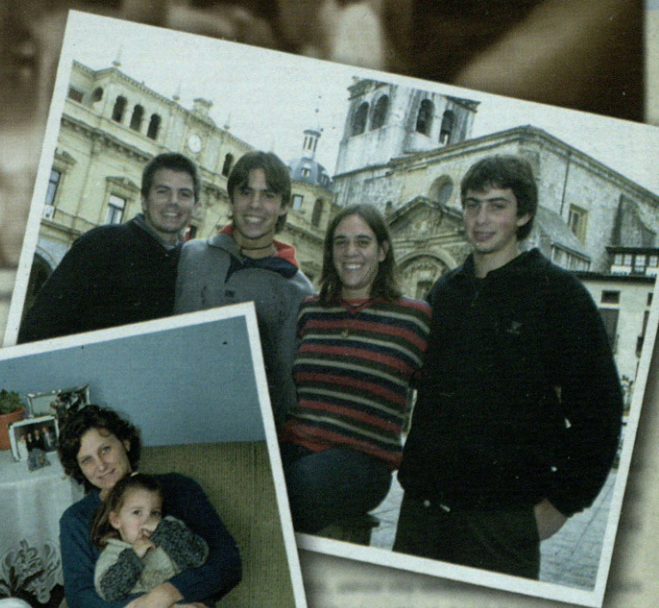

Argentinako Krisia eta Bertako Euskaldunak

PROTAGONISTEN AHOTIK

*Hogei lagun inguru zauritu
dira Buenos Aires erdian
izandako oldarraldian.
Poliziak protesta baketsuan
ari ziren milaka manifestariren
kontra egin du.*

Agencia BUENOS AIRES

Jose Luis Mendoza:

“Tamalez, bizitzari lotutako jakinduria galtzen ari da”

ITZULUKA?

MAHAI JOKOA

Bizkaiaren ganeko 2.000 itaun-erantzun

GAZTETXO eta HELDUENTZAT

MAHAI JOKOA

ITZULUKA?

Zer dakizu Bizkaiaz?

- Zeri esaten jako "ogigaztaia"?
 - Nor zan Martina Ibaibarriaga?
 - Zein da euskera hobea, Markina ala Zornotzakoak?
- 2.000 itaun, geure herrialdea olgetan ezagutzeko.

DNI / CIF

ENA / IFK.....

Persona y teléfono de contacto

Harremanetarako, izena eta telefonoa

Dirección

Helbidea

Código postal

Posta kodea

Provincia

Probintzia.....

Forma de pago

Ordaintzeko era

Banku bidez(20 zenbaki)

Entidad bancaria

Bankuaren izena

Eskaerea egiteko orria

*Informazioa aek-ren fitxategian gordeko da, babespekoa da eta interesatuak eskatu, aldatu edo ezabatu leike gura izan ezker. Beronen kontrola nahiz erabilera, Norberaren Datuak Babesteko Lege Organikoaren mende dagoz.

*Esta información se guardará en nuestro fichero, es confidencial y el interesado es libre de modificarlo o cancelarlo. Su control y tratamientos están sujetos a la Ley Orgánica de Protección de Datos de Carácter Personal.

BIZKAIKO aek

euskal herriko alfabetatze euskalduntze koordinakundea

Salneurria: 5.000 pta./ 1.000 ogerleko/ 30,05 € (B.E.Z. barne)

Eskatu egizu zeure herriko aek-ren euskaltegian, edota:

• 04 415 52 57 edo 04 415 05 12 telefonotatik • Posta-e: idoaia@aeknet.net • 04 416 65 55 faxa

Rellenar este impreso y enviar a la siguiente dirección
Eskari-orri hau bete eta bidali ondoko helbidera:
BIZKAIKO aek • Perro kalea, 1-5.a • 48005 BILBO

Diseinua: antza S.A.L.

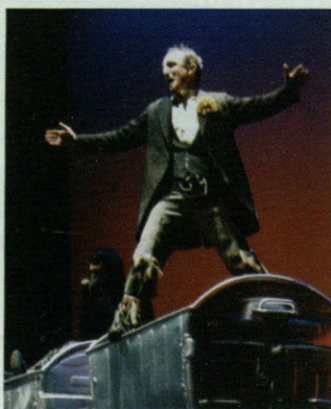
■ **Serafin Llamas:** "Gaur egungo bake itzaropena Elkarriren konferentzian dago" **9**

■ **Correo Prensa Española:** dirua eta espainiar aberria egiteko makina **12**

■ **Xamarren**
"Orekan" liburua:
Ekologia, herriak eta hizkuntzak **15**

■ **Maskarada:** Gu sortu ginen zabor beretik sortuko dira besteak **37**

ORRIZ ORRI

Oihartzunak **5**

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa **6**

Elkarriketa: Serafin Llamas.

Joseba Arruti **9**

EKONOMIA

Dirua eta espainiar aberria egiteko makina.

Daniel Udalaiz **12**

EUSKARA

Ekologia, herriak eta hizkuntzak.

Daniel Martirena **15**

GIZARTEA

Argentina: Desilusioak jotako herritarrek

Nagore Irazustabarrena / Daniel Udalaiz **19**

Elkarriketa: Jose Luis Mendoza.

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre **28**

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak **34**

Gu sortu ginen zabor beretik sortuko dira besteak.

Ainara Gurrutxaga **37**

Graffitiak: Izengoitiaren artea.

Jon Gurrutxaga **40**

Orain dela 30 urte

Pilar Iparragirre **44**

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak **46**

Agenda **49**

Bizia **50**

Ihesi **51**

Denborapasak **55**

IRITZIAK

Politika: M. Ariznabarreta **8**

Kultura: Jon Kortazar **36**

Azkena: Iñaki Murua **58**

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitalpen honen edizioak laguntzaile:

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Behar duzun informazioa

Elkarrizketak, denbora-pasak, ibilaldiak, umorea, erreportajeak, eta beste mila kontu, euskaraz eta astero zure etxean.

• URTEBETEKO HARPIDETZA

HEGO EUSKAL HERRIAN
104 €

IPAR EUSKAL HERRIAN
126 €

ARGIA **HILABETEZ DOAN** EZAGUTZEKO
AUKERA ERE ESKAINTZEN DIZUGU
ETA HARPIDETZA EGINEZ GERO OPARI
HAUETAKO BAT JASOKO DUZU:

ESKAERAK EGITEKO

943 37 15 45 ☎ • harpide@argia.com

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta
 Zuzendaria: Pello Zubiria.
 Zuzendari ordea: Xabier Letona.
 Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
 Produkzioa: Berdaitz Goia.
 Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
 Sustapena: Kike Amonarriz.
 Argitalpenak: Bego Zuza.
 Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
 Bezeroen harrera: Olatz Korta.
 Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
 Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarte.
 Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Uruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria104 euro

Ipar Euskal Herria126 euro

Espainia104 euro

Beste atzerriak133 euro

Airez208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

■ Nicholson, Australiako "The Australian" egunkarian

-Ikuspegi objektiboagoa izango duzue gertatzen ari dena ikusi ezin baduzue.

■ Badeaux, Kanadako "Le Droit" egunkarian

-Ez musikarik, ez telebistarik... oraindik Afganistanen egongo gara.

Hiruko Txikian

ITSASONTZI BATEN

Eraman zituzten, bortxaz, Yeu uhar-tera. Gazteak gehienak, adintsuenak ez zuen berrogei urteko langa pasatua izango, eta jada taldean, aitonaren tratamenduaz joko zioten adarra errukirik gabe. Hogeita bost bat urte joan zaizkigu dagoeneko. Balio luke orduko argazkiari begirada bat emateak. Joandakoak gogoan, handik gutxira akordeoi soil batez lagunduta tonu apaleko ahotsez entzun genuen kantuak, sekulako arrakasta bildu zuen. "Euskal Herritik kanpora naramate eta ez dakit nora". Lizartzako itsua omen zen kantu haren egilea. Bere bihotza begi, etxean grabatutako maketa zen irratiz entzutera ematen zitzaiguna, euskal errefu-

xiatuen konfinamentuaren testigantza. Kaxiano. Oker ez banago, publikatutako bere lehen kantua zuen. Eta niri konfinamentu hark beste gizon bat dakarkit gogorra: Arratiako Juanpe Bernaola. Gure alaba eta semearentzat aitona olentzero. Bere handian, soinu ttikia jotzen zuena etxeko tximini ondoan bero. Bere bihotza gogo, Bermeoko portuan tona erdia janari bapore batean sartu eta konfinatuen bisitan abiatu zena, bertako ostalari eta jendarmeen harri-durarako. Urtero legeaz Santa Agatan, Arratiako korala ariko da kantuz San Mamesen, eta nik Juanpekin batera Kaxiano eta Yeu gogoratuko ditut.

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

PORTO ALEGRE

Porto Alegre, geroz eta globalizatuagoa dagoen munduko txiroentzako itxaropenaren eszenatokia izan da. Munduko Foro Sozialak bertan bildu ditu globalizazio neoliberalaren aurkako mundu osoko mugimenduak. Milaka pertsonak, Euskal Herrikoak tartean, ekonomiaren egoeraz eta biztanleengan honek duen eraginaz eztabaidatu dute eta beste mundu bat posible dela ondorioztatu dute. Ekonomia gizakien eskubideen menpe dagoen mundua. Egun alderantziz gertatzen da. Hala, planetan bizi diren 6.100 milioi pertsonetatik 2.100 milioi soilik dituzte bizi baldintza duinak. Gainerako 4.000 milioi sufritu egiten dute: 2.800 milioi txirotasunean daude hileko 72 euroko errentarekin, eta beste 1.200 miserian hileko 35 eurotik beherako errentarekin. Ez aberastasuna gutxi batzuen eskuetan biltzen duen sistema kapitalistak, ezta bere erabakietatik herria baztertzeko duen planifikazio sistema zentralizatuak, ezin diote egoera honi behar bezala erantzun. Beste alternatiba bat bilatu behar da. ¿Utopia? Globalizazioaren aurkako militanteak horren alde ari dira lanean. Eta euren ekimenek gure babesa merezi dute. ●

◆ DANIEL UDALAITZ

HITZARMEN EKONOMIKOA AZKAR NEGOZIATUKO DA

MIGUEL Sanzen eta Jose Maria Aznarren gobernuak bi batzorde eratu dituzte hitzarmen ekonomikoa negoziatzeko eta, seguruenik, hila-bete batean negoziatzeko amaitzekotan izango dira. Nafar Gobernuak ordezkariak jadanik aurreratu dute Europako ordezkariak gaiak baztertu dituztela eztabaidatik. Hitzarmen ekonomikoa iraunkorra eta behin-betikoa da, 1990ean hitzartu zen egungo akordioa eta harrezkero bost urtean behin negoziatzen da. 1995ean egin zen azken negoziaketa. EAeko Kontzertuaren negoziatzeko izandako geldotasuna eta arazoak ez direla izango azpimarratu nahi izan dute etengabe Nafar Gobernuak ordezkariak.

JELTZALEEN ZERRENDIA

ETA-RI atzemandako jeltzaleen izenen zerrendak piztu du EAJ eta PPren azken liskarra. Beste behin ere agerian geratu da Espainiako agintariak ez dutela berdinduz jokatzeko batzuen eta besteen zerrenden filtrazioekin. Ez litzateke arritzeko ETak zerrenda horiek izatea, ETari era askotako zerrendak atzeman dizkiote eta. Baina, aldi berean, batez ere ETarekin zerikusit duden kontuetan hainbeste gezur ere azaleratzen denez, halako albisteak zuhurtasun handienarekin hartzea da logikoena. Edozein modutan, ETaren aldetik zerrenda horretako izenen aurka moduren batean jotzea astakeria handia litzateke.

ETA-REN AURKAKO PRESIOA HANDITU DU FRANTZIAK

HILABETE batean bai eta hurrengoan ere bai, Frantziako Segurtasun indarrek atxilotak, presoen entregak edota ETaren egiturarekin lotutako azpiegituraren aurkako operazioak egin dituzte. Azken urtean ETaren aurkako dozenatik gora partehartze izan dute Frantziako polizia desberdinek, ETaren azpiegitura eta

militante sarea gogor kolpatuz. Irailaren 11tik aurrera bereziki areagotu da frantziar poliziaren jarrera. Datu guztien arabera, Frantziako segurtasun indarrek ETaren egiturarekiko kontrol

■ Bordeleko operazioaren une bat.

B A H E A

• Xabier Arzalluz EAJko EBBko lehendakaria PPren patriotismo konstituzionalari buruz 'Deia'n: "Akaso uste dute PPK eta beren buruzagi bakarrak askatasunaren ideia, giza eskubideena, bizitzaren kontzeptu etikoa, demokraziaren sentipena eta praxia, guri, euskal demokratei eskaini diezaguketela lotsaz gorritu gabe? Hauek edozein autokrata absolutistaren oinak musukatzen ari zirenean, aipatutako guztia proaktikan aritzen ginen gu. Eta dokumentua idatzi dutenak, haiek izan dira Francorekin karrera egin eta poza-

TXOSTEN OFIZIALA

Datorren asteburu honetan biziko dute sozialistek martxoko kongresuaren atariko une garrantzitsuenetakoa, 9an jakingo baita kongresurako PSE-EEk eramango duen txosten ofiziala. Lasaitasunerako deien erdian, sektore bakoitzak bere argudioak zorrozten ditu, esate baterako Nicolas Redondo Terrerosen aldekoek, 8an Redondo Terrerosi omenaldia egingo baitiote. Lasaitasunerako deiak bai, baina giroak gogortzen jarraitzen du eta zenbait gunetatik salatu da afiliatuen data baseak lapurtu izan direla; informazio hauek joan den astean ezagutarazi ziren, Redondo Terrerosen aldekoek afiliatu guztiei gutuna bidali zietenean.

handia dute eta era honetako operazioek jarrai-pena izango bide dute, Bordeleko azken sei atxilotetek adierazten duten bezala.

UA-K AUTONOMIA ESTATUTUA PRESTATU DU ARABARAKO

DATORREN martxoan egingo duen batzar nagusirako Arabarako prestatu duen autonomia estatutuaren berri emango du Unidak Alavesak. UAk EAEn egin daitekeen edozelako autode-terminazio prozesuri aurre egiteko prestatu du autonomia estatutua.

SEGI-KOAK GOSE GREBAN

“EUSKAL gazteriak eta Euskal Herriak jasaten duten jazarkundeak salatzeke”, joan den otsailaren 2tik gose greba mugagabea ari dira

Iruñeko Donibane auzoko Asuncion Elizan Segi gazte erakundeko ia hogeiki kide.

SANZ PSN-REN AURKA

DATORREN urteko udal eta foru hauteskondeen itzala gero eta ageriagoa da Nafarroako panorama politikoan, eta horren agerle da UPNk PSNren aurka jaurtitako eraso politiko. Miguel Sanzen esanetan, PSN Nafarroak egun duen proiektu instituzionala abertzaleei saltzeko prest dago. Ondorioa agerikoa da, hots, UPN da Nafarroaren egungo izaera defenda dezakeen indar politiko bakarra. PSNk, bestalde, ez du aukerarik galtzen bere oposizio lana nabarmenarazteko eta, besteak beste, Gaztelu Plazako indusketa lanak ondo egin arte gelditu beharko liratekeela jakinarazi du.

■ Emilio Gebara.

IZPIAK

Emilio Gebara Arabako Diputatu Nagusi ohia EAJtik kanporatu izanak kritika gogorrek ekarri dizkio EAJri, batez ere zenbait hedabide eta PPren aldetik. EAJko kideen arteko kritika publiko gutxi izan da; eta horien artean Jose Angel Cuerda Gasteizko alkate ohiarena da entzutetsuena. PPK bere alderdian afiliatzea eskaini dio Gebarari.

Felipe Gonzalez ere aterata da PSE-EEren baitan bizi den eztabaidara eta Nicolas Redondoren aldekoek adierazi bezala haren aurka izan den “ehizaldian” berak ez duela parte hartu esan du, ironia handiz bera ehiza txikian ez dela aritzen azalduz. **Enrique Villar** EAEko gobernu ordezkaria kargu-gabetzeko eskaria egitea onartu du Eusko Legebiltzarrrak, Batasunak hala proposatu eta EAJ, EA eta EB-IUK eskariarekin bat egitean.

■ Enrique Villar.

rrren bizi izan direnak, Francoren altxamendu odoltsua eta diktadura luze eta lazarria inoiz gaitzetsi nahi izan ez duten haiek, azken finean hori egitea euren buruak gaitzeste bezala litzatekeelako”.

- Graham Watson, Europako Legebiltzarreko liberal demokraten taldeko presidentea “Egunkaria”n: “Bide militarrek oinarri hartuta, Espainiak ez du inoiz arazoa konponduko”.
- PSE-EEko Jesus Eiguren: “Terrorismoari bakarrik eta sostengurik gabe dagoela sentiarazi beharrean, izaera nazionalista duen fronte zabalaren erosotasunean kokatzen dugu”.

Ez dezagun denbora alperrik galdu

Esparru politiko, sindikal eta sozial gero eta zabalagoetatik ari gara entzuten autonomismoa gaindituta edo hilik dagoela eta burujabetzaren garaia dela. Madrileko gobernuak Kontzertu Ekonomikoaren luzapena bere kabuz inposatzek berriro ekarri du lehen planora hausnarketa hau eta agerian utzi du egungo marko juridiko politikoak ez diola bermatzen Euskal Herriari inolako aginpiderik bere etorkizun politiko zein ekonomiko erabakitzeko orduan. Argi geratu da Kontzertuaren negoziazioa erabat baldintzaturik dagoela euskal instituzioek Estatuarekiko duten dependentsiazatik eta ez dagoela berdintasuneko harremanik, marko honekin Madrilek izango duela beti Euskal Herriarentzat funtsezkoak diren kontuetan erabakitzeko ahalmen osoa, euskal herritarren gehiengoak esan edo erabaki dezakeenaren gainetik.

BAINA, beste zerbaitek ere kezkatzen nau, Ibarretxeren gobernuak honen guztiaren aurrean erakutsitako jarrerak, hain zuzen ere. On deritzot Estatu espainiarrak ohiko kupoari, inolako kontsentsurik gabe, gehitu dizkion 240,40 milioi euroak ez ordaintzeari, baina, zergatik ez da jotzen arazoaren sakoneko elementuetara? Marko aldaketaz eta herritarren iritzia errespetatzeaz horrenbeste hitz egiten denean, zergatik ez da zalantzan jartzen kupo gisa ordaintzen den kopuru osoa, 907,50 milioi euro horiek, euskal gizartearen gehiengoaren borondatearen aurka, Polizia Nazionalea, Guardia Zibila, Armada, Monarkia eta abar ordaintzeko erabiltzen badira? Zoritxarrez, Ibarretxe eta bere gobernuaren konfrontazio eta desobediencia itxuren atzean indarrean dagoen markoaren onarpen inplizitoa dago, ez dutelako burujabetzaren bidearen aldeko aposturik egiten, egungo markoa berregokitzearen aldekoa baizik.

Gero eta euskal herritar gehiagok, ordea, uste dugu burujabetzaren garaia dela eta ezin dugula denbora galtzen jarraitu, denbora gure aurka doalako. Burujabetzaz era abstraktuan hitz egitetik burujabetzaren beharra arlo desberdinetan eguneroko lanean ikustera pasatu gara: geure esparru ekonomiko eta soziorabalarik garatzeko; euskal lurralde guztien arteko kohesio sozial eta ekonomiko bideratzeko;

euskara, euskal kultura eta hezkuntza ereduak garatzeko; geure euskaltasuna munduaren aurrean agertzeko.

Burujabetzaren aldeko apostuak beste gauza garrantzitsu bat ere badakarkigu, gatazka politikoaren konponbiderako ateen zabaltzea, hain zuzen. Euskal herritarren gehiengoak argi ikusten du, jadanik, burujabetzaz berba egiten dugunean autodeterminazio eskubidea onartzeaz ari garela eta ez proiektu politiko zehatz bat inposatzeaz; proiektu politiko guztiak joko demokratikoan oinarrituta baldintza berberetan jartzeaz ari garela, hots, demokrazia. Eta, euskal gizartearen aniztasuna kontuan izanda, klabe hau ezin bestezkoa da gatazka politikoaren integrazioarekin gaintzeko.

Gainera, aniztasunaren errespetuan eta demokrazian oinarrituz, autodeterminazio eskubidearen erabilpenaren bideetik, sektore abertzale eta progresisten arteko indar metaketaren bitartez Euskal Herriak independentziaren bidea hartuko balu ere, nire ustez, ez litzateke traumatikoa bilakatuko ezta sektore ez abertzaleenentzat ere. Azken finean, Euskal Herriak bizi duen mendeetako gatazka politikoaren elementu traumatikoa Frantzia eta Espainiaren aldetik etengabe jaso dugun proiektu politikoaren inposaketa da.

BURUJABETZAREN aldeko apostuan, sektore abertzale eta progresisten arteko elkarlana sustatu eta kohesionatzeko orduan, sindikalgintza abertzaleak du ardura eta zeregin handia; herritar askok faltan botatzen du, momentu honetan, larogeita hamargarren hamarkadan zehar gehiengo sindikal abertzaleak izan zuen dinamismoa eta protagonismoa.

Ildo horretatik, lan harremanetarako euskal esparruaren alde ELA eta LABek deituta 1994an burutu zen manifestaldi hain garrantzitsu hartatik zortzi urte betetzen diren garaian, LAB sindikatuak *"Burujabetzaren garaia da! Euskal esparru ekonomiko eta soziorabalarik alde!"* lemapean datorren otsailaren 23rako deitu duen nazio manifestaldiak aukera ederra eskaintzen digu herritar abertzale eta progresista guztioi burujabetzaren aldeko presio sozialean pausoak ematen hasteko. Burujabetza ezinbestekoa badugu geure etorkizuna erabakitzeko, ez dezagun denbora gehiago alperrik galdu! ●

ALBERTO ELOSEGI

M. Ariznabarreta Zubero
LABeko Komunikazio Idazkaria

*"Euskal herritarren
gehiengoak argi ikusten du,
jadanik, burujabetzaz berba
egiten dugunean
autodeterminazio eskubidea
onartzeaz ari garela eta ez
proiektu politiko zehatz bat
inposatzeaz"*

S E R A F I N L L A M A S

EB-IUko Lehendakaritzako kide eta Antolakuntza idazkaria da. Berez kazetaria izan arren, oso aspalditik aritu izan da talde sozialen barruko lanean eta konpromiso horrek eraman zuen politikara. EB-IUk Jaurlaritzan ehun egun bete dituenean elkarriketatu dugu.

"GAUR EGUN BAKE ITXAROPENA ELKARRIREN KONFERENTZIAN DAGO"

Ehun egun bete berri ditu EB-IUk Jaurlaritzan. Zein da egiten hasitako-aren balantzea?

Esperientzia, bai kanpora zein barrura begira, positiboa izaten ari da. Jendea jabetu da ezkerreko politika aplikatzen ari garela eta, orain arte, politika horiek, tamalez, paperetan geratzen zirela inolako isla praktikorik gabe. Argi dago ez dela gauza bera paperean geratzen den teori-zazio hutsa egitea, paperak guztia eusten baitu, eta guk proposatzen ditugun politikak praktikan abiarazi ahal izatea. Jaurlaritzan bete ditugun ehun egunotan gure ekarpena egin dugu zenbait gai zehatzetan: inmigrazio zuzendariaren izendapenean, drogen legeztapenaren inguruan zabaldu dugun eztabaidan edo adopzioa ontzat hartuko duen izatezko bikoteen legearen inguruan, besteak beste.

■ **Koalizioko sektore batek bere desadostasuna azaldu zuen Jaurlaritzan sartzeko urratsa egin zenutenean eta Bizkaiko Batzar Nagusietako zuen ordezkari bakarrak bere dimisioa aurkeztu zuen. Bideratu al da barne egoera garrantz hori?**

Antolakuntza idazkari gisa pozik nago koalizio barruan guztiek onartu dutelako egin genuen eztabaidaren ondoren hartutako erabakia, eta Jaurlaritzan sartzearen aurka azaldu zirenak ere jabetu direlako hilabete hauetan, ezkerreko

■ **"Batasunakoek ez dute hauteskundeetan jasandako porrota onartu, eta modu etsi-etsian ari dira".**

politika baten bidez, gauzak aldatzen hasiak garela gobernutik. Hala, Jaurlaritzan sartu ginenetik ez da inolako ahozko kritikarik egin edo dokumentu idatzirik aurkeztu, ez EB-IUko Lehendakaritzan ezta Kontseilu Politikoan ere, hartu

□ **"Udalbiltza giro politiko zehatz batean sortu zen, eta helburu batzuekin, eta guk ez dugu bertan parte hartuko"**

genuen erabaki haren inguruan. Hori seinale ona da. Estatu mailan ere, hasierako zenbait jarrera gairatuta, IUko kideek ontzat eman dute gu Jaurlaritzan egotea.

■ **Nolako jarrera somatu duzue Jaurlaritzan zuenganako EAJren eta**

EAren aldetik?

Gutxienez, elkarriketarako jarrera nabaritu diegu. Hiru alderdiok barneratu egin dugu koalizio batean gaudela eta bakoitzaren programetako zati batzuk bazter utzi behar ditugula, bakarrik gobernatuko bagenu gure politika orain egin dezakeguna baino askoz haratago joango bailitzateke ikuspegi sozialetik. Bide horretatik, akordioak lortzeko borondatea nagusitu da. Hala, izatezko bikoteen inguruan lortuko dena, adibidez, EB-IUren ekarpen argia da, adopzioa barne hartuko duen legerik ez bailitzateke onartuko gu Jaurlaritzan egon gabe. Nafarroaren ostean EAE izango da honelako legea izango duen bigarren erkidegoa.

■ **Bizkaiko eta Gipuzkoako Batzar Nagusietan aurrekontuak PSE-EEren laguntzarekin onartu dira. Horrek eraginik izan al lezake Jaurlaritzan?**

Printzipioz, ez du zertan eragin behar. Erakunde ezberdinak dira, eta Jaurlaritza bereiztu egin behar da aldundietatik edo udal erakundeetatik. Azken finean, hor tartean EAJren eta sozialisten estrategia dago. Jeltzaleek PSE-EEren sostengua behar dute Bizkaian

eta Gipuzkoan aurrekontuak onartzeko eta sozialistek euren jarrera aldatzen hasi den itxura eman nahi dute aurrera begira. Batzarkide sozialistak ez dira ados egon aurrekontuak onartzeko eman behar izan duten laguntzarekin, baina goitik jaso

dute agindua. Akordio horiek lurraldeetako erakundeetara mugatuko dira.

■ **EAEko zatika onartu izanak zer eragin izan lezake Eusko Jaurlaritzaren jardueran?**

Oraindik ez dago argi nola islatuko den praktikan Legebiltzarrak onartutakoa. Dena den, hiru alderdion artean hitz egin beharko dugu arazo horri irtenbideak bilatzeko. Argi dago aurrekontuekin jazotako bidegabekeria ez dugula atsegin, baina jazotakoak ez du inolako aldaketarik eragingo guk Jaurlaritzan bideratuko dugun ildo politikoa eta gestiozkoan. Legebiltzarrean aurrekontuen inguruan gertatutakoak lotsa ematen dit,

ria da. Erabakitzeak ahalmena Batasunaren esku uzten ari dira.

■ **EB-IUK ez du Udalbiltzan parte hartzen. Hala ere, Batasunako hautesiek beste erakunde bat sortu izanak eta EAJk eta EAK Udalbiltzari eman dioten norabideak lagundu al dezake zuek bertan izatea, erakunde hori Euskal Herri osoko hautetsien elkarlanean-rako baliagarria den neurrian?**

Ez. Udalbiltzak kutsu politikoa zehatza hartu zuen hasieratik, eta bertan izan diren aldaketek ez gaituzte hurbilduko. Guri ona iruditzen zaigu Euskal Herri osoko hautetsien arteko elkarlana egotea, baina Udalbiltza giro politikoa zehatz batean sortu zen, eta helburu batzuekin, eta guk ez dugu bertan parte hartuko.

■ **Zer balorazio egiten duzu Batasunak maiatzaren 13az geroztik izandako jardunbideaz?**

Ez dute hauteskundeetan jasandako porrota onartu, eta modu etsi-etsian ari direla iruditzen zait. Lehenengo ez ziren Legebiltzarrera joaten, gero bai... Ez da irizpide argirik somatzen euren jokabidean. Maiatzaren 13an Batasunaren alde bozkatu zutenetako askok ez dute ongi ulertuko alderdi horrek PPrekin eta PSE-EErekin egungo Jaurlaritza blokatzen jardutea. Izan ere, jarrera horren erruz ezin izango dira indarrean jarri kutsu sozialeko hainbat neurri, eta ezkerreko alderdi batek horrela jokatzeko nekez uler daiteke. Gainera, Aralar ere hor dago eta horrek kezkatu egin beharko lituzke Batasunako kideak.

■ **Beraz, zein aukera ikusten duzu 1998ko giroa berreskuratzeko?**

Nire itxaropena Elkarriren Bake Konferentziarekin lotuta dago. Alderdiok oinarritzko akordio batzuk lortzeko gaitasuna azaldu behar dugu, eta hortik etor daiteke aukera nagusia.

■ **Egungo egoera aintzat hartuta, egin-garria iruditzen al zaizu asmo on hori?**

Lan ona egiten ari da eta gutxieneko aukera bat badago. Urratsak egiteko bide onetik goazela iruditzen zait.

■ **PSE-EEK datorren martxoan egingo duen Kongresua erabakigarria izan liteke urrats horiek egiteko?**

Bai, oso garrantzitsua izango da hor gertatzen dena. Argi dago momentu honetan PSE-EE gutxienez bi multzo nagusitan zatituta dagoela eta oso zaila izango dela horiek batu ahal izatea. Herri honen mesederako, oso garrantzitsua da

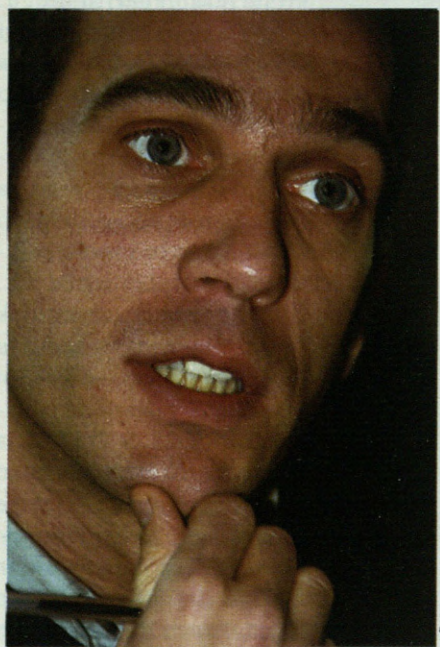
□ **“Legebiltzarrean gertatutakoak lotsa ematen dit, ez baita normala oposizioa hiru alderdik Jaurlaritzaren eta Legebiltzarraren jarduerara blokatzea”**

sozialistek orain arteko jokamoldeak aldatzea. Ez dakit Kongresuak hori lortuko duen, krisia amaitzea lortuko ez dutela uste baitut. Rosa Diezek eta Odon Elorzak diotena proiektu berean biltzea oso zaila dela iritzen diot eta, beste edozein alderdiren barne egoera hitz egiterakoan izan beharreko errespetuarekin, ez dut uste Kongresuan hori lortuko dutenik. Barne gerra gordina dute eta guztientzat erreferente izango den pertsona bat nekez bilatuko dute. Dena den, PSE-EEren norabide aldaketa ona izango litzateke PP isolatuta utziko lukeelako eta elkarriketaren aldeko gainerako alderdiok harremanak normaltzea ekarriko lukeelako. Horregatik dago PP hain kezkatuta.

■ **Zer iruditzen zaizu Nicolas Redondo Terrerosek EAEko sozialisten buruzagi gisa egindako ibilbidea?**

Nicolas Redondoren politika guztiz desagokia izan da. Euskal Herriko egoera jartzen dute jokabide hori azaltzeko aitzakia gisa, eta egoera gogorra den arren, horrek ez du esan nahi PSE-EEK PPren eskutik joan behar duenik, aurreko bozetan jazo zen legez. Tamalez, terrorismoak urte asko daramatza jotzen, baina lehenago ez zen sekula honelako bat egiterik jazo. Beraz, Redondo bera izan da sozialisten jarrera aldarazi duena, eta Mayor Orejak PSE-EE irentsi nahi

□ **“Autodeterminazioaren aldekoak gara, baina horrelako kontsulta bat egiteko oinarritzko baldintza batzuk behar dira, eta gaur egun ez daude”**

NICO AZKONA

■ **“Kontzertuaren negoziazioan Jaurlaritza prest egon da Europako auzia bazterreratzeko”.**

ez baita normala oposizioa hiru alderdik Jaurlaritzaren eta Legebiltzarraren jarduera blokatzea, batik bat hain ikuspuntu ezberdinak dituztenean. Ez dute elkarren arteko alternatibarik eskaintzen baina oraindik ez dituzte onartu iragan maiatzaren 13ko hauteskundeetako emaitzak eta ahalik eta eragozpen handienak jartzera mugatzen dira. Gainera, salagarria da erabat PPK eta PSE-EEK Batasunarekin bat egitea. Azken hauek aurrekontuei egindako osoko zuzenketak aztertzeke deitutako bosgarren bilkurara sartu zirenean, PPkoak eta sozialistak atzetik joan zitzaizkien eta irudi hori oso adierazga-

izan du errespetu falta handia erakutsita.

■ **Elkarritzeta baliatuta bakerako bidea jorratzen hastea izan zen EAJ-EAk legegintzaldi honetarako hartu zuen konpromiso nagusietakoa. Posible izango da ala luebakietako estrategian hondoratuta jarraituko dugu?**

Helburua ehuneko ehunean lortzea ahalbidetuko duen proiektu osoa beteko den ez dakit, baina urratsak egingo direla ez daukat zalantzarik. Aurrekontuen prozesua amaitu ostean, PPK eta PSE-EEk euren jarrera baretuko dutela espero dut. ETari dagokionez, zaila da euren jokiera ulertzea eta Bilboko hiriguneko atentatua horren erakusgarri da. Suarekin jokatzen duena erre egiten da azkenean, eta zerbait oso larria gerta liteke egunen batean. Dinamika horrekin zaila da bakerako urratsak egitea.

■ **Autodeterminazio eskubideari buruzko herri kontsultak ere zeresan handia eman zuen hauteskunde garaian. Legegintzaldi honetan egingo al da horrelako kontsultarik?**

Ez dago batere argi lau urteotan egingarria izango ote den. Autodeterminazio eskubidearen aldekoak gara, inolako zalantzarik gabe, baina horrelako kontsulta bat egiteko oinarritzko baldintza batzuk eman behar dira eta, gaur egun, ETaren indarkeria gori-gori dagoela, alderdi konkretu batek hori arbuaitzen ez duen artean... zaila izango da. Lehenengo, guztion arteko hurbilketa prozesu bati ekin behar diogu eta giro egokia sortu behar dugu herri kontsulta hori egin ahal izateko. Aurretiazko urrats batzuk egin behar dira xede hori gauzatzeko.

■ **Jaurlaritzaren eta Espainiako gobernuaren harreman txarren azken**

INIGO AZKONA

■ **"Jaurlaritzan sartu ginenetik, EB-Iuren baitan ez da inolako ahozko kritikarik egin edo dokumentu idatzirik aurkeztu hori dela eta".**

adibidea Kontzertu Ekonomikoaren luzapena izan da. Zein konponbide ikusten diozu afera honi?

Madriren jokabidea guztiz zentralista da, eta Espainia "bakar, handi eta librearen" ildotik ari da. EAE bere menpe daukala erakutsi nahi du Aznarrek. Europako Batasunaren aurrean EAEk izan beharreko ordezkartzaren auzia aitzakia gisa baliatu dute, Eusko Jaurlaritza prest egon delako gai hori oraingoz bazter uzteko. Euren helburua indarra nork duen erakustea baino ez da izan.

■ **Arabako Foru Aldundiaren jarre-**

rak kezkatzen al zaitu?

-Aznarrek zehaztutakoari jarraitzen dio, besterik gabe. Rabanarak nahastuta zegoela ematen zuen hasiera batean, baina azkenaldian Madril jarraitu dio itsu-itsu. Dena den, hurrengo foru hauteskundeetan arabarrek jokabide hori ordainaraziko diotela uste dut. Arabari kalte egingo lioke Kontzertu Ekonomiko propioa izateak, besteengadik bereiztutakoa, diru sarrera txikiagoek zerbitzuak gutxitzea dakartelako. Hiritarrek erantzungo diete Rabanaren asmoei ●

◆ JOSEBA ARRUTI

Bizkaiko Foru Aldundia

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Deputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Gure artean euskaraz!

Hilabete gutxi dira Correo Prensa Española taldea sortu zenetik. Euskal-espainiar enpresa talde hau hasia da jada Katalunia eta Galiziako beste komunikabide handiak konkistatzeko planak egiten. Iaz 120 milioi euro inguruko irabaziak eskuratu ahal izan zituen taldeak.

DIRUA ETA ESPAINIAR ABERRIA EGITEKO MAKINA

■ Jose Maria Bergareche (eskuinean) lehendakari exekutiboa irudian.

Euskal-espainiar komunikabide enpresen talde berria, hau da, Correo Prensa Española taldea, Grupo Correok, besteak beste, "Correo Español" eta "Diario Vasco" egunkarien argitaratzaileak, Prensa Española ("ABC") bereganatuta sortu da, eta horrelaxe hasi da funtzionatzen aurtengo 2002ko urtarrilaren 1etik aurrera. Hala, komunikabideen inperioa bihurtu da talde berria, eta orobat dirua eta espainiar aberria egiteko makina bihurtu da (Espainiaren batasuna da taldearen hastapen ideologiko edo editorialetako bat), talde honen asmoak ez baitira eteten "ABC" espainiar taldearen absortzioan. Urrutirago doaz, eta ARGIAk eskuratu dituen datuen arabera, Kataluniako prentsa eta Galiziakoa dira hurrena lortu

beharreko helburuak. Hori, Hego Amerikan duen presentzia baztertu gabe, hain zuzen ere Argentinan baitago, eta bertako krisiak izan dezake eraginik eremu horretan duen planen atzerapenean. Era berean, egungo ekonomia krisiaren bilakaeraren baitan dago burtsara ateratzea ere, nahiz eta datu guztien arabera urte honen beraren bukaera aldera bere kapitalaren parte bat burtsara aterako den.

Egin berri dituen eta egingo dituen urratsei esker, Espainiako Estatu osoko bigarren komunikazio taldea bihurtu da dagoeneko enpresa talde berria. Prisa taldea da aurretik duen bakarra: talde horren fakturazioa 2000. urtean 1.200 milioi euro ingurukoa izan zen, eta irabaziak berriz 100 milioi euro ingurukoak izan zituen. Correo-ABC taldeen bateratzetik

sorturiko taldearen fakturazio erantsia 2000. urtean ia 600 milioi eurokoa izan zen eta irabaziak, berriz, 100 milioi euro ingurukoak. Beheko koadroko zenbakietan ikus daitekeenez, hortik oso urrun geratzen dira beste komunikabide taldeak: Zeta taldea adibidez, "Periódico de Cataluña" rekin besteak beste; Unidad Editorial taldea, "El Mundo" egunkaria rekin besteren artean; Recoletos taldea, besteak beste "Marca" kirol egunkariarekin; Godo taldea, "La Vanguardia" egunkariarekin besteak beste; Prensa Iberica taldea, besteren artean "El Faro de Vigo" rekin, eta Voz taldea, "La Voz de Galicia" egunkariarekin besteak beste.

Ez da kasualitatez gertatu Grupo Correok orain arte Zamudioko Torrelaragoitiko industrialdean zuen gizarte eta zerga egoitza, Prensa Española taldearekin bat egin ondoren, Madrilera aldatu izana, Juan Ignacio Luca de Tena kaleko 7. zenbakira. Baldin eta Grupo Correok bereganatu badu Prensa Española eta horren ondorioz sorturiko elkartearen kontrolatzen badu, gauzarik zentzuzkoena

GRUPO CORREO (ABC gabe)		
	SARRERAK GUZTIRA (milioi eurotan)	IRABAZI GARBIAK
1996	250,15	24,58
1997	282,39	28,88
1998	309,00	47,23
1999	339,42	69,07
2000	367,27	69,37

ITURRIA: CORREO TALDEA

gizarte eta zerga egoitzak Bizkaian jarraitzea dirudi, era horretara Bizkaia onurarako izango bailitzateke zergen ordainketa. Ez da adibide ona beren euskal egoitza utz dezaten presionatuak gertatzen ari diren beste euskal enpresa batzuentzat. Izango du horrek zerikusirik noski espainiar aberria egitearekin!

PRENTSA KATALAN ETA GALIZIARRAREN KONKISTAN.

Grupo Correok, hau da, Ybarra eta Bergarecheta, kontrolatzen du Correo Prensa Española taldea; izan ere, Correoeko euskal taldeko akziodunek inperio berriko

Talde berriak 2001. urtean 600 milioi eurotik gora fakturatu zituen, eta Katalunia, Galizia eta Hego Amerikara zabaltzen

akzioen %79ren jabe dira, eta ABCko espainiar taldeak berriz akzioen %21 du bere esku. Grupo Correoren estrategia izan da hori guztia. Izan ere, duela ehun urte ia "Correo Español" eta "Diario Vasco" bezalako bi egunkari lokal kudeatzen dituztelarik, beste egunkari lokal eta eskualdekoak bereganatuz joan da, eta irratian ere sartu da (Cope), baita telebistan (Telecinco), eta beste ikus-entzunezko komunikabideetan (telebista lokalak) eta elektronikoetan (Internet) ere. "ABC" bereganatuta eta harekin bat eginda, estatu osoan argitaratzen den egunkari baten gestioa eraman du, garai batean "Ya" madrildar egunkariarekin lortu nahi izan zuen gauza, baina operazio hark huts egin zuen. Oraingo operazio honen ondoren, Correo Prensa Española taldeak 3,4 milioi irakurle eskuratu ditu prentsa idatzian.

Komunikabide talde berri honek oraindik gehiago nahi du ordea. Zabal-kundearen bila jarraitzen du eskualdeko prentsan eta prentsa "nasionalean". Hala, iritsi zaizkigun argibideen arabera, Zeta taldeko komunikabideak bazterturik, Katalunian dabil orain Ybarra eta Bergarecheta taldea, "La Vanguardia" egunkariaren atzetik. Esaten dutenez, Godo familiaren katalan egunkari hau barne krisi latza ari omen da pairatzen, irakurle arazoak direla-eta alde batetik eta bestetik berrikuntzarako ahalmen falta dutelako eta, eta agian Godotarren familiak berak barne arazoak dituelako. "La Vanguardia" k gaur egun bizi duen egoera "ABC" k Grupo Correorekin elkartu aurretik bizi zuenarekin aldera-

tzen dute batzuek.

Galizia Correo Prensa Española taldearen beste helburu hurbil bat dela dirudi. Hala, arreta handiz aztertzen ari dira Bergarecheta-rrak Voz galiziar komunikabide taldearen bilakaera... azken garaioan, desiratzen zen emaitza izan ez duten urrats batzuk egin dituztelarik gainera. "Diario 16" erostea eta Voz irratia katea sortzea ez dira operazio onuragarriak izan, alderantziz baizik, eta Reitarren familiak, Voz taldearen jabeak, izan dezake interesik enpresa osoa edo parte bat ginetik kentzeko. "La Voz de Galicia", galiziar talde honen egunkari oso

KOMUNIKABIDEETAKO TALDEEN RANKINGA 2000. URTEAN (milioi eurotan)

	SARRERAK	IRABAZIAK
GRUPO PRISA: (Ser katea, Canal+, "El País"...)	1.108,27	92,65
GRUPO CORREO+"ABC" ("Correo", "Abc", Telecinco, Boca a Boca...)	593,74	87,35
GRUPO ZETA ("Interviú", "Tiempo", "Periódico Cataluña"...)	420,71	3,16
GRUPO UNIDAD EDITORIAL ("El Mundo", "El Día de Baleares"...)	315,70	14,02
GRUPO RECOLETOS ("Marca", "Expansión", "Actualidad Económica")	245,30	35,40
GRUPO GODO ("La Vanguardia", "El Mundo deportivo"...)	242,03	24,04
GRUPO PRENSA IBÉRICA (MOL) ("El Faro de Vigo", "La Opinión de Murcia"...)	197,88	24,22
GRUPO VOZ ("La Voz de Galicia", "Diario 16"...)	116,71	1,11

GRUPO CORREO PRENSA ESPAÑOLA, S.A.

Anuncio de modificación de denominación y domicilio social

En cumplimiento del artículo 150 de la vigente Ley de Sociedades Anónimas, se hace público que la Junta General Extraordinaria de la Sociedad celebrada el pasado 26 de noviembre de 2.001 adoptó, entre otros, los siguientes acuerdos:

- Modificar la entonces denominación social "GRUPO CORREO DE COMUNICACIÓN, S.A." por la siguiente: "GRUPO CORREO PRENSA ESPAÑOLA, S.A."

- Trasladar el domicilio social vigente a la fecha de dicha Junta, en el Polígono Industrial de Torrelarragoiti, en Zamudio (Vizcaya) a Madrid, a la calle Juan Ignacio Luca de Tena número 7.

En Bilbao, a 10 de enero de 2.002.
El Secretario del Consejo de Administración,
D. Emilio José de Palacios Caro

■ Egoitza aldaketaren berri ematen zuen iragarkia "El Correo"n ateratzen urtarilaren 16an.

errentagarria, da Bergarecheta taldeari gehien interesatzen bide zaiena.

Eta gauza gehiago. Euskal-espainiar

komunikabideetako enpresa inperio berri honek Hego Amerikan zabaltzen nahi du bere hiri eta eskualdeko prentsa eredu. Grupo Correo dagoeneko Cimecoren %33ren jabea da, eta talde horrena da Argentinan argitaratzen diren "La Voz del Interior" eta "Los Andes" egunkarien %85. Ulertzekoa denez, egunkari horiek Argentinan pairatzen ari diren krisi orokorraren mende daude. Cimecok egoera zail bati aurre egin beharko dio laster, pesoetan fakturatzeko baitu eta zorrak dolarretan dauzka. Argentinak bizi duen krisi ekonomikoko egoeran, Grupo Correok eten egin ditu oraingo herrialde horretako eta Hego Amerikako inbertsioak, Argentinako arduradunen erabaki politiko eta ekonomiko berrien zain. Hala eta guztiz ere, eta Argentinako egoera politikoa eta ekonomikoa argitzen ote den zain, Grupo Correoren erabaki estrategikoa da inbertitzen eta negozioak egiten jarraitzea Argentinan eta Hego Amerikako beste lekuetan.

NEGOTIO INDARTSUA. Correo Prensa Española taldea komunikabideetako bigarren talde indartsuena bihurtu da Espainiako Estatuan. Talde berri honek martxan dauzka dagoeneko zazpi negozio unitate; Zuzendari nagusia Juan I. Mijangos da, eta baditu halaber lau alor korporatibo, Jose Manuel Vargas izanik alor horien zuzendari nagusia.

Hauek dira zazpi negozio unitateak eta arduradunak, hurrenez hurren: "ABC" (Santiago Alonso), Eskualdeko Komunikabideen Korporazioa (Angel Dome-

■ Ybarra-Bergarechetar familiek kontrolatzen dute talde berria

Grupo Correotik datozen Ybarra-Bergarechetar familiak dira Correo Prensa Española talde berria orain kontrolatzen dutenak. "ABC" bereganatu eta harekin bat egin ondoren, beren esku baitutuzte talde horren akzio gehienak eta gizarteko postu garrantzitsuetan baitaude. 1989. urtean Luis Bergarechere lekua hartu zuen Santiago de Ybarra y Churruca da talde honen lehendakari berria, eta zenbait dagoeneko "Polanco berria" deitzen dute. Talde berriaren ideia politikoen ordézkaria da: Espainiako Konstituzioaren eta batasunaren defendatzaile sutsua. Jose Maria Bergareche Busquet da lehendakariorde exekutiboa eta talde berriaren kontseilari ordezkaria. Grupo Correoren gerentzian 1975ean hasi zen lanean, eta bertako kontseilari ordezkaria izatera heldu zen 2001. urtean, bere lehengusu Alejandro Echevarriak postu horri uko egin ondoren. Echevarria gaur egun Telecincoko lehendakaria eta talde berriaren lehendakaritzaren laguntzailea da.

Horiek dira talde berriak 2002. urte honen hasieran egin dituen izendapen nagusiak. Administrazio batzorde berriaren eta batzorde ordezkariaren baitan, aipaturiko bi familia horietako kideen beste zenbait kontseilari ageri dira. Horien artean

Emilio de Ybarra y Churruca nabarmentzen da, duela gutxi arte BBVAko lehendakari izan zena eta talde berriko lehendakariaren anaia dena. Administrazio batzordea osatzen duten gainerako kideei dagokienez, ondoko pertsona hauek ageri dira: Nemesio Fernandez Cuesta eta Enrique Ybarra lehendakariordeak; Guillermo Luca de Tena ohorezko lehendakaria; Emilio Jose de Palacios gobernuko organoen idazkaria; eta Diego de Alcazar Silvela, Santiago Bergareche Busquet, Carlos Castellanos Borrego, Juan Entrecanales Azcarate, Santiago Eguidazu Mayor, Juan Carlos Guerra Zunzunegui, Catalina Luca de Tena, Soledad Luca de Tena, Victor Urrutia y Vallejo, Emilio de Ybarra y Churruca, María del Carmen Careaga Salazar, Alvaro de Ybarra y Zubiria eta Atlan Pressen izenean dagoen Helene Lemoine ordezkariak.

Administrazio batzorde honek, era berean, bere batzorde ordezkaria ere izendatu zuen. Santiago de Ybarra y Churruca da lehendakaria, eta kide hauek ditu: Jose Maria Bergareche, Nemesio Fernandez Cuesta, Enrique de Ybarra e Ybarra, Santiago Bergareche, Alejandro Echevarria, Santiago Eguidazu, Catalina Luca de Tena, Soledad Luca de Tena, Victor Urrutia, Emilio de Ybarra eta Alvaro de Ybarra ●

□ Grupo Correok Bizkaiko gizarte eta zerga egoitza aldatu eta Madrilera eraman du, Prensa Española taldearekin bat egin ondoren

nech), Ikus-Entzunezkoen Komunikabide Berrien Korporazioa (Victor Viguri), Komunikabide Digitalen Korporazioa (Jose Maria Martin Guirado), Teknologia Berrien Korporazioa (Imanol de Cristobal), Nazioarteko Komunikabideen Korporazioa (Fernando Samaniego), eta Komunikabideen Korporazioa (Luis Iparaguirre). Hauek dira lau eremu korporatiboak eta eremu bakoitzaren arduradunak: Ekonomia-Finantzak (Enrique Marzal), Edizio Koordinazioa eta Erakunde Harremanak (Javier Bardaji), Komertziala (Jose Luis Hazas), eta Zuzenbide Aholkularitza (Jose Manuel Vargas).

Negozio iturri nagusiak aipatuko ditugu jarraian. Prentsan eskualdeko egunkarien liderra da, 11 egunkarirekin

eta eguneroko 3 milioi irakurlerekin, ABC kontuan hartu gabe, OJDren arabera. Era berean, "El Semanal" igandeko gehigarria argitaratzen du, OJDren arabera 4 milioi irakurle dituen. Telebistan, gutxienez Telecincoren %25 kontrolatzen du, 75 milioi euroko inbertsioa egin eta gero. 2000. urtean kate honek 154 milioi eurotik gora irabazi zituen. Kontuan izan behar da Telecinco kateak Correo Taldearen irabazien %40 baino

gehiago erdiesten duela. Irratian talde honek Cope sarearen %4 dauka bere esku. Produkzio etxeei dagokienez, "Periodistas", edota "Medico de Familia" sailen egile den Arbol Taldeko %17 dauka, eta "Boca a Boca" zinemako produktorearen %30 dauka ("Al salir de clase", "El comisario" eta abarren ardura-dun), azken honengatik 18 milioi euro ordaindu eta gero ●

◆ DANIEL UDALAITZ

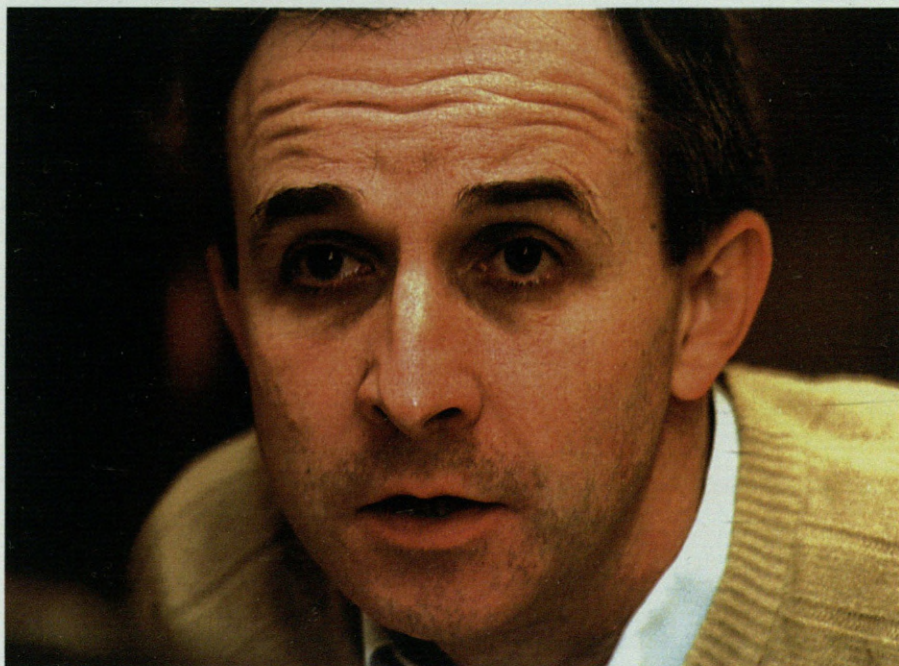
■ Espainiako bigarren komunikazio taldea bihurtu da Correo Prensa Española.

"Orhipean" liburuak izandako arrasto berdinean izkiriatu du Xamarrek "Orekan. Herri eta Hizkuntzen ekologia", hizkuntza guztien gordailu eta erantzule den gizadiak lengoaia garatu eta iraunarazteko lortu behar duen oreka zertan den idazkiaren orrialdeetara azalduaraziz.

EKOLOGIA, HERRIAK ETA HIZKUNTZAK

Hitzordura iritsi orduko Xamarrek kafesnea mahai gainean du eta katilua nahikoa huts dakusat -begibistako bakarrean ziurtatu dudanez-, ez baitzaio edariaren lurrinik kikaratik ihesean antzematen. Hortaz, Xamarri bigarrena eskaini ostean -antza, kafe gaindosiaren beldur gonbita errefusatu du idazleak- zerbitzariari niretzat bertze kafesnea erregutu eta solasaldiari ekin diogu. "Orekan. Herri eta Hizkuntzen ekologia" lerroburupeko idazlearen azken liburua dugu aitzakiatzat. Curia karrikako lehen zenbakietan dago kafetegia, idazlana argitaratu duen Pamiela argitaletxearen kale berdinean alegia. Pamielaren liburu-sotoak goiti egiten du karrikaren aldapan, zenbakietan gora joan ahala.

Horrenbertzez, zortziren bat galdera zirriborraturik daramatzadan papera eskutan hartu eta lehendabizikoa aletzeari eutsi diot. Izan ere, ekologia hitza boligrafoaren pinturaz azpimarraturik dagoela baieztatu dut. Bederen, ekologia gaurkotasunez blai dagoen elea da, ezbaierik gabe, eta horretara etorriko da boligrafoaren zirriborroa. Liburu ekologista ote den. Hala, Xamarren aburuz, "ekologia onartutako ideia da, planeta zaintzea beharrezkoa baita". Aitzitik, ekologia zehazteko tenorean agertzen omen da arazoa: "Hau da, non mugatzen dugu ekologia?, hauxe da egin beharreko galdera". Idazlearen aburuz, "ekologiaren oinarrian oreka dago, gizartea bera

JOXE LACALLE

■ "Gugandik at mintzaira ez da deus, filologoendako denbora-pasa besterik ez. Gu hizkuntzaren bidez garatzen gara. Hortaz, hizkuntzaren bidez gu gara".

barne dagoela. Eta gizartea barne erraten dugularik ezin dugu ahortzi kultura, hizkuntza alegia".

GU GARA EUSKARA. Ia kasik ez dut bigarren galderarik egin behar. Soilik zera erran diot, "Gu gara Euskara", halaxeko tesia dagoela bere liburuan, eta honen arabera lortzen dela oreka, edota desoreka, behin ekilibrioa galtzen baldin bada: "Baleen eta oihan tropikalaren

alde gaude, hartzaren biziraupenaren alde... eta euskararen alde ere gaude, omen. Baina nola? zer da euskararen alde egotea?". Erantzunik behar ez duen galdera horietariko bat da. Erretorikaren araberakoa nonbait. Xamarrek berak jarraitzen du mintzatzen: "Euskara gugandik kanpo zer da? Hiztegi bat eta gramatika bat. Erran-nahi dut euskara gudan gauzatzen dela. Gugandik at mintzaira ez da deus, filologoendako denbora-pasa baizik ez. Gu hizkuntzaren bidez garatzen gara. Hortaz, hizkuntzaren bidez gu gara. Euskara gu gara. Gu euskara gara".

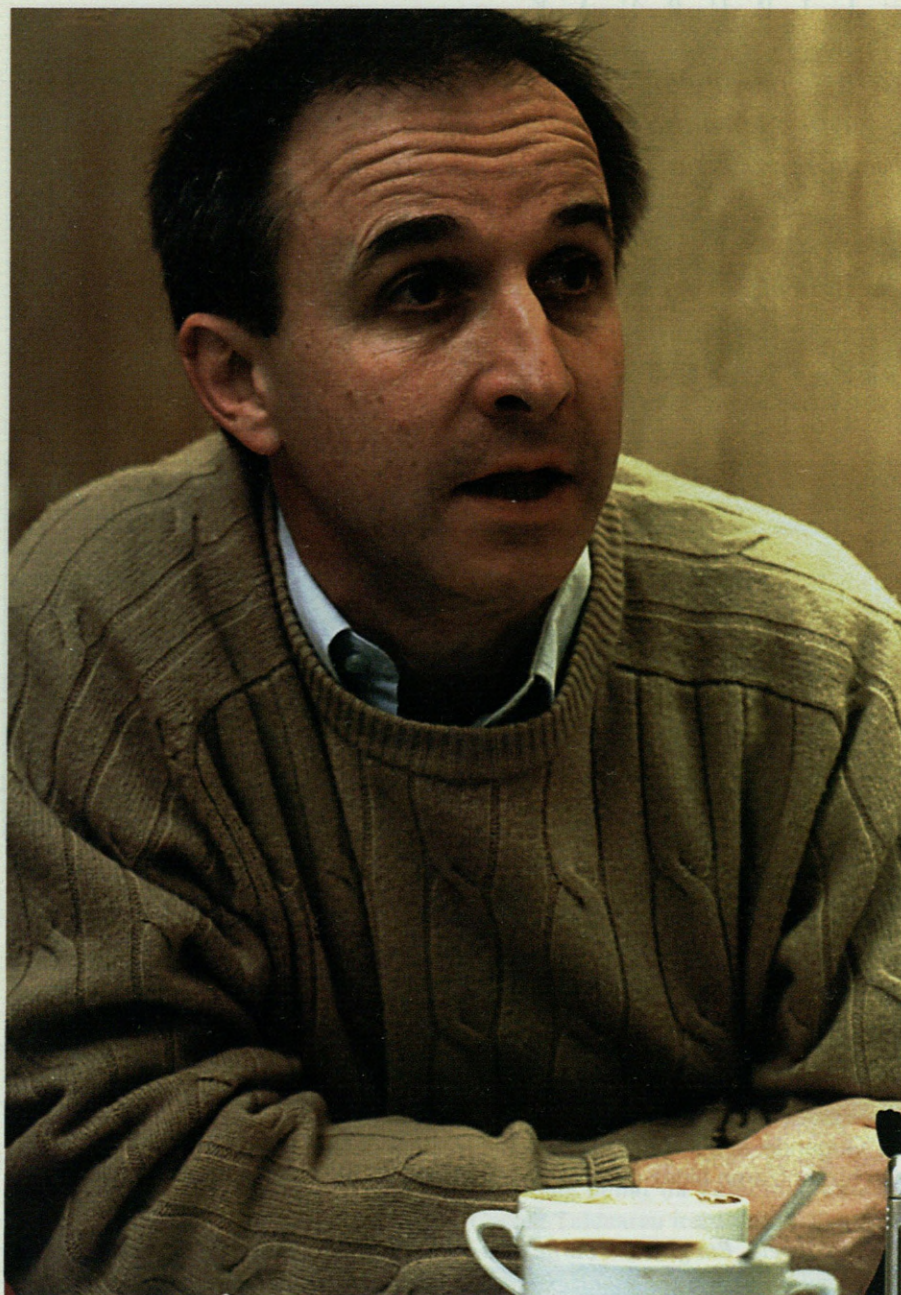
Bere hitzaren jarioak ez du stopik ezagutzen. "Euskararen eta euskal kulturaren garapena gure garapen pertsonala da, ez da zerbait abstraktua. Euskararen

Hernaniko Udala

Hernaniko herriak ere
Bai Euskarari

tzen da, baina horretara mugatzen da, kontutan hartu gabe hizkuntzak ere, beraz kulturak ere, biziaren garapenaren parte direla eta eboluzioaren ondorio".

Bigarren zatia hizkuntzalaritzari dagokio. Txepetx izengoitiaren atzean ezagunago den Jose Mari Sánchez Carriónnek egindako "Un futuro para nuestro pasado. Claves de la recuperación del Euskara y teoría social de las Lenguas" argudio-sarea aintzat hartzen du Xamarrek eta modu ulerterrazean agertzen du liburuan, "Txepetxek landutako teoriaren bertsio dibulgatiboa da", berak argiago dioenez. "Atzo 'Egunkaria' irakurtzerakoan ohartu nintzen Inaxio Oliverik ez zuela ideiarik ere zer den elebitasuna, zer den diglosia... kezagarria baino eskandalagarria da horrelako pertsona batek hori ez ezagutzea. Beharrik euskararen alde dagoen!". Xamarren zeharkako gomendioa izan daitekeela oldoztu dut. "Gure egoera zein den hain ongi esplikatzeko duen Txepetxena bezalako bertze teoriarik ez dut ezagutzen, ez dago eta. Egoera gainditzeko zein izan behar den norabidea ere ongi agertzen du", eranstean duenez.

Izan ere, bere izkribuari garai batean erabiltzen nituen eskola liburuen kutsua hartu diodala aipatzen diot. Apika, argazkien eragina izanen da. Ikaslea nintzeneko Geografia liburua izan zitekeela. Edota Gizartea ikastearren baliatzen genuen orrialde-ladreilua. Ea nori zuzenduta dagoen galdegin dut. Xamarrek erantzun: "Informazio liburua da. Eskolako liburua izan daiteke, baina ez du zergatik hala izan behar. Eskolatik kanpo gaudenok ere badugu zer ikasi, edo ez? Euskara, Herria, herriak... Bizian interesa duenari zuzenduta dago liburua, munduko etorkizunean interesa duenari, alegia. Eta gutaz ari baldin bagara konkretuki, dena dela ere, liburua planetako herrien etorkizunari buruz ari da".

ETORKIZUNA ETA ORAINALDIA. Curia karrikan dagoela kafetegia. Arren, orainaldian dugu elkarriketa eta UPNren politikaren presenteko labankadak aipatu dizkiot. Xamarrek: "Euskararen egoera funtsean, ñabardurak ñabardura, bera da Euskal Herri osoan. Euskal Autonomia Erkidegoan ere ez da egiatan ofiziala. Lehendakaria izan zai-

■ "Euskararen eta euskal kulturaren garapena gure garapen pertsonala da".

normalizazioa aipatzen dugunean nik buruan dudana gure bizitza da, familia, gure semea... Zer egingen du gure semeak hemendik urte batzuetara? Nola biziko da?". Erantzunik behar ez duen bertze galdera.

LIBURUAK BI ZATI DITU. Kafesne katiluak eta hautsontzia tartean, Xamarren liburua mahaiaren portzelana gainean dugu. Idazki dotorea da eta kolore biziko argazkiek laguntzen dute paragrafoen irakurketa. Hartara, egiturari dagokionez, bi zatitan moldatu

duela liburua diot. Lehendabiziko tartean, unibertsoaren garapena, bizia nola sortzen den, nola sortzen den gizakia, eta antzeko kontuak aipatzen ditu Xamarrek. "Biziaren historia kontatzen da lehen partean. Big Bang-etik hasi eta herri ezberdinak sortzen diren arte". Kafesnari hurrupa egitearekin bat trufarako tartea hartzen du idazleak: "Irudi luke azken denbora honetan euskara Sabino Aranak asmatu zuela, edo kasik! Eta izorratzeagatik, gainera! Hemen biziaren Historia kontatzen den bakoitzean gizakiaren eboluzio fisikoa aipa-

□ **“Euskararen normalizazioa aipatzen dugunean nik buruan dudana gure bizitza da, familia, gure semea... Zer eginen du gure semeak hemendik urte batzuetara? Nola biziko da?”**
XAMAR

tezke euskaraz jakin gabe, baina ez espainolez jakin gabe, Unibertsitateko atezaina izateko hizkuntz eskakizunen bat bete beharko da, erretore izateko ez... ofizialtasun bitxia! Iruñean euskaraz bizitzeko dauden zailtasunak berberak dira Bilbon eta bertze inon. Agian, Nafarroako agintariak faxismoaren ezaugarriak nabarmenenak agerian dituzte, hemen politikoki indartsu sentitzen direlako, baina kezkagarria dena gure erantzuna da. Orain dela ehun urte Nafarroako gobernadore zibilak eskoletan euskaraz egitea debekatu zuen, erran nahi dut gaur egun gertatzen dena ez dela deus berria. Gure erantzuna da kezkagarria. Babes politiko falta nabarmena dugu alde batetik, euskara alderdi abertzale guztien dako ere gai bat gehiago baita eta ez, bistan da, inportanteena. Gero, botereari erru guztia botatzeko joera ere badago eta, hala izanik ere, hau ez litzateke gure eginbeharrak eta ardurak baztertzeko arrazoiak izan beharko. Hori bai, hiru hila-beteen behin ‘euskararen aldeko manifa nazonala’... eta horrela 27 urte”.

Eta etorkizunean, bada, nora jo? “Guk geuk egin beharreko bide bat badago. Eta hori nabarmendu nahi dut liburuarekin, badugula lan serioa egiteko euskararen alde -ez, preseski, negarrez egotea edo txanpon eskean ibiltzea-, gure alde, giza aniztasunaren alde, alegia, herri guztiek toki bat bete behar baitute munduan, orekan”.

Elkarriketa amaitzeaz dugu. Gaztelaniazko bertsioa moldatzen ari direla dio Xamarrek. Nik ordainduko ditudala kafeak. Aitzitik, berak eskuratu du lehen-dabiziko zerbitzariaren arreta, eta idazleak kitatu du bi kafesneren zorra ●

◆ DANIEL MARTIRENA

Arturo Campion

Arturoren kaiera

EXPOLANGUES NAFARROA GABE

Urtarrilaren 31tik otsailaren 2ra bitarte egin zen Parisen Expolangues hizkuntza gaietarako munduko azoka nagusia. “Munduko hizkuntzak. Hizkuntzen mundua” lelopean egin da azokaren 20. edizioa. Eusko Jaurlaritza bertan izan zen eta stand bat jarri zuen euskarari buruzko informazioarekin. Nafarroako Gobernua, aldiz, ez da azokara joan. Hamar urtez Eusko Jaurlaritzaekin stand bat jarri badu ere, bigarrenagoz esan dio ezetz.

EUSKARAZ EGITEKO ESKUBIDEA IZATEKO

Oinarriak elkarguneak “Euskaraz eskubide osoz” kanpaina hasi berri du, zerbitzuak eta harremanak euskaraz izan daitezten. Elkarguneak bi instantzia eredu zabalduko ditu, bat zerbitzuak eta jakinarazpenak euskaraz jaso nahi dituztenek sinatzeko eta bestea zerbitzu elebidunak nahi dituztenek izenpetzeko. Halaber, euskararekiko konpromisoa adierazten duten esku orriak eta kartelak banatu ditu.

16.000 SINADURA OSASUNA EUSKALDUNTZEKO

Duela hilabete eta erdi “Osasunak euskaraz baleki!” kanpaina abiatu zuten UEMA, LAB, ELA eta OEEko ordezkariak. Ordutik osasuna euskalduntzearen aldeko 16.156 sinadura jaso dituzte. Nafarroan bildutako 4.719 sinadurak Nafarroako Gobernuan entregatu dituzte eta EAEn jasotako 11.436ak Eusko Jaurlaritzan. Kanpainaren antolatzaileek osasun zerbitzuetan Euskara Normalizatzeko Plangintza Estrategia prestatu eta abiatzeko eskatu diete Osakidetza eta Osasunbideko ordezkariak.

EIBARTARREN AHOZKO ONDAREA JASOTZEKO

Eibarko Udalak “Eibartarren Ahotan” proiektua abiatu du. Helburua pertsona adinduei elkarriketak eginez, herriko euskararen ahozko ondarea jasotzea da. Elkarriketak bidez grabatuko dituzte eta materiala landu eta aztertu ondoren, hedatze lanei ekingo diete.

Urrea

■ Iruñeko Karma Samten Ling meditazio zentro budistak web gunea paratu du euskaraz Interneten: www.Chenrezy.net. Meditazio eta yoga praktiken berri emateaz gain, zentroaren ekimenez jakiteko parada eskaintzen du. Aipatzekoa da ipuin budisten lehen lehiaketa antolatuta duela.

■ Iberdrola argindar enpresaren web orrialdean izan gara (www.iberdrola.com) eta zoritarrez, ez dugu ezusteko onik izan. Informazio asko dago bertan: albisteak, bezeroaren bulego birtuala, enpresari buruzko berriak... baina gaztelaniaz eta ingelesez soilik agertzen da guztia. Euskaraz hitzik ere ez.

I k a t z a

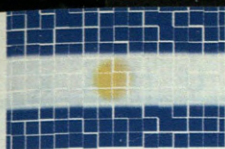
EUSKAL KULTURAREN urtekarria

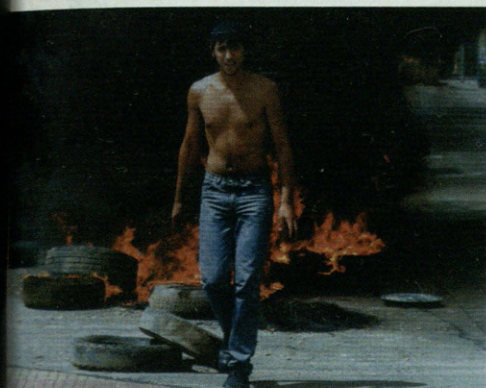
Liburu dendetan
salgai

ARGIA

DESILUSIOAK JOTAKO EUSKALDUNAK

XX. mendean euskaldun askok Argentinarako bidea hartu zuen bizimodu hobe baten bila, baita aurkitu ere. Gaur, euskal jatorriko komunitatea herrialde horretako zabalenetakoa da; 5.000.000 euskal-argentinarrak daudela esaten da. Duela bizpahiru belaunaldi izan zen diasporarik indartsuena eta oraindik loturak estuak dira bi herrien artean. Orain Euskal Herriak eskasiaz ihesi joan zirenen biloba edo seme-alabetako batzuk itzultzea erabaki dute. Hutsetik hastea ez da erraza, baina itsasoaz bestaldeko desesperantza baino hobea dela pentsatu dute batzuk. Haiengana hurbildu gara Argentinako egoeraz, euren esperientziak eta zalantza betetako etorkizunak hitz egitera. Batzuk hilabete eskas etorri ziren, beste batzuk 20 urtetik gora daramate Euskal Herrian. Badira oporretan etorri eta euren herrian egoera nahasi eta iluna zain dutenak ere. Gauza batzuetan ados daude, bestetan iritziz desberdinekoak dira. Baina guztiak bat datoz krisia aspalditik datorrela eta irtenbideak ere luze joko duela esatean. Baita Euskal Herriak harrera ona egin diela azaltzean ere. Datozen tokitik etorruta, ez da zaila.

Testuak: Nagore Irazustabarrena / Daniel Udalaiz

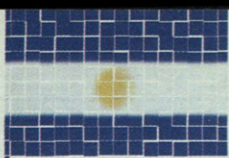
INIGO AZKONA

ALBERTO ELOSEGI / JOXE LACALLE

■ Ezkerrean Rodolfo Jaca Madariaga, bere emazte Valeria Ominetti, eta euren alabak, Maite eta Argi; duela 9 hilabete heldu ziren Bermeora. Erdian, Aitor Ibarguren, Maite eta Joseba Bilbao eta Juanxki Orte Hernanin, oporretan. Eskuinean, Claudia Rodriguez, bere koinata Cecilia Antolin eta honen lehengusu Miren Aranoa, Nafarroako Gorraizen.

Nork ez du gurean senitartekoren bat, urruna bada ere, Argentinan? Bertan bizi diren euskal jatorriko argentinarrek, Euskal Herriko biztanleak bikoizten dituzte. Horregatik, azken asteetan Argentinatik datozkigun berri ilunak interes bereziz jarraitu ditugu hemen. “Corralito”a, “cacerolazo”ak, harrapaketak, debaluazioa... horren guztiaren atzean dagoen errealitatea azaltzeko, berau ederki ezagutzen duten jatorri euskalduneko hainbat argentinarrengana jo dugu. Inguruan topatu ditugu denak, Bermeon, batzuk, Hernanin besteak, Tolosan, Gorraitzen... Aspaldi etorri ziren batzuk, geratzeko asmotan etorri dira beste batzuk duela aste gutxi eta badira lerro hauek argitaratzerako berriro Argentinan izango direnak ere. Guztien artean herri nekatu baten irudi ezkorra margotu digute.

MAR DE PLATA-TIK BERMEORA. Bermeoko alde zaharrean alokatuta duten pisuan topatu ditugu Rodolfo Jaca Madariaga eta Valeria Ominetti. Eskola eguna da baina Maite eta Argi, euren bost eta bi urteko alabak ere etxean topatu ditugu, bronkitisak jota. Duela 9 hilabete alde egin zuten euren jaioterritik, Mar de Plata-tik, Argentinako kostaldeko 600.000 biztanleko hiritik. Ez dituzte zuzenean azken asteotako iskanbilak bizi izan, baina garbi dute egoera ez dela gauetik egunera sortutakoa.

“Hona etorri baino lehenxeago Mar de Platako ‘villa miseria’-tara joan ginen” diosku Valeriak. Brasilen fabela

deitzen zaionari esaten diote Argentinan “villa miseria”. Azken urteotan Argentinako hiri handi guztietan izugarri ugaltu dira. Hirigunera bizibidearen bila sartzen dira, zaborretan bilatzera edo lapurretara. 40ko hamarkadan Argentina nekazaritzaz bizi zen nagusiki. Orduan hasi zen hirirako exodoa. Baina garapen industrialia ez zen behar bezalakoa izan eta ordutik hona, nekazaritzari uko egindakoak hiria- ren ateetan pilatzen joan dira, inolako aukerarik gabe. “Bertan ikusi genuena ez da sinestekoa: txapazko, kartoizko txabolak, 15 pertsona 10 metro koadrotan bizi- zen, ez dute hezkuntzarik, ez osasun zer-

**“Edozein diru sarrera berdin-berdin irentsiko du. Dirua bukatzen denean hasi beharko dute benetan lanean argentinarrek”
RODOLFO JACA**

bitzurik, 14 urterekin arma bat eskuan dutela ibiltzen dira... Hiri berean bizi zara baina errealitate hori ez da zurea, ez duzu bertara iritsi arte ikusten”.

“Baina orain jendea konturatzen hasi da egoera horretan ezin daitekeela inor ondo bizi”, erantzuten du Rodolfok. “Zuk nahi ez baduzu ere konfrontazio egoera batean zaude. Zuk 500 milioi dolar dituzu; bada, alferrik dauzkazu, ezin duzu kalera lasai irten, lapurtu edo beste edo- zer egingo baitizute zure Mercedesarekin

pasatzen ikusten zaituztenean”.

Eta “villa miseria”-tako biztanleek ederki dakite gainera Mercedes hori ordaintzeko dirua ez duela jabeak garbi lortu. Argentinan korrupzioa “villa miseria”-k bezainbeste edo gehiago hedatu baita, estatutik hasita. Argentinako funtzionari kopurua ikaragarria da. Rodolfok horrela azaldu digu fenomeno hori: “Edozein kargu politikok nahi adina lagun edo senideri eskaintzen dio postu bat adminis- trazioan, euren soldataren zati baten truke normalean. Hauek, era berean euren eza- gunak sartzen dituzte funtzionari gisa eta horrela piramide egitura izugarria sor- tzen da. Egunen batean, esaterako, Kon- gresuko langile guztiak bertan egotea nahi bazenu, ez lirateke inolaz ere sartu- ko, ezta bata bestearen gainera igota ere, eta Kongresuko bobedak altuak dira, gero!”. Urte askoan estatuak bere diru sarrerak baino kopuru handiagoak xahutu ditu horrela. Diferentzia hori kanpotik ordaindu diote urtetan. Nazioarteko Diru Funtsak (NDF) ederki daki Argentinaren- tzat ezinezkoa dela kanpo zor izugarria ordaintzea. Zergatik jarraitzen du, ordea, dirua eskaintzen? Garbi du Rodolfo Jacak: “Batzuei dirua ematen jarraitzea interesa- tzen zaie, baina hori da Argentinari egin dakioken mesederik kaxkarrena. Edozein diru sarrera berdin-berdin irentsiko du. Dirua bukatzen denean hasi beharko dute benetan lanean argentinarrek”.

Baina egungo egoeraren errua ez da estatuarena, politikoena. Ez soilik eure- na, behintzat. “Errua argentinar guztiona da eta erantzukizun gabezia izugarria dugu. Bereziak garela uste dugu, uniber-

■ Azken hilabeteotan neurri ekonomiko bereziak hartu dira Argentinan. Baina populazioaren zati handi batek askoz lehenagotik bizi du egoera larria.

JOXE LACALLE

JOXE LACALLE

JOXE LACALLE

■ Miren Aranoa Astigarragak 23 urte daramatza Euskal Herrian, Claudia Rodriguez Urte Zahar egunean iritsi zen hona bere familiarekin. Cecilia Antolin Astigarraga, aldiz, iraitetik dago hemen.

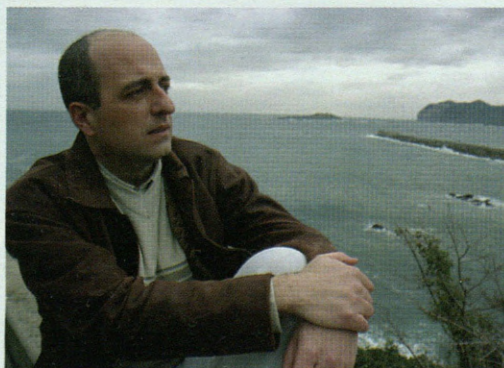
tsoaren zentrua, eta mundu guztiak gu lagundu behar gaituela, NDF zeozer abstraktua dela, dirua etengabe eman behar digun iturria". Soluzioak, teoriar erraza dirudi: 100 ekoiztu eta 150 gastatzea bada arazoa, bada, 100dik behera gastatzea. Rodolfoaren esanetan, ordea, "argentinarrak ez dute hori ikusi nahi. Magian, parasikologian eta horrelako gauzetan asko sinesten dute eta irtenbidea zerutik etorriko zaien zain daude".

Baina ez ziren arrazoi ekonomikoak izan familia hau Argentina utzi eta Euskal Herrira etortzera bultzatu zutenak. Baze-kiten hemen zailtasunak izango zituztela. Han, Mar de Platan, Rodolfo informatika denda bat zuen. Hemen bederatzi hilabete daramatza lan bila eta oraindik ez du ezer lortu. Rodolfoaren gurasoek beti izan zuten gogoan Euskal Herrira itzultzea eta bera ere askotan etorria zen oporretan Bermeora. Dirua aurrezten denbora asko pasa zuten, baina beti gertatzen zen zer-bait (1972ko Rodrigazoa, 80ko krisia...) ahalegina alferrikako bihurtzen zuena. Baina azkenean segurtasun faltak eman zien azken bultzada. Rodolfo pistola bat zuen, 9 mm-ko bat. Etxetik metro gutxira, zaborra ateratzera, irteten zenean ere gerrian eramaten zuen. Baina Valeriaren egoera ere ez zen batere segurua, bi alaba txikiekin bakarrik kalean, haurren bahiketarak gero eta ugariagoak ziren kale haietan... "Errebolber bat erosiko dizut, 38 bat" esan

zion Rodolfo. "Orduantxe esan nion Rodolfo etortzeko garaia zela, eta etorri egin ginen. Horrela ezin da bizi". Euskal Herrian geratzeko asmoa dute, ez dute Argentinara itzultzeko gogorik, "oraingoz ezta oporretan ere. Nolabaiteko expulsio sentipena dugu, hangoak ez bagina bezala".

Argentinako arazoei ez diete epe laburrean irtenbiderik ikusten, "ez baita alderdi batekin edo bestearekin, edo neurri politiko jakin batzuekin konponduko den arazoa. Argentinarrak euren burua ispilu aurrean jarri beharko lukete, erantzukizunak onartu eta euren izaera, mentalitatea, goitik behera aldatu".

HERNANIN OPORRETAN. Necochea 80.000 biztanleko Argentinako hiri txikia da. Bertako egoera sozialak ez du

INIGO AZKONA

■ Rodolfo Jaca Madariagak 9 hilabetetan ez du oraindik lanik topatu.

zer ikusirik Buenos Aires erraldoiarekin, baina duela gutxi, hiriaren kanpoaldean lehen txabolak agertzen hasi dira. Intendente peronista du udalerriak. Baina gure solaskide gazteei hori ez zaie gehiegi axola. Maite Bilbaok 23 urte ditu eta Biologia ikasten ari da. Bere anaia Josebak 18 ditu eta ez daki zer ikasi nahi duen. 16 urteko Juantxi Ortek ere zalantzak agertzen ditu etorkizunaz galdetzean. Azken honen lehengusu Aitor Ibargurenek 24 urte ditu, Turismo ikasketak amaituak dauzka eta Kanariar Irletan bizi eta lan egiten du egun. Duela pare bat urteko Euskal Asteaz egututako lagun batzuen bitartez opor batzuk pasa dituzte Hernani eta inguruetan.

Esan bezala, ez ditu gehiegi kezkatzen euren jaioterrian, Necochean, peronistek edo erradikalek agintzen duten.

"Ez batzuk ez besteek ez dute ezer erakitzen eta korrupzioan parean dabilta". Argentinan iraganean hain indartsua izan den klase ertaina desagertzen ari dela diote eta Maitek eta Josebak euren osabaren adibidea jarri digute: 25 urtetan kirol denda batean inolako arazorik gabe lan egin ondoren, kalean geratu da. Euskal Herrira etortzekotan da.

Argentinaren etorkizuna ilun ikusten dute: "Oraingo iskanbila guztia hemendik pare bat hilabetera isiltzen bada ere, egoerak berdin jarraituko du, argentinarrak konformista hutsak

nalak interes orokorren gainetik jartzen dituen gizarte politiko korrupto bat? Bestera, nola egiten da bankuei ez daukazuna itzultzeko?

BUENOS AIRESTIK IRUÑERRIRA.

Miren Aranoak bere Gorraitzeko etxean hartu gaitu. Argentinarra da bera, baina 23 urte daramatza hemen. Bere lehengusu Iñaki, ordea, iazko Urte Zaharretan iritsi zen, duela hilabete eta gutxi. Mirenek Iñaki ez dela etorriko dio, Aoi-zen zerbait egin behar zuela eta haren emaztea, Claudia, eta Cecilia arrebarekin hitz egiteko aukera izango dugula. Iritsi dira Claudia eta Cecilia, eta haiekin batera berri ona: Iñakik ezin izan du etorri Aoi-ko fabrika batean lana topatu duela. Gaur zuen bere lehen eguna. Ceciliak hilabete batzuk gehiago daramatza hemen eta bere senar Gonzalo, Argentinan ere sukaldari gisa aritzen zena, Europa-jatetxean ari da lanean etorri zenetik.

Claudia Rodriguez eta Iñaki Antolin bete-bete harrapatu zituen "corralito" famatuak. Hona etortzeko etxea, altzairuak, autoa... dena saldu zuten, baina

orain ezin dute euren dirurik erabili.

Hiru emakumeek etengabe aipatu digute korruptzioa, politikoen-gandik hasi eta gizarte guztian zabaltzen dena. Zinemarako edo antzerkirako sarrera soil batzuk lortzeko ere "eskupekoa" eman behar omen zaio leihatilaren beste aldean dagoenari.

Baina hauentzat ere segurtasun arazoez eragin handia izan dute euren erabakian. Erabaki gogorra, beste herri batean hutsetik hasi behar duenarentzat. *"Nik idealista izaten jarraitzen dut"* dio Claudiak, *"bakoitzak bere lurraren alde borrokatu behar duela uste dut. Argentinaren alde ekarpenen bat egitea gustatuko litzaidake, baina seme-alabak ditut eta haien alde borrokatu behar dut"*.

Claudiari berari pistola bat jarri zioten buruan bere seme-alaben aurrean, Ceciliari behin auto barruan sartu zitzaizkion lapurrak... *"Hemen topatu dugun lasaitasunak, haurrak jolasean korrika eta aske ibili ahal izatea, horrek ez du preziorik"*.

Eurak ere bat datoz, arazoa, klase politikoan ez ezik, gizarte osoan dagoela esatean. Garbi dute, "cacerolazo" a bezalako manifestaldien arrazoia zein den: klase ertainaren patriketan

ALBERTO ELOSEGI

■ Necocheako gazteak Hernaniko taberna batean izan genituen solaskide.

eskua sartu izana. Eta hala ere, Claudiak bera benetan hunkitu zela onartzen du. Ziur aski Diktadura Militararen garaiko beldurraren ondoren argentinarrak kale-ira irten ziren lehen aldia izan zelako. Eta Argentinako politikoen zein gizartearen errua aipatu dituzte orain artean, baina nazioarteko interesek ere eragina dutela uste du Ceciliak. Argentinari horrenbeste diru ez zaiola, besterik gabe eman behar dio.

Orain artean osatu dugun Argentinako irudi ilun honetan argi izpi txiki bat ere ba omen da Cecilia eta Claudiaren ustez: solidaritatea zabaltzen ari da, behar dutenei laguntzeko elkarte eta erakundeak (gobernuz kanpokoak, noski) ugaltzen ari dira. Etorkizuneko bidea argitzeko nahikoa ote. Baikor izateko arrazoi gutxi eman digute gure solaskideek, baita ondorio garbi bat ere: "Argentinak denbora asko eta heldutasun handia beharko du egoera hau aldatuko bada" ●

www.kaixo.com

■ Oscar Alvarez Gila: EHUko Amerikaren Historiako irakaslea.

Diruaz gain, ondasun garrantzitsuago bat galdu dute argentinarrek: esperantza

Argentina aberatseko ametsa bukatu da. Hausnarketa hau edonon entzun da, Argentinako gizarte leherketen estreinako berriak heldu zirenetik. Eta kaleko jendeak, oraindik emigrazioen garaietako oihartzunak gogoratzten dituenak, harriduraz hartu du. "Hain herri aberatsa izanik...". Orduko euskaldunentzat, Argentina eta oparotasuna sinonimoak ziren. Eta gaur, komunikabideek krisiaren nondik norakoak argitzen dizkiguten bitartean, aiton-amonen ixtorio zaharrak berreskuratu ditugu: panpa amaigabeetako zelai zabalak; estantzietan hamar milaka kontatzen ziren abere taldeak; eta, nola ez, diruz josita itzultitako amerikanoak. Nonbait paradisu bat bazen, euskaldunentzat -beste milaka europarrentzat bezala- Ameriketako egon behar zuen.

"Nola dira posible, beraz, oraingo pobrezia eta gosea?... hain herri aberatsa izanik...". Egia da. Zaila zaigu, bai, Argentinaren bat-bateko erorketa honen arrazoiak ulertzen (eta baita ulertarazten ere). Faktore asko eta desberdinak elkartu baitira, egoera honetara ailegatzeraino.

■ "Faktore asko eta desberdinak elkartu baitira, egoera honetara ailegatzeraino"

lita. Demokrazia berreskuratu eta gero, zorra kendu ezean, handituz joan zen, 80. hamarkadaren bukaeran lehertu arte: hiperinflazioa. Hilabetero %1000 inflazioekin, dolarizazioaren errezeta saiatu zen, pesoa dolarrari lotuz. Prezioak gelditu eta ekonomiak konfiantza berreskuratu zuen. Baina sendagai guztiak arriskutsuak dira, ez badira neurritz eta epe laburrez hartzen. Dolarizazioa, beldurrez edo, ez zen ezabatu komeni zenean: 1996tik aurrera, esportazioak garestitzean ia desagertu ziren; inportazioek, aldiz, barneko industria akabatu zuten. Ondorioz langabezia etorri zen, Argentinan inoiz ezagutu ez den bezalakoa, babes sozialik ezarekin.

AZKENENGO FAKTO- REA

ustelkeria da. Politikariak gorenera igo badute ere, gizartearen eskala guztietara hedatu den gaitza da. Klientelismoak burokrazia erraldoia sortu du, ñoqui-z beteta -soldata kobratzera baino ez direnak etortzen-. Mendebaldeko presio fiskalik txikienetako batekin, Estatuak ez du diru nahikorik lortzen, eta funtzionarioek coimak eskatzearekin borobiltzen dituzte beren sarrerak. Alabaina, txarra azken bi urteotan etorri zen, Estatua zuzenean argentinarren dirua lapurtzen hasi zenean: hasieran aseguru sozialak, gero jubilazio-fondoak; eta De la Rúa-k, azkenean, bankuetako aurrezkiak.

EPE LUZERA,

Argentinan XIX. mendean eratu zen nazio proiektuari begiratu behar diogu. Modernitatearen izenean lurra indiarrei kendu zizkieten, herri industrializa-

tuentzat lehengaiak ekoizteko. Lan indarra Europatik ekarri zen, gehienbat euskaldunak, espainiarrak eta italiarrak. Oligarkiak esportazio-ekonomia ezarri zuen, bere interesekin bat zetorrelako; ondorioz, Argentinak industrializazioari uko egin zion. Hasieran sistema ondo ibili zen; baina 1929ko krisiak eta gerra osteko protekzionismoak ateak itxi zizkieten produktu argentinarrei. Oligarkiak ez zuen egoerari aurre egiteko gai izaten jakin (ezta nahi ere): merkaturik gabe, Argentinako ekonomiak oreka galdu zuen. Orain arte.

Ezgonkortasun politikoak ere ez zuen askorik lagundu. Klase politikoa populismo eta diktaduraren artean ibili da XX. mendean zehar. Azken kolpe militarrek, Malvinetako desastrea eta desagertuekin batera, herentzi astunago bat utzi zuen: kanpo-zor izugarria, gehienbat gastu militarretan erabi-

□ **"1996tik aurrera, esportazioak garestitzean ia desagertu ziren; inportazioek, aldiz, barneko industria akabatu zuten"**

Baina honek guztiak ez dio kaleko jendeari bere harri-dura kenduko. Oso iragan gertu batean, erkide asko Argentinara etorkizun bila joan ziren, eta baita aurkitu ere. Denborak ez digu oraino memoria hau kendu. "Hain herri aberatsak bere onera itzuli behar du noiz edo noiz". Aurreko krisialdietan, argentinarrek ere nahi horri atxikitzen zitzaizkion: "une txarrak bukatuko dira, igoko gara berriro". Oraingo honetan, aldiz, ez; corralitoarekin diruaz gain, ondasun garrantzitsuago bat galdu baitute argentinarrek: esperantza.

Eta non du etorkizuna, bere hiritarrek ere sinisten ez duten nazio batek?

Ez, ametsa ez da oraindik amaitu... amesgaizto latza bilakatu baita ●

MIKEL MARTINEZ

BBVA, CAF, Fagor eta euskal kapitalaren parte hartzea duten beste hainbat enpresen garai oparoa bukatu da Argentinan. Gainera, krisiaren ondorioz sortutako segurtasun faltak izugarritzko eragina izan du burtsako baloreetan. Orain estrategia ezberdinak taxutu beharko dituzte zulotik ateratzeko.

EUSKAL ENPRESEK ERE NABARITU DUTE KRISIA

■ BBVak egin ditu inbertsiorik handienak sistemak berritzeko, etorkizunean ez du askoz gehiago inbertitu beharko.

Ez dira asko Argentinan egoitza duten euskal enpresak, baina, hori bai, hara joan direnak ezin kexatu dira egin dituzten inbertsioen errentagarritasunaz, gaur egungo krisi ekonomiko-politikoaren iritsi den arte. Eta, BBVak bezala, inbertsio handienak egin dituztenek, irabazi oparoak lortu dituzte, eta, horrez gainera, funts hornidura garrantzitsuak eginak zituzten lehendik beren erreserben kontura, gaur egungoa bezalako balizko egoera bati aurre egiteko. Argentinan badira beste euskal enpresa batzuk ere, horien artean Beasaingo CAF, Fagor etxeko tresna elektrikoak, Grupo Correo Español. Bada Argentinan beste enpresa bat oso garrantzitsua, euskalduna ez dena, baina euskal kapitalaren partaidetza duena, BBVAre-na bereziki (%9,78), hots, Repsol. Rep-

solek, gainera, bere taldeko enpresa den Petronor-en kapitalaren parterik handiena kontrolatzen du, eta bertan BBK-k bere esku dauka kapitalaren %10 baino gehiago. Repsol talde honek sekulako urratsa egin du nazioarteko enpresa handienetako bat bihurtzeko bidean, hain zuzen ere petrolio ustiakuntzako YPF argentinar enpresa erosi ondoren.

Hasieratik esan beharra dago Argentinan inbertsioak egin dituzten enpresek izan dituzten kalteak eta galerak baino askoz ere gogorragoak izan direla krisi horrek, segurtasun faltagatik, burtsako balioetan eragin dituen ondorioak. Eta, horren ondorioz, oso handiak izan dira akziodun txikiek izan dituzten galerak. Aski bedi esatea, adibidez, egun batean bakarrik, urtarilaren 15ean, Espainiako Estatuak Argentinan dituen enpresek

(BBVA, SCH, Telefónica, Repsol YPF, Endesa eta Gas Natural), 7.500 milioi euro galdu zituztela burtsako kotizazioan. Aurreko astean enpresa horiek berak burtsako balioan 19.592 milioi euro galdu zuten. Geroago, eta burtsak gorakoak eta beherakoak egiten dituen zera, burtsako balioaren parte bat berreskuratu zuten. Eta hilabete barruan, baliteke gaurkoak baino errentagarritasun handiagoak eskaintzen jarraitzea.

Atzerritar inbertsioa Argentinan, 1994tik 2001eko urria arte, herrialdeek osatzen dute gehienbat, eta garrantziaren ordenaren arabera, hauxe da: Amerikako Estatu Batuak (%31,7, 31.070 milioi dolarrekin), Espainiako Estatuak (%26,2, 25.710 milioi dolarrekin), Frantzia (%11, 10.820 milioi dolarrekin), Italia (%5,5, 5.440 milioi dolarrekin), Txile (%5,3,

5.250 milioi dolarrekin), Erresuma Batua (%4,6, 4.580 milioi dolarrekin), Kanada (%2,6, 2.600 milioi dolarrekin), Brasil (%2,6, 2.580 milioi dolarrekin) eta beste herrialde batzuk (%10,1, 9.905 milioi dolarrekin).

Espainiako Estatuak Argentinan sektoreka egin duen inbertsioa, bertan dagoen euskal inbertsioa, honela zegoen osatua 1994-2000 urte bitartean: bankuak eta aseguruak (%32,7), telekomunikazioak (%20,1), garraioa (%14,6), gasa eta petrolio (%14,3), energia elektrikoa (%13,8), eraikuntza eta materialak (%5), etab.

Alabaina, Argentinan egoitza duten euskal enpresen ikuspegitik, BBVak du sarrerarik handiena, Banco Francés delakoaren %6 erosi ondoren. Banku hori Argentinako bosgarrena zen eta pribatuetan bigarrena, eta orain BBVA Banco Francés deitzen da. 2000. urtea hazkunde eta sendotze urtea izan zen banku honentzat, eta lehiarik handiena egiten zioteneko aldeak murriztu zituen. 10.084 milioi pesoko aktibo batekin (garai hartan, peso batek dolar bat balio zuen) - aurreko urtean baino %15 gehiago-, zergen aurretik, 226 milioi pesoko irabaziak izan zituen, hau da, aurreko urtean baino %102,2 gehiago. Irabazi garbiak, zergen ondoren, 180 milioi peso-koak izan ziren, hau da, aurreko urtean baino %89,2 gehiago.

Adituen ustez, Santander Central Hispano, SCH, eta BBVA bankuak

izango dira Espainiako Estatuko enpresen artean kalterik handienak pairatuko dituztenak. Bien artean 1.000 milioi euro gal ditzakete. Alabaina, 900 milioi dolarreko funts hornikuntzarekin, SCH guztiz estalita dago, eta agian BBVak, 360 milioi dolarreko funts hornikuntzarekin, ekarria handitu beharko du, 180 bat milioi, Ipar Amerikako inbertsio banku bateko aditu batek dioenez. Kontuan izan behar da bestalde, BBVak (Argentinako gordailuen %8,1 kontrolatzen du) eginak dituela jada inbertsiorik handienak bere bulegoak eta sistemak berritzeko, eta, hortaz, etorkizunean ez du askoz gehiago inbertitu beharko. Hala eta guztiz ere, gaurko argentinarraren gobernuak bidera ditzakeen erabakien mende dago bi banku hauen inbertsioaren etorkizuna.

Beasaingo CAF burdinbide enpresak,

■ Fagorrekin Argentinan badu bere eskumeneko hozkailu enpresa bat, McLean.

bere nazioartekotze estrategian, hainbat mantenimendu gune ditu Hego Amerikan, horietako bat Argentinako hiriburuan, Buenos Airesen. Beste bi zentroak, kontinente horretan, Brasilen daude, Río de Janeiro eta Sao Pauloko hirietan. Gogoratu beharra dago atzerriko kontratuetatik datorrela CAFen fakturazioaren %62.

MCC taldekoa den Fagor etxeko tres-

espainiar inperio honek aurrera jarraituko du eskualde honetan bere hedapen estrategiarekin.

Repsol YPF taldea 1999. urtean osatu zen, YPF argentinarraren enpresa Repsolek erosi zuenean; era horretan, multinazionala bihurtu zen. Hidrokarburo enpresa hau Hego Amerikan kokatzea bihurtu zen Repsol YPF taldearen hazkundearen giltzarrietako bat. 52.419 milioi euroko aktiboa izanik, (aurrekoa 42.050 milioi eurokoa zen), Repsol YPF taldeak 2000. urtean, zergen aurretik, 4.325 milioi euro irabazi zituen eta aurreko urtean 1.743 milioi euro; zergak ordaindu ondoren, 2.917 milioi euro garbi geratu zitzaizkien, aurreko urtean 1.186 milioi izan zirelarik.

Repsol YPF, fakturazioaren araberrako sailkapenean, aurrenekoa da Argentinan, eta gauza segurua da eskualde honetarako dituen asmoekin aurrera jarraituko duela, irabazi handiak eskuratzen baititu. Enpresa honetako arduradunek onartu dute planak etenda dituztela orain, harik eta gobernuak neurri ekonomikoen azken xehetasunak erabakitzen dituen arte. Uste da Repsol YPF taldeak, krisi honetan izan dituen kalteak murriztu nahian, argentinarraren gobernuari epeak luzatzea eskatuko diola, petrolio eta gaseko aztarnategien emakida epeak direla-eta. Argentina da Repsol YPFrentzat petrolioaren produktio iturri nagusia ●

Adituen ustez, Santander Central Hispano, SCH eta BBVA bankuak izango dira Espainiako Estatuko kaltetuenak

na elektrikoen Arrasateko enpresak, badu Argentinan bere eskumendeko hozkailu enpresa bat (McLean). Eremu horretako adituek diotenez, Argentinako etxeko tresnen sektoreak ez du aldaketa nabarmenik izango krisi honekin, Brasildik baitator erosketen parte handi bat.

Grupo Correok ere, besteak beste "Correo Español" eta "Diario Vasco" egunkariak argitaratzen dituenak, baditu interesak Argentinan. Grupo Correo, gaur egun Prensa Española (ABC) taldearekin baturik, (batasun horretatik sortu da Grupo Correo Prensa Española berria), Cimeco argentinarraren elkartearen %33ren jabe da, zeina, bere aldetik, "La Voz del Interior" eta "Los Andes" egunkarien %85aren jabe baita. Egoerak nahasia ematen badu ere, adierazle guztien arabera komunikabideen euskal-

2002ko otsaila

KOLDO MITXELENA Kulturunea

Erakusketak

17
etik

Erakustaretoa

Per Barclay

Koprodukzioa :
KMK, Bergen Museoa (Norvegia),
CCC (Centre de Création Contemporaine) Tours (Frantzia)

hilabetean
zehar

Ganbara

Kantuketan, erakusketaren soinuduna

Ekizilea : Euskal Kultur Erakundea
Sustatzailea : KMK
Laguntzaileak : Kutxa, ETB

Kantuketan erakusketaren inguruan:

osteguna
7

"Xalbador bat-bateko mirakulua"

Parte hartzaileak : Xabier Amuriza, Kattalin Tototika,
Pantxo Etxegoin, Peio Ospital, Mikel Mendizabal

19:30

osteguna
14

"Iparraldeko kantari gazteak"

Parte hartzaileak : Argixu Esain, Gaëlle
Larroudé, Amaia Riouspeyrous, Aines Achiary

19:30

osteguna
21

"Aksax taldea"

Ramón Lazkano konpositorearen obrak
Zuzendaria: Josex Silguero

19:30

osteguna
28

"Oiarzungo kantutegia"

Parte hartzaileak: Juan Mari, Julian,
Andoni Lekuona

19:30

Hitzaldiak

Gizarte Esklusioa eta Kultura Aniztasuna

Antolatzaileak : KMK, SOS Racismo
Laguntzailea : Centro de Estudios sobre racismo y xenofobia

ostirala
15

"Extranjería, nacionalidad y ciudadanía"

Hizlaria : Walter Actis

19:30

Kultura Soziologiaren Mintegia

Antolatzaileak : Bergarako UNED
Laguntzailea : KMK

19:30

ostirala
20

"Zentro eta Azpiegitura Kulturalak"

Hizlariak: Frantxois López Landatxe, Santi Eraso

Arteleku

hilabetean
zehar

ZEHAR aldizkariaren 46. zenbakiaren
argitalpena

"Arabiar adierazpen garaikideak"

Laguntzaile berezia : Catherine David

Euskara

Euskaraz Kirolari

Kirol munduan Euskararen sentsibilizazioa lan-
tzeko Gipuzkoako Foru Aldundiaren programa.

Sentsibilizazio jardunaldiak Gipuzkoako
eskualdeetan, eskola kirolaren barruan.

Hasiera data: urtarrilak 31

Kirola Euskaraz programaren web orria:
www.gipuzkoa.net/kirolaeuskaraz

Gabonetan, opariak euskaraz ekintza planeko
zozketak:

Euskarazko hedabideetako harpidetza zozketa
Gipuzkoako Foru Aldundiak babestu dituen
denbora-pasa aldizkarietako zozketa

Argitalpenak

BERTAN bilduma 17. zenbakia:
Erromatar garaia

Testua : Maitxe Urteaga
Argazkiak : Xabi Otero

Jose Luis Mendoza

“Tamalez, bizitzari lotutako jakinduria galtzen ari da”

P E R F I L A

TVE1eko “Saber y ganar” lehiaketan irabazten jakin duena da Jose Luis. Baina telenobela luze bateko pertsonaia ere izan zitekeen, Fronte Sandinistarekin bizitako kapitulu guztiak kontatu behar balitu gure “Gaspar komandante”ak. Nikaraguan bere urrezko mingainarengatik nabarmendu zen, eta hizkuntzarekiko maitasunak eraman zuen Nafarroako Gobernuko Hizkuntza Politikako sailburu izatera lehenik, eta gaur irakaskuntzara.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre
Argazkiak: Alberto Elozegi

Gaztetan “Frente Sandinista de Liberación Nacional”en sartu zinen. Nor zen “Gaspar komandante” hura?

Literalki hala nintzen, komandantea, baina garai hartan 2.000 komandante baginen: buruzagi asko eta indio gutxi! Garai latzak ziren niretzat. Hemen oso sartua nengoen kristau komunitatean eta krisialdi pertsonal eta erlijiosoa jasan nuen, eta alde egitea erabaki. Beti gustuko izan nituen Hego Amerikako kontuak, gainera garai hartan argi ikusten zen zeintzuk ziren “zintzoak” eta zeintzuk “gaiztoak”, eta pentsatu nuen han bazegoela nire bizitza berriro hasteko aukera bat.

Nik 23 urte nituen, baina haientzat agure bat nintzen, bertakoak 15-16 urterekin sartzen baitziren. Horregatik izendatu ninduten “sarjentu nagusi” batailoi batean. Beste leku askotan egiten ez den bezala, han buruzagiak aurrean jartzen ziren, eta berehala hil. Ni enfrentamendu batean zauritu ninduten, eta justu orduantxe bukatu zen gerra! Alegia, 3-4 aste baino ez nintzela aritu gerran. Tira, gerra ofizialki bukatu zen, baina azken bajak hilabete batzuk geroago izan genituen. Horrez gain, guk lanak genituen errefuxiatuekin. 100.000 ziren Costa Rican. Gosetea latza zen, eta kontrabandoa ere egin genuen, txan-

ponak eskuratu eta jendea elikatu ahal izateko.

■ **Balak lortzeko abenturatzoren bat izan omen zenuen...**

Balarik gabe gelditu ginen batean, dolarrak eta bidaia txeeak bilduta Costa Ricara joan behar izan genuen erostera, han merkatu librea zegoelako.

Bala haiek ere bukatu genituenean, ordean, txanponik gabe geunden, eta armak nonbaitetik lortu behar. Eden Pastorak berarekin joateko eskatu zidan, afe-ratxo bat bazuela-eta. Ailegatu ginen noizbait “Tipitapa”ko kartzelara. Bertan motina izan zuten. Preso somozistek matxinada egin zuten kartzelan, zituzten

baldintza kaxkarren aurka, baina geuk ere baldintza berdintsuak bizi genituen. Agian beste leku batzuetan egiten dena da motinaren lekura armada bidali eta sekulako sarraskia egin, eta horren aitzakian preso gehienak hil. Baina Eden hau burutik jota zegoen, eta gainera erromantikoa zenez, erran zidan: "Goazen armarik gabe preso somozistekin eztabaidatzera". Eta nik ez dakit nola irten ginen bizirik. Nahiko bortitza izan zen negoziaketa. Gainera hango bilerak kristorenak ziren. Eztabaidatzen hasita mila buelta ematen zizkieten arazoari. Egun osoa emanda, azkenean ohartu ziren euren motinak ez zuela etorkizun handirik, eta hobe zutela guri armak ematea inor modu txarrean etorri aurretik. Nik Edeni berehala esan nion halako saltsetan sartu baino nahia-go nuela fronteko gerra! Kamioi bat eskuratu nuen, armak garraiatzen jarduteko.

■ Kamioiarekin hasi, eta 30 neska ederren artean bukatu...

Bai horixe! Bi astetara aireportura eraman ninduten. Orduan oso modan zeuden hegazkin bahiketak, eta somozista asko zebiltzan aireportuan, Nikaraguatik alde egin nahian. Erran zidaten segurtasun lanak egiteko jendea behar zutela, eta kuartel nagusira joateko. 30 neskarik ederrenak

aukeratu behar nituen, aireportuko super-agente bihurtzeko! Formakuntza antolatu eta klaseetan denetarik lantzen genuen super-agente bihurtzeko bi astetan: protokoloa, ingelesa, frantsesa, matematika... Izugarritzko gosetea bizi genuen, eta espainolek jatetxeak zituztenez, bapo engainatzen genituen. Espainolak berehala hasten ziren "a zer neska puskak" esanaz, eta nik azkar jartzen nien zepoa: "nahi baduzue gonbidatu lasai afaltzera". Han azaltzen ginen 40 lagun afaltzera, eta gero hor konpon, bakoitzak egin zezala nahi zuena. Baina oso mambo gutxi zegoen, gure ordutegia oso gogorra baitzen. Goizeko 6:00etan hasten ginen klase eta praktiketan.

■ Zer ikasi zenuen Nikaraguan?

Ikasi nuena da, bizitza edo iraultza baten kapitulu guztiak irakurri behar direla, ezin dela saltoka ibili. Jada klasi-

"Iraultza bat egin edo edozein aldaketa lortzeko pauso guztiak eman behar dira, eta gehienetan ez dago bidezidorrik"

koek esan zuten bezala, iraultza lurralde aurreratuetan egin behar da eta ez atzeratuetan. Nikaraguako kasuan behintzat, iraultza izan zen boteretik zu kendu eta ni

jarri, ez zen asmatu iraultza pertsonaletan eta baloreetan. Zaila da. Neronek ikusi nuen prozesua, zer den gatzetxoa izatea eta bat-batean boterea eskuratzea (botere ekonomikoa, ospearena...) eta mozkortzeko modukoa da! Edo oso nortasun sendoa duzu, edo bestela akabo. Orain Fronte Sandinistan jarraitzen duten buruzagi batzuk ez dira oso iraultzai-leak; hori giza kondizioa da, besterik ez.

Bestalde AEBek oso gaizki jokatu zuten. Blokeoa egiten hasi ziren, portuetan minak jartzen, kontra-elikatzeten... Nikaragua ekonomikoki oso aberatsa da, baina ezin zuen hainbeste frontetan borroka egin.

Pertsonalki oso egoera latza izan zen ni bezalako atzerritar batentzat bertan parte hartzea. Jende gehiena-

rentzat atzerritar izatea susmagarria zen, "zu ez zara gure hizkuntzakoa" zuten buruan.

■ Hango esperientzia bizita, nola interpretatzen duzu Euskal Herrian gertatzen dena?

Agian iraultzaile izatetik erreformista izatera pasa naiz. Nik uste pauso guztiak eman behar direla iraultza bat egin edo edozein aldaketa lortzeko, eta gehienetan ez dago bidezidorrik. Gure kasuan, hemen oso gustuko ditugu hitzak, eta agian denbora asko galtzen dugu hitzei esanahi zehatza jartzen, eta edukia begi-

bistatik galtzen dugu. Gehiago lor daiteke, baina nik uste arrisku bizian gaudela kohesioa galtzeko. Hori Euskal Herrian, eta Nafarroaren kasuari begiratzen badiogu, pentsa: Euskal Herri mailan gu mutur bat gara. Nafar gehienok erabiltzen dugu Nafarroa hitza, eta tamalez erreferente mitiko bihurtu gara, baina gero, egunero bixitza Nafarroaren egoera edo aferaz gutxitan hitz egiten dugu, eta bai jendea eta baita erakundeak ere bakoitza bere bidetik doa. Gainera hemen beste mundu batean gaude. Euskal Herri bat ez da existitzen, behintzat Nafarroan bospasei Euskal Herri existitzen dira, eta ez dira berdinak. Horregatik niretzat independentziarena 47. arazoa da. Nafarroan gure oinarritzko arazoa da hil ala bizi,

CURRICULUM A

- **Jaio:** Carcarren (Nafarroa), 1954. urtean.
- **Bizi:** Zabaltzetan eta Burlatan.
- Filologia Hispánican lizentziatua, egun Leitzako institutuan dabil irakasle.
- FSLNko (Frente Sandinista de Liberación Nacional) komandante izan zen 1979-81 urte bitartean.
- Nafarroako Gobernuan Hizkuntza Politikako Zerbitzu buru izan zen 1989tik 93ra bitartean.
- Euskara Kultur Elkargoko lehendakaria da.
- TVEko "Saber y Ganar" lehiaketan 56 saio irabazi ditu.

eta ez zer nolako formetan, haustura sozial bat izateko arrisku handia baitugu. Batzuentzat Belgikako eredia oso ona da, niretzat berriz oso kaltegarria Nafarroari aplikatuz gero. Belgika bereizitako komunitatez osatua dago, eta gero iazko istripuak bezalakoak gertatzen dira: tren batek izugarritzko sarraskia egin zuela, geltoki bateko gizona flamenkoa zelako eta bestea frantses hitzuna. Elkar ez ulertze hori saihestu egin behar da, Nafarroan behintzat.

■ **Nafarroako Gobernuan Hizkuntza Politikako Zerbitzu buru izatera iritsi zinenen, ideia eta proiektu asko zenituen...**

tuen...

Geuk sortu genuen zuzendaritza hori, eta ni ez nintzen zerotik abiatu, zero azpitik baizik. Oinarri falta izugarria genuen. Garbi genuen hizkuntza politika ezin zela gobernutik bakarrik egin, beraz, lehendabiziko helburu estrategikoa izan zen lurraldeetan eta mankomunitateetan euskara zerbitzuak sortaraztea. Eskualdeko komunikabideekin berdin, batez ere prentsa eta irratia kasuan. Baziren beste oztopo batzuk gainditzeko zeudenak: euskalgintzaren munduan konbentzitu egin behar genituen gu ez ginela inoren satorrak (kasu honetan PSNren satorrak). Jendea harritu egiten baitzen: "Orain gobernu euskararen aldeko zer-bait egiten hasiko dela? Zergatik ote?". Susmo txarrak zeuden, eta nik ulertzen

"Euskalgintzakoak indioak ginateke AEBetan: gure artean iskanbilan gabiltza, eta bitartean badator John Wayne eta terrenoa jaten digu"

nituen.

■ **Euskalgintzak bakarrik ez zituen susmo txarrak izango...**

Ez horixe. Aurrez aurre genituen

batetik "Diario de Navarra" eta bestetik PSNko gobernu. Gobernu gehienek ez zuten ondo ikusten guk egiten genuena, eta eskerrak gure kontseilaria Leon-goia zela, horrela ez baitzegoen kutsatuta. Gizona azkarra zen eta logika erabiliz gauza asko egin genituen, baina kanpotik etorritako batek ere ulertzen eta defendatzen zituenak: funtzionarioen birziklapen

"Nafarroa erreferente mitiko bihurtu da, baina eguneroko bizitzan hemengo aferaz gutxitan hitz egiten dugu"

na egitea, esaterako. Ez genuen hizkuntza planik zehaztu ere, biharko oinarria prestatzea baino ez zen gure ardurara. Tamalez ez zaio jarraipenik eman.

■ **Hizkuntza eta politika lotuta doaz, edo hala behar luke?**

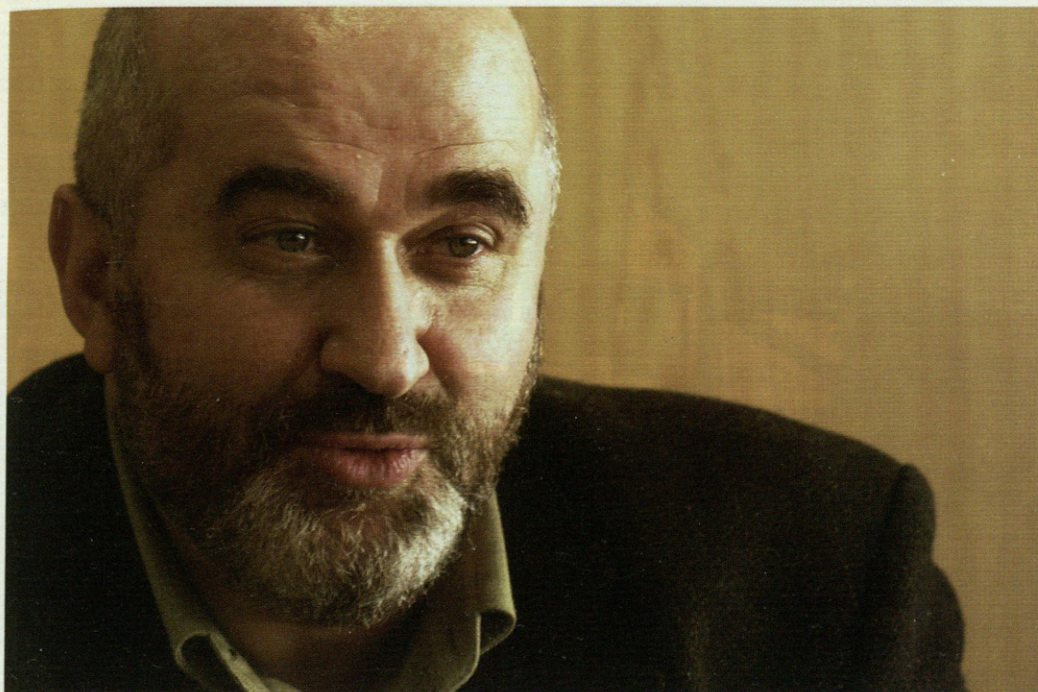
Gure kasuan, euskararen kalterako izan da eta izango da. Garbi gelditu behar da zer den kultura eta zer esparru politikoa. Nik uste gizarte mailan hala funtzionatzen duela. Portzentaia ikusten badiugu, D ereduaren dauden umeen gurasoak denak ez dira nazionalistak eta abertzaleak. Baina euskara eta politika nahasten badiugu, gureak egin du. Justu hori da UPNk egiten duena. Konturatu da zer nolako indarra duen euskarak hizkuntza eta kultura mailan, eta Nafarroako leloa jarraitzen dute: "Zenbat eta okerrago, orduan eta hobe", ea soka hausten den eta etekinak eurentzat diren.

■ **Euskararen aldeko erakunde eta taldeak kasik pertsonak baino gehiago dira. Aniztasunaren seinale da, edo gerra bakoitzak bere aldetik egiten du?**

Biak dira, aniztasunaren seinale eta ezin batuarena. Metaforatxo bat egitekoan, gu indioak gara AEBetan. Batzuek tutxiak, besteak komantxeak... izugarritzko iskanbilak ditugu gure artean, eta bitartean badator John Wayne eta terrenoa jaten digu. Egoera hori ezinbesteko baldintza dela dirudi gure gizartean, eta horrekin moldatu behar. Nik uste euskalgintzaren munduan hasi garela espezializatzen. Orain artean, edozein arazoren aurrean komunikatu bat kaleratzen zen, atzean 50 sinadura zeramatzana, eta hor biltzen ziren politikariak, sindikatuak, elkarte gastronomikoak, eskaleak... baina jada esparru espezializatuetan sartu gara, eta arazo bakoitzean partehartze zuzena dutenak sinatzen dute. Baina oraindik ez dugu indioen sindromea gainditu.

■ **Nola ikusten duzu Nafarroaren etorkizuna?**

Baliteke dugun egoera baino beltzagoa etortzea, baina adibideak inoiz ez ditut aipatzen, batez ere UPNkoek ideiak hartuko dizkidaten beldurrez. Orain arte pentsatu dute (eta tamalez baita lehengo gobernuak ere) Nafarroa kortijoa dela, eta horrek dakarrena da korrupzioa eta herriarengandik urruntzea. Baina hasi dira epaitegietan lehendabiziko zaplasteak jasotzen, Europatik ere jaso dituzte

Suposatzen da jendeak gero eta gehiago egiten duela bere espezialitatea, baina azkenean ez dira ezertan espezialistak, eta analfabeto funtzionalak dira erabat. Azken finean, jakinduriak lotura izan behar du: lotura bai ezagupenen artean, eta baita zure bizitzarekiko ere. Zabaltzetako herritarrek agian gutxitan irakurtzen dute eta ez dakite saio filosofikoa egiten, baina badute halako armonia bat naturarekin, gizakien artean, pozik bizi dira... eta hori nabaritzen da hizketan hastean erakusten duten bizitza jakindurian. Jakinduria hori tamalez galtzen ari da. Esparru guztietan esaten da adituak izan behar dutela, baina azkenean

eta are gehiago jasoko dituzte. Gizartean ikusten dute kopuru handi batek haien euskara politikaren kontra jotzen duela. Eta bizitzak berak izugarritzko eragina du: UPNko gobernuarekin iazkoa izan zen urterik beltzena, eta hala ere gaztele-razko irakasleentzat 110 plaza atera zituzten, eta euskarazkoentzat, berriz, 150, errealtateak berak behartuta. UPNkoek jabetu behar dute ezin diotela oztoporik jarri errealtateari eta ea bidea aldatzen duten. Politikoez mirariak egiten dituzte, eta jakina da armairuan jaka pilo ederra dutela...

Urtebete barru hauteskundeak ditugu Nafarroan, eta ea zer saltsa sortzen den PSNren barruan. Niretzat PSN beti izan da ardatz nagusia hemengo politikan. Orain halako lozorroan, krisialdian, edo nerabezaroan egonda, ea behingoz eskuratzuten duten heldutasuna, eta ea berritoki osatzen duten gobernu hirukoitza, edo lau-koitza, edo auskalo zenbat izkinetako. Alternatiba bat eskaini behar diote UPNri, aisa egon baita boterean zer oposizio zuen ikusita.

■ **Nafarroa eta EA Eren arteko harremana nola ikusten duzu?**

Politika mailan, hori

eskuratzea da nire 110. arazoa. Nafarroan daukagun gobernuarekin, elkarkidetzan amesteak ez du merezi. Sinatu zen hitzarmena iraupen gutxikoa izan zen. Agian ez da beharrezkoa hainbeste argazki eta komunikatu atera eta jatetxeetan biltzea, agian xumeago egin behar dira gauzak. Eguneroko gauzetan asko egin daiteke.

■ **Telebistako "Saber y Ganar" lehiaketan 56 saio irabazi dituzu. Eskolan jakintza entziklopediko hori gero eta gutxiago lantzen da...**

gauza bakarrik dakite egiten. Oinarri zabala baduzu, berriz, lanerako kontu zehatzak berehala ikas daitezke. Gure hezkuntza sisteman hutsune nabarmena dago. Ikasleek hamaika gai dituzte, eta oinarritzkoak bakarrik behar lituzkete izan. Gainera urte batetik bestera teknologia tresna guztiak aldatzen direnez, oinarri sendoa da beharko dena egoera berrietara moldatzen jakiteko. Orain enpresetan goi mailako karguetarako letretako jendea hartzen omen dute.

Jende horrek nahiz eta ordura arte enpresako gaia ez menperatu, buruan duten antolamenduagatik erraztasuna dute denbora gutxian lan horretara egokitzeko.

■ **Teknologia berriekin, eskolan zer leku eman behar zaio memoriaren lan-ketari?**

Badira 20-30 urte memoriak bere prestigioa galdu zuela. Niretzat ez du zentzu handirik gauzak buruz jakiteak, hobe da buruan dituzun ezagupenekin loturak egiten jakitea, eta ordenagailu edo artxibategietan informazioa bilatzen jakitea. Baina nik uste beharrezkoa dela bai memorian, bai adimenean, eta baita emozio eta sentimenduetan ere heziketa on bat izatea. Horri guztiari erantzun ezinean dabil eskola, are gutxiago daukagun gaitegi zerrenda luzearekin. Azkenean zeure buruari galdetzen diozu: "Ikasgelan eman beharrek honak laguntzen du pertsona izateen?" eta gehienetan erantzuna da ezetz. Beste era batera antolatu behar litzateke hezkuntza, ez lan munduari begira, pertsonari begira baizik. Hori da heziketa,

pertsona heldu egitea. Egun, ia urte osoa ematen dugu selektibitateari begi-

B E R T S O A

Doinua: Aita izena

**Gu indioak ez ote garen
zure iritziak dio,
zeu izan zara iritsi zaren
leku denetan indio.
Mundua zer den ikusi eta
nor lagun, nor arerio,
jakintza eta esperientzien
bateratzea medio,
bizitza bati bere zentzua
norberak ematen dio.**

Aitor Mendiluze

ra, eta hori niretzat denbora galtzea da, baina behartuta sentitzen zara.

■ **Zein da eskolan hizkuntzen egoera?**

Orain arte erdaldunei euskara klasea ematen aritu naiz, eta hori foro apatxea zen. Arlo akademikoa bakarrik lantzen duzu, baina gero jendeak ez du aukerarik ikasgelatik kanpo euskal giroa topatzeko, edo beti militantziarekin topatzen dira bestela. Orain berriz, Leitza bezalako herri batean egotea zoragarria da hizkuntza aldetik, hemen euskara bizia delako. Euskal hezkuntza sistemak ere ez dio erantzuten tokian tokiko egoerari: ez da berdin gaztelera ematea Leitzan edo Burlata batean, eta euskararekin alderantziz. Baina hala ere curriculum berbera dauka eta gaitegia berdina da, eta ezinezkoa da, pedagogia aldetik eta hizkuntza maila aldetik, baldintza berdinetan funtzionatzea. Leitzan, esaterako, gaztelarak gai bezala atzeritar hizkuntza bat gehiago bezalaxe izan behar du. Alegia, euskaraz ikasi behar dituzte ezagupen gehienak, eta gaztelera menperatu behar dute harremanetarako. Orduan, nik zertarako irakatsi behar diet gaztelera aztertzen? Sobera da literatura gozatzea eta

BIZITZAREN PASARTEA

"1987an, gerra bukatu bezain pronto egoera nabaste-borraste hutsa zen. Somozista piloa zeuden enbaxadatan, eta gauetan tirokatzera irteten ziren. Oheak hutsik, herritar denak lurrean lokartzen ziren, badaezpada. Vietnamgo lehendakaria, Juan Bandom, hegazkinez etortzekoa zen, eta guk aireportuko ziurtasuna bermatu behar genuen. Antolatzea ez zen erraza, bereizten zaila baitzen zein zen gure aldekoa. Elkar bereizteko postako zigilu bana jarri genuen bularrean! Hegazkina berandutu, eta gauez zen iristekoa (segurtasun neurrientzat are okerrago). Lurreratze pistetan beti egoten da zirkulu bat, hegazkina bertan gelditzeko. Kontsigna horixe izan zen: zirkulu horretan sartzen dena, edonor dela ere, eraikinen gainetik tirokatuko dugu. Iritsi zen hegazkina, zirkulu barruan gelditu ere bai, baina ez zuten atea zabaltzen. Ez genekien zer arraio gertatzen zen. Hala-koren batean obartu nintzen ez zegoela jaisteko eskailerarik! Korrika bizian eskailera bila joan, eta azkenik ekarri genuen bat, baina baxuegia, agure bat jaisteko batere egokia ez zena. Estuasun hartan, ni larri, goiko guardiei esan nien abisatzeko besteei zirkulura sartuko nintzela eskailerarekin, eta ez tirorik egiteko behintzat. Ez nintzen batere fidatzen. Nola edo hala jarri-nuen eskailera, igo nintzen hegazkinera, eta atea zabaldu zuten. Vietnamgo lehendakariari neronek eman nion eskua, protokolo tipikoarekin: "Ohore handia da niretzat Nikaraguako lur berrira berori etorri izana...". Bizia galtzeko beldur galanta pasa nuen!"

ulermena eta adierazpena lantzea, batez ere ahozkoa. Ez dakit zergatik tematzen garen hainbeste idazten, gero bizitzan %98an ahozko hizkeran komunikatzen bagara. Horixe da landu behar dena, bestela gero jendeak ez daki publikoan espresatzen, eta konplexuz betea egoten da.

■ **Euskara ere, lurralde erdaldunetan ez al da akademikoki lantzen?**

Bai, klasean egiten denak nahiko artifiziala dirudi, izatez nahiko artifiziala delako. Masa kritiko bat eskuratu arte, hor euskara hizkuntza bitxi bat da eta akademikoki bakarrik lantzen duzu. Zorte ona baduzu, agian etxean ere hitz egingo dute, eta baduzu ETB1, eta Euskadi Gaztea. Alegia, urratsak ezin direla eskolan bakarrik planteatu, gizarte dena batera doa. Gaur Burlatan euskaldunak direnen artean, agian gehienek euskaraz zailtasunez hitz egiten jarraituko dute, baina ziur aski euren seme-alabak hobeto moldatuko dira, eta jada izango dute etxeko giro bat. Hizkuntza baten normalkuntza lortzeko agian mende bat behar da eta guk 20 urtean egin nahi dugu dena eta atzerapausoak ematen ari garela kritikatzeko dugu askotan. Baina lasaitasun gehiagorekin hartu behar genuke, hau maratonia da-eta ●

ARGIA ren eskutik

OSKORRI

VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

Laguntzaile: euskadirratria euskadigaztea radioeuskadi radiovitoria

E Z P A

PRINTZA

NORA JOAN JAKITEKO

Terexa Lekunberrik, Euskal Kultur Erakundeko ondarearen arduradunak "Euskaldunon Egunkaria"n idatzitako iritzi artikulua baten zatiak dira hauek:

"(...) Euskal Herrian beste nehon baino gehiago, 'alergiakoak' gara kultura berinapean ezartzeari. Kultura horretan egunero bizi izanez, ez dugu soportatzen molde estatikoan aurkeztua izan dadin. Iruditzen zaigu euskalduntasuna museoek kanpo erakuts daitekeela, ez dela horretarako ez irudi, ez denboraren gelditze beharrik, herriari behatzea aski dela... Beraz, museo bat zertarako? (...)Euskal museoak aurkezten dituen gauza edo tresnetan, zati handi bat historiari lotua da. Baionako eta Euskal Herriko aitzineko urte eta mendeaz asko ikasten da hor: (...) Lekukotasun horiek euskal museoan ez balira, sekulakotz galduak litezke. Horretako ziren, joan den mende hondarrean, sortu herri museoak, batzuk ohartu baitziren bizimolde historiko batzuk betiko desagertzen ari zirela.

Orain guri dagokigu ikustea historiaren lekukotasun hori intereseko dugun edo ez... Nik uste ezinbertzekoa zaigula nora joan jakiteko. Euskal museoa gure historiaren berraurkitzeko egina da, historia horren ulertzeko eta hortik abiatuz geroa hobeki segurtatzeko... Euskal museoak funtzio sozial garrantzitsua badu, bereziki hirian kokatua delako, eta hiriak gaur egun nortasun bila baitaibiltza... (...)

TXAMUSKINA-REN ANTZEZLANA

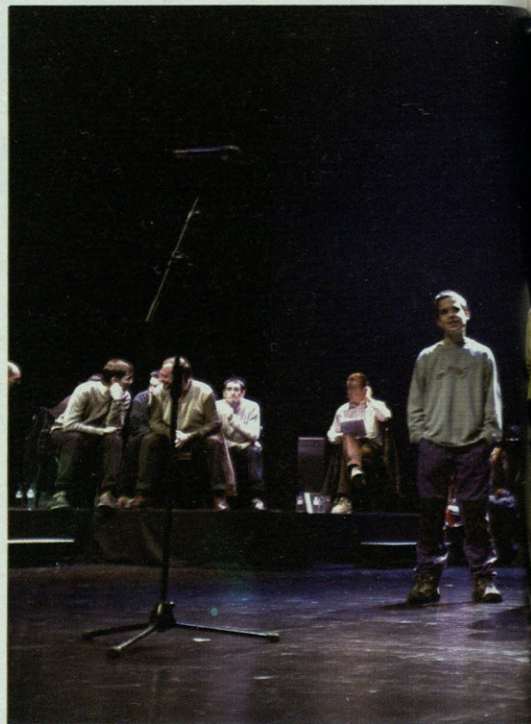
TXAMUSKINA antzerki taldeak "Mohikano Antzerkia" antzezlaren euskarazko bertsioa taularatu zuen urtarrilaren 31n Iruñeko Nafarroako Antzerki Eskolan. Antzezlan honetan Txamuskina taldeak antzerki talde bati buruz hitz egiten du. Hau da, antzerkia aurkitzen da antzerkiaren barnean. "Mohikano Antzerkia" 2000. urteko mar-txotik taularatzen ari den lana da. Txamuskina taldearen hirugarren lan hau Felipe Lozak idatzi du, Ramon Bareak zuzendu eta oholtza gainean Nagore Navarro, Mikel Losada eta Quique Gago aritzen dira. Antzezlanak antzerki konpainia ibiltari baten gorabeherak ditu ardatz. Eta bere baitan sortzen diren erlazioak islatzen ditu: amodioa, gorrotoa, jelsia... Gainera, antzerkiaren historian barrena ibilbidea egiten du, Grezian abiatu eta gaur arte antzerkiak izan dituen irudiak jorratuz. Azkenik, antzerki talde batean dauden lanbideak lantzen dira: zuzendariaren lana, aktoreena, teknikariena...

SUPERABITA KURSAALEAN

DONOSTIAKO alkate Odon Elorzak eta Kur-saaleko gerente Jose Miguel Aierzak Kur-saal jauregian iaz izandako jardueren balorazioa egin zuten pasa den urtarrilaren 28an. Bi ordezkari-ek jakinarazi zuten, 463.855 euroko superabita lortu zuen urte amaieran. Kultur ekitaldiei dago-

ALBERTO ELOSEGI

kienez, 2000. urtean baino 12 ekitaldi gehiago antolatu zirela eta horiek 2000. urtean baino %7,8 lagun gehiago bildu zutela azaldu zuten.

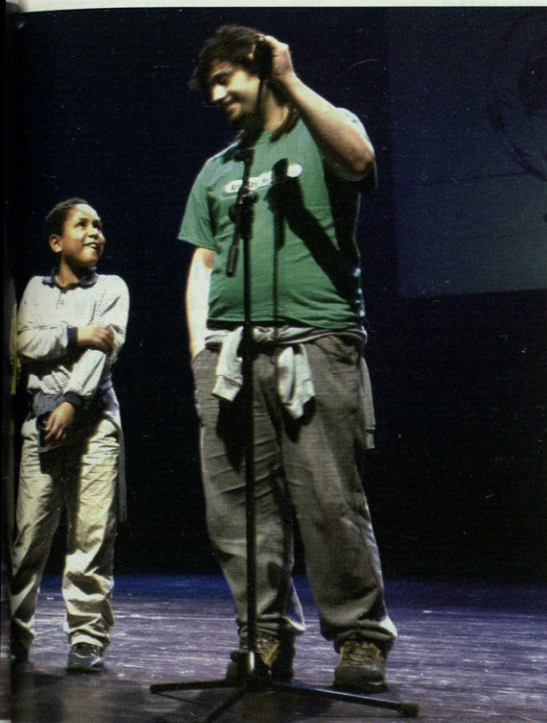
OTEIZA FUNDAZIOA KRISIAN

URTARRILAREN 31n Oteiza Fundazioko Patronatuak Iruñean egin zuen bileran tentsio ugari izan zen. Krisi hau Altuzako museoa bukatzeko lanak ia amaituta daudenean gertatu da. Tira-bira sortu zuten gaien artean besteak beste bi izen zeuden: Carlos Catalan eta Alberto Rosales. Lehen Oteizak berak izendatutako patronatukidea da eta Fundazioko kideen erdiek ez zuten onartu; bigarrena, zuzendari izendatua izan zen, lau boto alde, hiru abstentzio eta kontrako boto batekin. Rosales Xabier Idoaterekin lehiatu zen zuzendari kargua lortzeko. Urtarrilaren azken eguneko bilera honetan mahai gainean zeuden gai

H I T Z B I T A N

- Peio Aldazabalek "Gara"n: "Zaila da instituzioak artxibategi baten inguruan konbentzitzea, batez ere zine artxibategi baten inguruan, arinkeriari loturik dago eta. Gordetzen ditugun filmak ikusarazten dizkiegunean apurtzen dugu irudi horrekin".
- Javier Riaño Bilbao Arteko zuzendariak "El País"en: "Kultura ezin da mozkin ekonomikoaren arabera neurtu. Nire ustez, oker dago bisitari eta ekintza kopuruak neurtzea, eta akats hau modan jartzen ari da".

L A K

ALBERTO ELÓSEGUI

TRIKIBERTSOA OTSAILEAN

Bertsolaritzak ez du atsedenik hartzen. Joan den urtarilaren 26an Bertso Eguna egin zen Donostiako Kursalean, alboko argazkiak erakusten duen moduan. Otsailerako berriz, bertsozaleek badute beste hitzordu bat: Trikibertsoa. Hain zuzen ere, trikitixa eta bertsolaritza uztartzen dituen Trikibertso programaren egitaraua aurkeztu zuten urtarilaren 29an Bilbon. Bertan esan zutenez, otsailean zehar, ostiraletan, lau saio eskainiko dituzte Bilborock aretoan. Lehenengoan, otsailaren 2an, Gozategi taldeak eta Sustrai Colina, Amets Arzalluz, Arkaitz Estiballes eta Jurgi Garitagoitia bertsolariek hartu zuten parte.

guztietan egun Fundazioaren baitan dauden bi alderdiek elkarren aurka bozkatu zuten eta presidentearen kalitatezko botoak erabaki zituen gaiak.

“ORIXE” LITERATUR LEHIAKETA

ALBOKO argazkian Xabier Lizardi (ezkerrean) eta Nikolas Ormaetxea “Orixe” (eskuinean) ikus daitezke. Biak euskal literaturaren historian oso ezagunak diren idazleak dira. Lehenaren kasuan aski ezaguna da Zarauzko Udalak urtero antolatzen duen “Xabier Lizardi Literatur Lehiaketa”. Bigarrenaren omenez berriz, Uitziko kontzejuak, Larraungo Udalaren eta Euskadiko Kutzaren laguntzaz, “Nikolas Ormaetxea ‘Orixe’ Lehenengo Literatur Lehiaketa” antolatu du.

- Jon Manzisidor komikilariaren ustez, “Jendeak umorezko gauza bezala ikusten ditu (komikiak), eta pentsatzen du edozein gauza esan daitekeela. Gero, nahiz eta marrazki batek hitz egin, fikziozko pertsonaia batek, arriskuan jarri dezake egunkaria”. Adierazpenok “Euskaldunon Egunkaria”n egin ditu.
- Kirmen Uribe idazlearen hitzak dira hauek “Euskaldunon Egunkaria”n: “Badirudi poesiak badituela irakurle batzuk han-hemenka. Literatura txikia izateak abantaila gutxi baditu, gutxietako bat zera da: irakurlearen eta poetaren arteko harremana estuagoa izan daitekeela”.

PELO ZUBIRIA

■ Juan Mari Beltran.

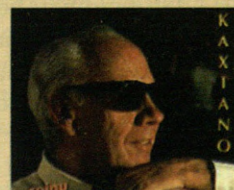
IZENAK

Juan Mari Beltranen ekimenez eta Oiartzungo Udalaren laguntzaz sortutako Herri Musikaren Txokoa martxoaren hasieran zabalduko dute Oiartzungo Ergoien auzoan. Bertan, Beltranek bildutako mundu osoko 400 musika tresna izango dira ikusgai.

Julio Caro Baroja izeneko museo etnografikoa Iratxe-ko monasterioan jarriko dute. Orain, Beran zabaldu duten “Nafarroa etnografikoa. Iragana gogoan” erakusketan ikus daiteke museoaren lagina.

Pantzo Hirigarayk irratiko ARGIA saria eskuratu eta biharamonean, urtarilaren 26an, antzerki arloan Donostia Hiria saria jaso zuen.

Kaxiano Ibarguren soinu-jolea zendu zen urtarilaren 29an, 69 urte zituela. Hauek dira “Kaxiano”ren diskoak: “Itsas ontzi baten”, “Baserritik kalera”, “Nere oroigarri”, “Ongi etorria”, “Lizartzako oihartzuna”, “Antzuolari” eta “Soinu eta kantu”.

KAXIANO

■ Kaxiano.

Euskal poesia liburuez

Nire ikasleak larritu eta aztoratu nahi ditudanean, literatura sistema bat dela esaten diet, eta horrek ondorioak ekarri dituela berarekin. Honainokoan lasai samar agertzen dira nire ikasle maiteak. Larridura eta aztoramena handiagoa da esaten diedanean, sistema izateak sistema industrialia izatea esan nahi duela, literatura eta komertzioa geroago eta hurbilago direla, eta komertzio bihurtzen ez den literatura, edo okerrago dena, irakurlerik gabe geratzen dena, erromantikoek uste izan zutenaren aurka, literatura ez izateko arriskutan geratzen dela.

Ezin da literatura gisa hartu idatzia izan arren, kutxan gordetzen dena, ezin da literatura gisa hartu edertasunaren izenean soilik idazten dena; argitaratu gabe irakurlerik gabe geratzen dena, eta, ni horrekin bat ez banator ere, ez omen da literatura saltzen ez dena. Eta ez nator bat iritzi horrekin, eta nahiago nuke arazo horren aurrean beste zerbait adierazi, asko saldu ez arren, gutxi irakurria izan arren, ongi irakurtzen dena, izan liteke, noski, literatura.

LITERATURAK eta industriak batu egin diren honetan, eta militantzia kulturalaren joerak desagertzen joan diren heinean, poesia eta lirika galtzen atera dira, poesiak ez baitu askorik saltzen, poesia merkatu legeetan sartzea -saltzea- zaila delako oso.

Komertziotik kanpo beste bide batzuk behar ditu poesiak. Gogoratu nahi nuke orain literaturaren beste definizio bat: best-sellerra omen da urte gutxitan asko saltzen duena, eta garai laburra igaro ondoren ezer ez; literatura, aldiz, urte askotan zerbait saltzen duena. Bada poesia izango litzateke urteak igaro ondoren ia ezer ere saltzen ez duena.

Argialetxeen eta eskolaren indarrez ikaragarri indartu da narrazioa gure artean, eta hura hazi den

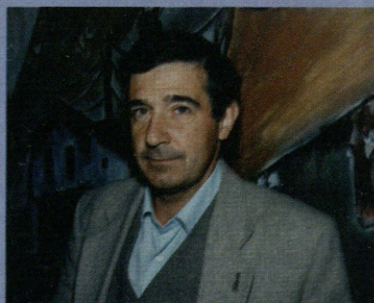
neurrian lirikak galdu du bere urre gorrizko itzala, Aitzolek, adibidez, aitortzen ziona. Aitzolentzat poeta herriaren abangoardian jarririk zegoen, herriari idealetarako bidea erakusten zion.

Gure herrian eta euskaraz, gutxi argitaratzen da poesia, hamar bat liburu baino ez urtean, eta Euskal Poesiaren Eguna bezalako ekintza deigarriek ez dute aurrera egin. Beste alde, errezitaldiak eta testu eratu

baten inguruan eraturiko ikuskizunek -Bar Puerto, adibidez-, eta ez poema solteen errezitaldiek, liburuak baino oihartzun zabalagoa izan dute gure artean.

GAINERA, iruditzen zait aldizkari literarioen suntsipenarekin zailago dela lirika berria argitaratzea, eta neurri batean, gutxiago berrirakurtzen dela poesia, irakur bedi kritikaren oihartzun txikiagoa duela. Egunkarietan liburu aipamenak ugaritu diren artean, gutxitu egin dira ikerketa zabalak, eta hausnarketarako -zer? Hausnarketa? Hausnarketa kritikarik onartzen ez duen herri batean?-tokiak gutxitu eta urritu egin dira hein berean.

Agian guzti horrek azaltzen du poesia liburuak gaur egun gure artean duten tokia, toki urria ●

ITZIAR D. DE DURANA

Jon Kortazar
Idazlea

“Best-sellerra omen da urte gutxitan asko saltzen duena, eta garai laburra igaro ondoren ezer ez; literatura, aldiz, urte askotan zerbait saltzen duena. Bada poesia izango litzateke urteak igaro ondoren ia ezer ere saltzen ez duena”

ANTZERKIA

Gizakion ergelkeriaz mintzo da "Kontenedore baten istorioak", Maskaradak aurkeztu berri duen ikuskizuna. Mikel Martinez eta Patxo Telleria aktoreek zabor bilakatuta gizarteari buruzko gogoeta umoretsua egiten dute.

GU SORTU GINEN ZABOR BERETIK SORTUKO DIRA BESTEAK

Zaborra gizateria baino pauso bat haratago dago. Are gehiago, zergatik dago gizakumerik munduan? Norbaitek egin behar zuelako zaborra". Halaxe justifikatzen du Theodor Zakarrek gizakiaren existentzia. Lionel Zabor lagunarekin batera zaborraren kamioia noiz etorriko zain dago eta, noski, bitarte horretan

diela iritzi dio: "Denok daukagu zaborra-rekin nahi baino harreman estuagoa. Askotan zabortegia hirien talaia izaten da. Esan iezadazu zein zabor botatzen duzun eta esango dizut nolakoa zaren".

Maskaradaren azken lana umorez ziprztinduta dago hasieratik amaieraraino eta, beraz, ikusleak irribarrea hortzetan duela jasotzen du lana. Bi protagonis-

umore hori ez da, inolaz ere, gaur egun modan dagoena. Beharbada ez da sekulako barre algarak botatzeko ikuskizuna, duen umorea fina delako".

ESKETX FORMULA. "Kontenedore baten istorioak" ikuskizunak errealitatea eta fantasia nahasten ditu, antzez estilo ugari ukituz. Aitor Mazok dioenez,

MIKEL MARTINEZ

■ Bilboko zabor edukinontzietan bizi diren pertsonaia hauek, komedia giroan, gogoetara gonbidatzen ditu ikusleak.

gogoeta mordoa egiteko astia du. Bilboko zabor edukinontzietan bizi diren pertsonaia bitxi bezain hunkigarri hauek laino toxiko bilakatu aurretik gauza ugari dute aldarrikatzeko.

Gizakiaren tentelkeria du funtsean mintzagai Maskaradak aurkeztu duen azken lanak. "Kontenedore baten istorioak" idatzi, zuzendu eta antzeztu duen Patxo Telleriak zabor bilakatzeak gizakiaren hainbat portaera beste prisma batetik begiratzeko aukera eman

tek munduari buruz duten ikuspegiak publikoa hausnartzera gonbidatzen duten isiltasun tarteak ere eragiten ditu. Jokin

□ **"Beharbada ez da sekulako barre algarak botatzeko ikuskizuna duen umorea fina delako" AITOR MAZO**

Oregirekin batera aktoreen lana zuzentzeaz arduratu den Aitor Mazoren aburuz, ikuskizun honetan egiten den umore erromantiko lez defini daiteke "eta

errealitatearen sartu-irtenekin jolasten duen antzerkia aspaldidanik dute gustuko "gaztetan barneratu genuen estiloa da.

Kataluniako Dagoll Dagom bezalako taldeak Euskal Herrira etortzen zirenean hasi ginen halako antzerki irrealista gustuko izaten". Jolas horrek ohol-tza gaineko bi pertsonaiak

konplexu bilakatzen ditu, hutsaltasunetik sakontasunera oharkabeen jauzi eginaz.

Jose Ibarrolak sortutako eszenografia biziak Bilboko bi zabor edukinontzi aur-

■ "Komedia hobeto egokitzen zaio antzerkiari"

Patxo Telleria: antzerki idazle, gidoigile eta aktorea

Hogeita lau urte zituen Patxok Maskarada taldean aktore lanetan hasi zenean. Hasieran beharrragatik eta ondoren gustuagatik denetarik egitea egokitu zitzaion bilbotarrari. Ordutik denetarik egin du, batez ere umorezko antzerkiaren bidetik. Telebistan aktore izan da "A ze pare" eta "Nire familia eta beste animalia batzuk" telesailetan.

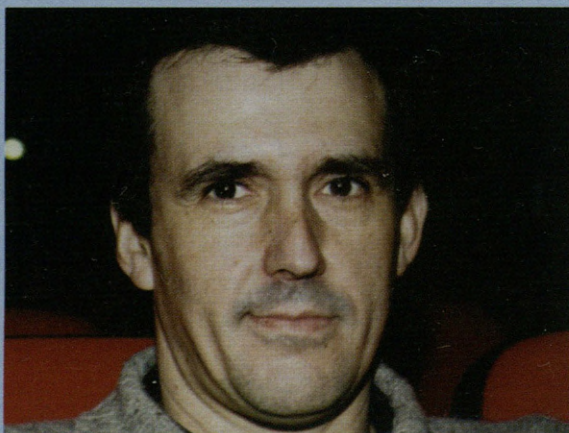
Antzerkirako idatzitako lanen artean daude "Torito Bravo", "Birus", "Komeriaka" eta "Kontenedore baten istorioak". "Ertzainak" edo "Jaun eta Jabe" telesailetan ere gidoigile aritu izan da.

■ Nola eman zenuen antzerkia idaztearen urratsa?

Oso prozesu naturala izan zen niretzat, Maskaradan nenbilenean jada zenbait testu moldatzea egokitu zitzaizdalako, eta oso gustura egiten nuen gainera. Orain, esaterako, gehiago sentitzen naiz idazle, aktore baino. Idazteak askatasun gehiago ematen dit, hobeto espresatzen naiz, zoriontsuago egiten nau. Era berean, aspaldian konturatu nintzen ez naizela beste munduko aktore bat, aktore arrunta naizela, alegia.

■ Literatotzat duzu zure burua?

Ez. Sekula ez dut sentsazio hori izan. Duela gutxi Alfonso Sastri elkarriketa batean irakurri nion geurea ez zela literatura "parlatura" baizik eta ni ere ados nago horrekin. Arrisku handia dago nahasteko. Antzerkia idaztea pertsonaien ahotan testu bat jartzea besterik ez dela pentsatzen

MIKEL MARTINEZ

■ "Orain gehiago sentitzen naiz idazle aktore baino".

duen literato asko dago, eta ez da hori bakarrik. Dramaturgiak baditu beste lege batzuk, zinema edo telebistarekin askoz ere zerikusi handiagoa dutenak. Literaturan nahi bezain beste luza dezakezu memento bat inspiratua zaudelako, antzerkian ez. Antzerkian erlojua dago, denbora eta erritmoa.

■ Umorea ezinbesteko tresna duzu...

Bai. Orain arte ez naiz sartu tragedia edo gauza serio bat idaztera. Izan ere, antzerkiaren mundua ez da joria, produktu bat egitean oso kontuan izan behar dituzu ondoren hau zabaltzeko izango dituzun zailtasunak. Halako aukera murriztekin komedia egiteak nolabaiteko ziurtasuna ematen dizu, tragedia bat eginda lana estreinatu ere ez egiteko arriskua baituzu. Gainera nire ustez komedia askoz ere hobeto egokitzen zaio antzerkiari.

■ Ba al duzu buruan beste istoriorik?

Kanpingags konpainia sortu berriak bere lehenengo lanean, "Biblia guztia gutxi gorabehera"ren testuan laguntzeko eskatu dit eta, beraz, horri ekingo diot ezer baino lehen ●

kezten dizkigu, Lioner Zabor eta Theodor Zakarrek sailkapen plantara joan aurretik duten bizilekua, hain zuzen ere. Bi pertsonaia hauek euren patua zein den garbi dute itxuraz, baina zabor kamioiaren etorrerak ernegatu egiten ditu nola-

bait: "Nire pertsonaiak ipurdian petardo bat dauka, ez dago lasai -dio Telleriateorian onartua du zaborra izatea ona dela. Sakonean, baina, sekulako ezinegona du. Horrexegatik da eztabaida sortzen duena". Mikel Martinezek gorpuzten

duen Lionel Zakar pertsonaiak, aldiz, nahiago du berehala usteldu eta galdera metafisikoak alde batera uztea, hasieran behintzat.

Patxo Telleriak eta Mikel Martinezek oso ondo menderatzen duten esketx formula darabilte Maskaradaren azken lan honetan ere. Esketx guztiak, ordea, istorio nagusiago batek biltzen ditu: "Eske-txeekin lan egiteak arrisku bat du: erritmoa laua gelditzearena. Horregatik pertsonaiak hezur-haragizkoak izatea nahi nuen, ikusleak ikusmina izan zezan hauei gertatzen zitzaienaz", dio lanaren idazleak. Edukinontzietako pertsonaiek edozein gaien inguruan eztabaidatzen dute eta euren ideiak indartzeko egoera ezberdinak antzeztzen dituzte. Hala, futbol zaleak, udaltzainak, obretako langileak edo politikoak ez dira Theodor-en eta Lionel-en iritzi kritikoetatik libratzen.

Muntaia egitean atal guztien arteko oreka eta erritmoa zaintzea izan da lanik konplexuena: "Sarritan ikusten ditugu neurria falta duten antzeztan. Nik izandako esperientzietan zuzendariengandik ikasi dudana horixe izan da: neurria duen antzeztan bere kabuz gora egiten duela. Horixe egiten saiatu naiz ni", dio Aitor Mazok.

BENETAKO KASUAK. Bizitza errealean gizarteak hondakin bilakatu izan dituen zenbait pertsonen begirunea ere erakutsi nahi izan du Maskaradak. Ikuskizunaren zenbait mementotan bi pertsonaiek hauen oroimenagatik topa egiten dute. "Bilbon oso ezagunak izan diren pertsonaia zokoratuak existitu izan dira. Hauek gogora ekartzeko gogo. Omenaldi txiki bat da". Hala, memento batez, maitasunak zoratu zuen Arrekibarrereko Eroa, Madriles erromes alkoholi-koa edo kartelarekin Bilboko kaleetan ibiltzen zen langabetuaren miseria protagonistak bilakatuko dira. Izan ere, gaurko gizarteak sailkapen planetara heltzen ez diren hondakin mota askotarikoak sortzen ditu krudelki.

"Kontenedore baten istorioak" obra, dena den, ikusleari tarte atsegin bat igarotzeko proposamen bat da, Maskaradaren antzeztan gehien antzera. Umore garratza dastatzeko aukera bikaina. Behin euskaraz estreinatuta gaztelarazko bertsioa moldatzeari ekingo dio Bilboko taldeak ●

◆ AINARA GURRUTXAGA

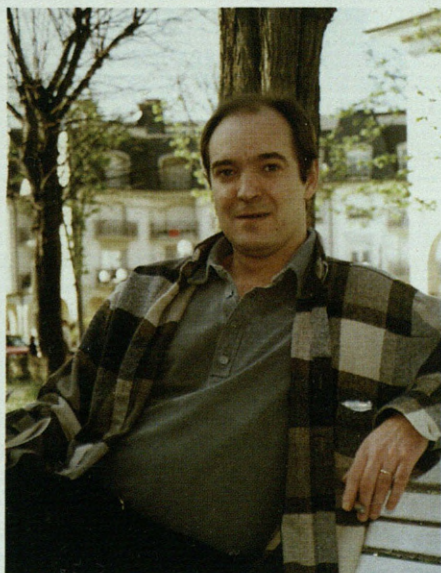
Txapelketan zehar hamaika iritzi zabaldu da komunikabidetan. Urtarrileko LARRUN aldizkarian entzule, aditu eta bertsolarien hitzak jaso genituen. Baina bada zerbait Andoni Egaña oraindik inori entzun edo irakurri ez diona, eta berak hartu du idazteko lana.

Carlos bizarluzea edo borrokarako Charlyak

Nik uste, mirestu behar ez gaituzte-nagatik miresten gaituztela eta mirestu behar gintuzketenagatik ez gaituztela miresten. Bertsogintza, txapelketa edo finala definitu behar bagenitu, "dedikazio" hitza erabiliko nuke nik. Eta apenas inon idatzita ikusi dudana; apenas inoren ahotan antzekorik entzun dudana.

Bertsogintza zerbaitetan aldatu bada hortan da aldatu. Duela hamaibost urte nik banekien finalerako prestakuntzari zegokionez, gehientxoan neu prestatuko nintzela. Aurtengoa arrisku handia neukan gutxien prestatuak joateko ere. Eta orduan baino ordu gehiago sartuta gainera! Bertsolarion bizikerak aldatu dira. Bertsos bizi-ardatz hartuta bizi da egungo bertsolari gazte puntakoa. Horrek une jakin batzuetarako prestakuntza ahalbideratzen dio. Izan dezake ordea, ikuspuntu honek bere ifrentzua ere: bertsogintza bizi-ardatz duenez, bertsolariak tentsio une larriak pasatzeko joera izango du, jokatu ere asko jokatzen du eta.

DEDIKAZIOAZ ari naizelarik, lanaz ari naiz. Eta lanaz ari naizela lan egiteko modu batez. Eta modu horien azterketa eta onespina (edo gaitzespena) dira inon islatuak ikusi ez ditudanak. "Ni nire lana egiten ari naiz" esaldi txatxuarekin dena estaltzeko joera hartu du gizarteak. "Nire lana egiten ari naiz" horrek dena berdintzen du. Berdin du soldatapean edo borondatez ari den; berdin du norbaitentzat edo norbaiten lepo ari den;

Andoni Egaña
Bertsolaria

"Esaldi jenialak azpimarratuko ditu kritikoak. Saioaren kalitate maila altuaz arituko da aditua. Eta entzuleak, bezperan faboritoen kiniela egingo du eta biharamonean epaiari buruzko juzkua emango. Ulertzekoa da, eta ongi iruditzen zait. Baina txapelketa bat barrutik bizi izan dugun bertsolariok, badakigu zenbat lan dagoen atzetik, eta hori apenas inon idatzita ikusi dudana"

berdin du norbait zapalduz edo norbait lagunduz ari den. Eta ni asaldatu egiten naiz. Niri... ezerk ez bait dit berdin.

Esaldi jenialak azpimarratuko ditu kritikoak. Saioaren kalitate maila altuaz arituko da aditua. Kazetariak argazki esanguratsu bat harrapatu nahi izango du. Eta entzuleak, bezperan faboritoen kiniela egingo du eta biharamonean epaiari buruzko juzkua emango. Ulertzekoa da, eta ongi iruditzen zait. Baina txapelketa bat barrutik bizi izan dugun bertsolariok, badakigu zenbat lan dagoen atzetik. Badakigu finalaren aurreko hilabeteetan pertsona normalaren lan-bolumena ekoiztera, bikoiztera, hirukoiztera... iristen garela.

BERTSOGINTZA bertsogintza da; artisautza moeta bat. Arte moeta bat nahiago baduzue. Baina gizarte oraindik, eta ideologia ikuspuntu batetik bederen, lan-harremanek ehuntzen dute oinarrian. Ikuspegi horren falta sumatu dut txapelketaren jiran. Eta esango nuke, guzti honek baduela zerikusia txapelketen protagonisten gaitetzearekin. Zaila baita txapelketara joatea, eta are zailagoa txapelketan nabarmintzea, bizimodu bideratua, familiaren zama eta urteen pisua pilatzean. Datuak dira mintzo. Beraiek esan bezate beste inork aipatu ez duena ●

K A L E K O A R T E A

Jarraitzaileen ustez, mugimendu egozentrasta samarra da graffitilariena, marrazki guztiak egileen izengoitiak baitira eta hauek ahalik eta toki gehienetan ikustea da xedea. New Yorketik 60ko hamarkadan abiatu zen trena duela 13 bat urte heldu zen gure hirietara.

GRAFFITIAK: IZENGOITIEN ARTEA

Trenak, hormak, autobusak, dendak... berdin zaie non margotu, baldin eta beren ezizena txukuntxukun eta dotore-dotore bertan azaltzen bada. Garai batean bandalismoztzat jo zen mugimendua lan artistiko bezala onartua da azkenaldian. Idazletzat dute beren burua, beharbada, graffitilarien sinadura nonahi irakur daitekeelako. Euskal Herrian gero eta gazte jende gehiagok hartzen ditu koloretako aerosolak hiriko kale eta txokoei bizi pixka bat emateko.

GASTEIZ: EUSKAL HERRIKO GRAFFITIEN SEHASKA. Arabako hiriburua izan zen aurrena mugimendu honetan murgiltzen. Bertako "Boni-M" graffitilariaren esanetan, "Duda X" izan zen, bai Gasteizen eta bai Euskal Herri osoan ere, bere sinadura edonon margotzen hasi zen estraineko "idazle"etako bat. "Duda X"ek Arte Ederrak ikasi

zituen, egungo graffitilari askok bezalaxe, eta bere kabuz sartu zen izengoitien mundu koloretsu honetan. 1989. urtea zen eta Euskal Herrian ez zegoen graffitiak egiteko aerosolik. Hori dela-eta, kotxeak margotzeko pintura erabiltzen hasi ziren Gasteizen. Montana markarekin etorri ziren benetako aerosolak, egun bai Euskal Herrian baita Espainia guztian ere erabiliak. Memento honetan Gasteizen biltzen da graffiti kopuru handiena eta jarraitzaileen esanetan baita landuena ere. Abenduan AMBA (Asociación de

Amigos del Museo de Bellas Artes de Araba) elkarteak antolaturik graffitienguruko hitzaldiak eta ekimenak izan ziren Arabako hiriburuan. Erakustaldietako batean Habanara bidaliño den autobus bat margotu zuten graffitilariak. Gaur egun, margo berrienak eta garaikideenak Santa Lucía auzoan kokatzen dira. Baina "Boni-M" "idazlea"ren iritziz, "Gasteizen toki askotan aurki daitezke graffitiak, Zaramagan ere, adibidez, margo asko daude".

Iruñea da Euskal Herriko bigarren hiriburu indartsuena. Bertan 1994. urte inguruan hasi ziren lehen graffitiak agertzen. "Pin"en arabera, bost bat lagun izan ziren Iruñeko estraineko idazleak. Eta aerosolak Bartzelona eta Alacantera dezentetan joaten zen lagun batek lortzen zizkien. Gaur egun, hiriko alde zaharrean kokatutako denda batean lortzen dituzte pintura potoak. "Guztia San Juan-eko igerilekuetako hormetan egindako era-

□ Graffitiak ezin dira edonon egin. Horixe da "idazle"en buruhausterik handiena: non margotuko dut gaur nire izena isunik ordaindu gabe?

kusketa batekin hasi zen", diosku "Pin"ek. Bertan, hainbat graffitilarik hartu zuen parte, eta horrez geroztik, jendea pixkanaka Euskal Herrian berria zen mugimenduari gehitzen hasi zitzaion. Milagrosa eta Barañain auzoetan biltzen dira Iruñeko graffiti gehientsuenak.

Hormak eta tren bagoiak izengoitiez jostearen mugimenduak 1993. urte inguruan hartu zuen indarra Bilbon. Astrabudua, Lamiako eta Erandio dira gunek aukeratuenak paretak apaintzeko. "Alive"n ustez, "ez dago jende asko margotzen" eta estilo ezberdinak jorratzen badira ere, "idazle"en eta hirien tendentzien arteko aldea txikia da.

Oro har, Gipuzkoa eta Iparraldea dira Euskal Herrian graffiti gutxien dituztenak. "Sirs" lasartearra, kasurako, 90eko hamarkada hasieran hasi zen graffitiak egiten. Bartzelonan zuen

ko Manteo eskolako horman ikus daiteke hainbat graffiti.

Hendaian aurkitu dugu "Tëck", Pari-

□ **Gasteiz izan zen graffitiaren mugimenduan aurrena murgiltzen. Iruñea da bigarren hiriburu indartsuena. Eta oro har, Gipuzkoa eta Iparraldea dira Euskal Herrian graffiti gutxien dituztenak**

sekoa izatez eta graffitiak egiten 1987an hasi zen "idazlea". "Tëck"en esanetan, Iparraldean "mugimendu berria da oso",

UDALEN JARRERA. Graffitiak ezin dira edonon egin. Dударik gabe, horixe da gaur egun idazleen arazo eta buruhausterik handiena: non margotuko dut gaur nire izena isunik ordaindu behar izan gabe? Hiriburu bakoitzeko Udalaren jarrera, noski, ezberdina da.

Bestalde, egoerarik larriena Iruñeko graffitilariek pairatzen dute. "Pin"en esanetan, mundu honetan murgildu eta bi urteetara lan txikiak egiten hasi ziren. Jendeak eskatuta, adibidez, dendak margotzen zituzten. Garai hartan jabearen baimena nahikoa zen denda bateko horma koloreztatzeko. Gaur egun, aldiz, ugazabaren baimenaz gain, Udalarena ere ezinbestekoa da. "Pin"en arabera, lehen margotzeko ezkutuan ibili beharra zuten.

Orain, ordea, arazoa bestelakoa da, Iruñeko Udalak garbiketa talde bat anto-

■ Lerro hauen gainean, Iruñeko auzoetako graffitetako batzuk eta Donostiako Groseko graffiti gunek bat.

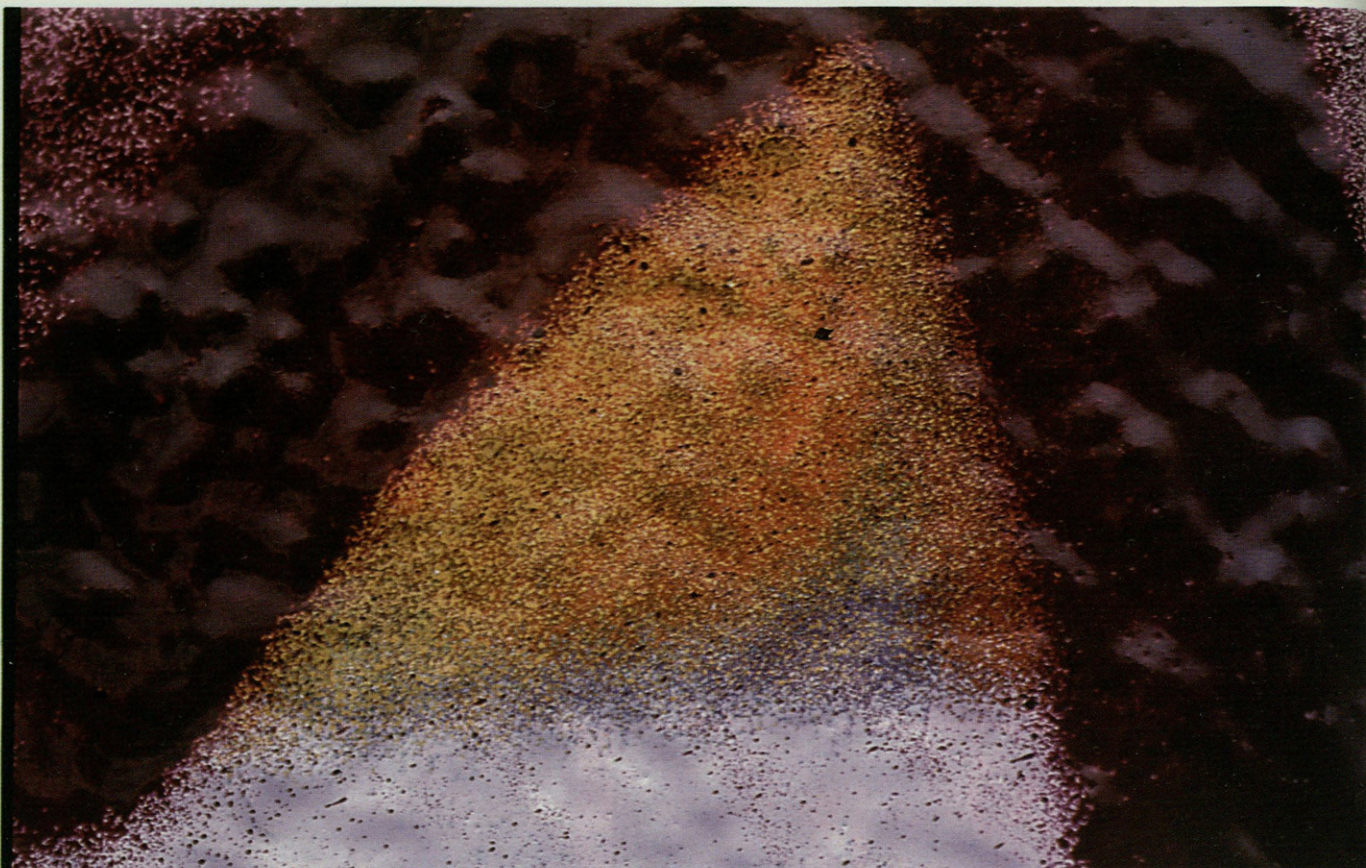
lagun baten bidez murgildu zen sustraiak Ameriketako Estatu Batuetan dituen mugimendu honetan. "Sirs" eta bere lagunak ere Montana aerosolekin hasi ziren. "Hemen Montana pinturarik ez zegoenez, Bilbora, Iruñeara edota Kataluniara joan beharra geneukan", dio "Sirs"ek. Hori dela-eta, Bartzelonara deitu, kantitate bat eskatu eta gero margoak garaje batean saltzen hasi ziren. Jende dezente gerturatu zitzaenez, duela bost bat urte denda bat irekitzea pentsatu zuen "Sirs"ek. "Old School" Donostiako Salamanka pasealekuan dago eta Montana aerosolak saltzeaz gain, diskoak, bideoak eta arropa ere eros daiteke bertan. Gaur egun, Grose-

bertako jendea duela hiru bat urte hasi baitzen margotzen. Orain gutxira arte aerosolak lortzea oso zaila zen eta biziki zaleak izanik Bordele, Pau edota Toulousera bidaiatzen zutenek eskuratzen zituzten. Graffitilari horiek izan ziren mugimendua Iparralderat ekarri zutenak. "Hemen margotzea debekatuta dago", dio paristarrak. Horregatik, Euskal Herrian graffiti gutxi egin ditu "Tëck"ek eta, batez ere, koadroan margotu du. Egun Baiona, Miarritze, Angelu eta Donibane Lohitzunen biltzen dira graffiti gehientsuenak. "Tëck"en esanetan, mugimendu berria bada ere, bi edo hiru urte barru margo dezente ikusiko da Iparraldean.

latu baitu graffitiak ezabatzeko. "Udaleko eraikinetan egindako margoak ezabatzeari normala deritzot, bestalde, baimenarekin egindako benetako artelanak ere estali dituzte", dio "Pin"ek. DBR taldeko idazlearen iritziz, Iruñeko graffitilariak oso haserre daude: "Jendeak modu artistikoan lan egin nahi du eta egiten ari direna koadro bat hartu eta sutara botatzea bezalaxe da".

Graffitiak egiteko arazoak egon badaude ere, Gasteizko egoera bestelakoa da. "Boni-M" "idazlea"ren ustez, azkenaldian egoera nahiko lasaia da. "Gasteizen beti ahalegindu gara monumentu kulturalak eta errespetatzen, horregatik hiri kanpoaldeko auzoetan

JOSEBA OLALDE

■ Gasteizen eginiko graffiti bat da goikoa, pintura lehertzeko dagoela oraindik.

egin izan dira graffiti asko eta asko”, dio SG taldeko kideak. “Idazle” gasteiztarren iritziz, azkenaldian nahiz eta ulertu ez, jendeak beste era batera ikusten ditu graffitiak. Boni-M eta bere kideek, adibidez, Gasteizen laster aurkeztuko den Artium Euskal Herriko Arte Garaikidearen Museoan margotuko dute. Egingo dituzten graffitiak, gainera, aurrerantzean ere bertan mantenduko dira.

Herri guztietako udalek ez dute graffitienganako errezelo eta mesfidantza. Ermuan, adibidez, zikin samar dauden eskola eta etxeen hormak graffitiez apaintzea erabaki du Udalak. Hala ere, graffitiak baino muralak egiten dituela dio “Lex”ek. Aerosolez margotzen badu ere, marrazkiaren edukia ez baita izengoitian oinarritzen. Dagoeneko hamabost metroko altuera duten margoak egin dira, baita etxeetako solairuen arteko fatxadak apaindu ere. Egitasmo honekin batera, Udalak eskatuta “Lex”ek 20 eta 50 urte arteko hamar persona trebatu ditu aerosolaren teknikan. Idazlearen iritziz, ikasleetatik bi edo hiruk mundu

honetan profesionalki aritzeko aukera izango dute. Ekimen horiez gain, erakusketak ere egin dituzte. Herriko plazan, kasurako, auto bat margotu zuten. Eta

Nazioarteko Gurutze Gorriak eskatuta, furgoi bat ere graffitiz apainduko dute Ekuadorrera bidaltzeko.

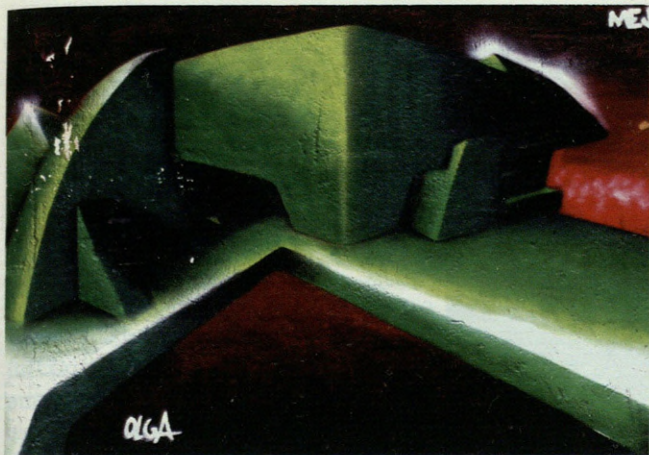
BAKARKA ETA TALDEKA.

Gasteizko “Boni-M”ren iritziz graffitarlariena egozentrismo hutsa da: “*Gero eta toki gehiagotan eta besteak baino politago, are hobeto*”. Hala ere, guztia ez da individualismoa eta taldeek garrantzi handia dute. Gasteizen, kasurako, besteak beste, XL eta SG taldeak daude. XL Iruñea eta Gasteizko graffitariek osatzen dute; SG, berriz, Espainia mailakoa da, Gasteiz, Burgos, Santander eta Madrilera “idazle”ek osatzen baitute. Azken honetako partaidea da “Boni-M” eta bere ustez aipatu taldeak dira gaur egun dauden hoberenetakoak.

XL taldeaz gain, Iruñean beste hainbat aurki daitezke, VCC edota LCK, adibidez. “Pin” DBR taldeko partaidea da. Hip-hop mugimendua jarraitzen du talde honek: batzuek rap musika entzuten dute, beste batzuek graffitiak egiten dituzte... Eta noizean behin jaialdiak ere antolatzen dituzte,

JOXE LACALLE

JOSEBA OLALDE

■ Iruñean graffitilariarentzat egoera kaskarra da; gasteiztarrek aldiz, pixkanaka beste modu batean ikusten dituzte.

graffiti erakustaldiez, rap musikaz eta "break dance" ikuskizunez osatutako jaialdiak, noski. Dena dela, "Pin"en iritziz, hiru diziplinek ez dute zertan batera joan behar: "Graffitiak egin ditzakezu rap musika entzun edota praka zabalak eta bisera jantzi gabe". Bada hormak margotzea denborapasa eta hobby bezala duenik, bestalde, idazle iruindarraren ustez, graffitigintza bizitzeko era bat da: "Mugimendua benetan sentitzen duen jendea dago Iruñean, bere herrietatik irten eta beste hiri batzuetara margotzera joaten den jendea".

Batzuek hip-hop jaialdiak antolatzen dituzte eta beste batzuek web guneak sortzen dituzte. Bilboko H-49 taldearen kasua da hau. "Alive" eta bere kideak duela hiru urte hasi ziren elkarrekin margotzen. "Graffiti argazki dezente lortu genituenean erabaki genuen www.h49.org web gunea sortzea", dio "idazle" bilbotarrak. Bertan, Bilboko graffitiaren egoeraren berri emateaz gain,

■ Ezagun metroaren bidez

Graffitiaren mugimendua Ameriketako Estatu Batuetan sortu zen 60ko hamarkada amaiera aldera. Eta guztiok gogoran Bronx, Brooklyn eta Manhattan baditugu ere, Philadelphian, Pennsylvanian eman ziren lehen urratsak. "Cool Earl" eta "Cornbread" dira irakurri ahal izan ziren estraineko izengoitiak. Eta ez dago jakiterik mugimendu honek nola egin zuen jauzi New York hirira. Hala eta guztiz ere, New York da munduko graffitilari guztien erreferentzi puntua. Bertan, metroa izan zen hasieran idazleak ezagun egin eta gero auzo ezberdinetako graffitilarien arteko lehia ahalbideratu zuena ●

Espainiako nahiz Europako graffitilarien lanak ere ikus daitezke. Gainera, web orria bisitatzen dutenei beren iritzia emateko aukera eskaintzen diete, baita graffiti-ekin zerikusia duten beste hainbat web guneren berri eman ere. H-49 taldeaz gain, Bilbon NG eta POK taldeak ere badaude.

Donostia inguruan eta Iparraldean ere graffitilarien taldeak osatzen dira eta Bilbo, Gasteiz eta Iruñean bezalaxe, siglez osatutako izenak dituzte. "Sirs", kasurako, ASK taldeko kidea da. Bestalde, Donostia aldean taldeak sortu eta berehala desagertu egiten direla uste du idazle lasartearrak: "Pasa den udan, adibidez, FTR sortu zen, graffiti piloa egin zituzten eta gero desagertu egin zen". SBR da Donostiako beste talde egonkorretako bat. Lapurdi aldean, berriz, Baionako eta Toulouseko idazleak biltzen dituzten ALS eta 164 taldeak dira esanguratsuenak ●

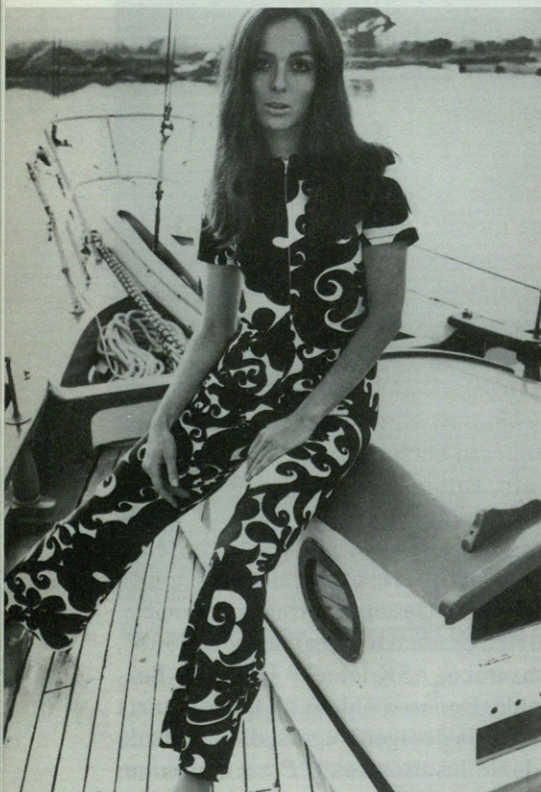
◆ JON GURRUTXAGA

JOXE LACALLE

Z.ARGIAKO zenbakia emakumearen egoeraren ingurukoa izan zen. Basarrik umore kutsuarekin oraindik ere pil-pilean dagoen gaia jorratu zuen.

Emakumezkoen janzkera aitzaki

zeruko
ARGIA

Euskal pintoreak Donostian
San Telmo-ko azalketan noren lanak dauden

NON ZER

- LARRIONEN EMISIOA 100
- ARKATZATZAIRIA 100
- TOLU KINIA LARRION 100
- JUNE 100
- FERREREN 100

zeruko
ARGIA

Euskal pintoreak Donostian
San Telmo-ko azalketan noren lanak dauden

NON ZER

- LARRIONEN EMISIOA 100
- ARKATZATZAIRIA 100
- TOLU KINIA LARRION 100
- JUNE 100
- FERREREN 100

Oraindik makina bat urrats eman beharrean gara emakumeok gizonezkoekin erabateko berdintasunera iritsi ahal izateko, baina dena den, iragan mendean horretarako bide luzea egin zela ukatzerik ez dago. Izan ere, egungo ira-

kurle gazte askori harrigarria irudituko zaion arren, bereak eta bost jasana da andrazkoa bere buruaren jabe izateko bide malkartsuan, baita gure Euskal Herria maite honetan ere! 1972ko otsailaren erdialdean Basarrik ZERUKO ARGIAN, astero-astero idazten zuen

MANTEROLA JAUNAREN BERTSOAK

"Lezo-tik, Marzelino Manterola jaunak bertso batzuk bidali dizkit", jakinarazten zuen Basarrik, hasteko. Bertsoak ez zirela bereak, alegia. Dena dela, aski

■ Euskaltzaindia

Editoriala, 1972-II-13

Edozein izkuntzek du beharrezko akademia bat mintzaira zaitzeko eta indartzeko. Baiña gureak duela uste dut beharrezkoen. Gure euskera maite au ahuldua, zahartua, ekinda, erdaldua, eta elkarrengandik sakabanatua eta berezitua arkitzen baita. Zaitzen, berritzen, gaztetzen, sasotzen eta batzen laguntzea dagokio, beraz. Iñoiz baino biziago eta minduago arkitzen dan batasun arazo eta egarria konpondu eta ase behar baitu gaur. Ortarako, orde, aintzakotzat eduki behar dugu euskaldunok. Ongarritzat eta premiazkotzat eduki behar dugu. Gidaritzat eta maixutzat ain zuzen ere. Eta ortarako izena eta ospea artu behar ditu euskaldunon artean

Euskaltzaindiak. Lan gaitza. Baiña zailla bezain premiazkoa nortasun egoskorreko euskaldunon artean.

(...) Baiña ortarako daukan baiño diru-laguntza aundia goa behar du. Araba, Gipuzkoa, Nafarroa eta Bizkaiako Aldundegiek beren kutxatillen diru-jarioa azi beharrean daude. Eta euskaldunok ere geuron patrikak gehixeago zabaldu beharrean arkitzen gera. Lotsagarria da, baiña zoritxarrez egia. Dirurik gabe arkitzen da Euskaltzaindia. Nola lan asko egin arlo ontan bizitzeko beste lan batzuk egin behar dituzten Euskaltzainek? Dei larri bat egin digu Euskaltzaindiak dirueske (...)

ezaguna zitzaion igorlea Basarri, segidan honakoa jartzen baitzuen: "Len ere inoiz agertu dira onen lanak 'Zeruko Argia'-n. Azkena eztedilla izan. Argitaratzeko asmoz bidaliak diralarik, bakar batzuri toki eman nai niteke gaurko nere lantxo ontan".

Eta zein ote Marzelino Manterolaren bertso sorta luze horren mamia? "Bertso auetan garbi adierazten duenez, neskak gazte talde batekin bildu zan gure bertso-jartzaillea. Oso naigabetuak aurkitu omen zituen, eta aien naigabeak bertso batzutan agertzeko erregutu omen zioten. Asko ixtimatuko ziotela olakorik egiten bazuen".

Jarraian, Marzelino Manterola jaunak bidalitako lehenengo bertsoa zetorren:

*Mesedetxo bat eskatuzera
zugana gera abitu,
gaur eguneko jazkerarekin
pixkat nai gendun luzitu.
Ori dela-ta, aspalditxoan
guk zer ditugun aditu,
naio genduke bertso batzutan
azalduko bazenitu.*

Auskalo Lezoko bertsolaria inorekin bildua zen edota bere kabuz aritua. Gauza da, goiko bertsoaren ondoren, honako azalpena eskaintzen zuela Basarrik. "Bein batera, ta bein bestera, modaren eskaria. Udan eta neguan berdin ibiltzerik ez. Baiña, naiz egal batera asi, naiz bestera, egundo asmatzen ez. Maxiaketa ugari jendeak. Entzun ere egin bear galantak, sarritan".

Eta hara balizko neskak taldeak Marzelino Manterolari horretaz guztiaz kontatu ziona.

*Udara aldean, moda zala-ta,
jantzi gendun "minifalda",
orduntxe ba-zan zer itzegiña:
Baiñan au posible al da?*

■ Optika berria

Iragarkia, 1972-II-13

Jose Zinkunegi-ren optika berria Donostian. Urtietan lan oietan oitua. Barruan danak euskaldunak. Hernani, 4. Donostia ●

*Euskalerriko neskaxarentzat
jantzi oberik ez al da?*

*Esaten zuten: ortara ezker
dana kenduta igual da.*

Gaitz erdi horretan bukatu balira moda jarraitu nahi zuten emakumeen gorabeherak! Basarrik zioenez, ordea, horrela joan zitzaion kontua: "Erdiko bizitza gaiztoa izan nunbait, eta urrengo saltoa berriz ortik onerakoa! Len laburre-

■ Jaiotza

Iñalurretak, 1972-II-13

Esteban Sagarzazuren emaztea den Daniela Alzuak, neska zoragarri bat izan du. Nora izenez kristautu dute. Zorionak gurasoei!! ●

gi, orain luzeegi. Auxe komeria ta asmatu-eziña! Eztek errez emen asmatzen!", pentsatuko zuten bi aldiz gaixoeak. Begira Manterolak dionari:

*Ura kenduta "maxifalda" edo
oiñetarañoko gonak,
lendik izketa txarrak baziran,
orduan etziran onak.
Jazkera ori nola eraman
burutik sano dagonak?*

*Batzuek moja deitzen ziguten,
besteak berriz amonak.*

EMAKUMEAK ETA GALTZAK

Mundu honetan den-denak konforme utziko dituen neurririk hartzea ez da, gero, batere erraza! Gure emakume modazaleek hainbeste buruhauste ematen zizkien gona luze zein motzak baztertzea erabaki zutenean, are okerragoa izan omen zen... Horrela azaltzen zuen arazoa Basarrik, behinik behin:

"Gona kontuan burutzerik etzegolata, negu beltzean beste zer bait pentsatu bear. Gonak alde batera utzirik, galtzak edo prakak jaztea erabaki. Zer esanak bukatuko ziralakoan? Ederki eman ere! Etzegok toki txarrean!".

Manterola jaunak, bere aldetik, era honetara jasotzen zuen neskak talde kezkatu hark azaldu bide zion kezka:

*Negu aldean gonak kenduta
or jantzi ditugu galtzak.
Len zer esana baldin bazegon,
orain jarri dira saltsak.
Gizasemeak ala zioten:
"Olako andre bat ar zak.
Len ezpagendun asko agintzen
leku onean gailtzak!*

Bukaera gisa, Marzelino Manterolak bidalitako bertso sortatik haxe aukeratu zuen Basarrik, "neskak naigabetuen galdera" jasotzen omen zuena:

*Ezin supritu emakumeak
galtzak jantzita ikustea,
eztagola ondo neska gazteak
gona luzeak jaztea;
ta lotsagarri gona motzekin
iztarrak erakustea.*

*Zer nai dezute, danak kenduta,
larrugorriak astea? ●*

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Irakurleak mintzo

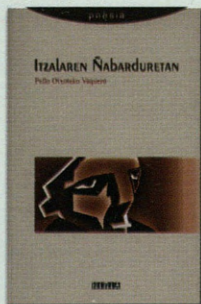
J.J.I, 1972-II-13

Urtarrilaren 23an, 9gn orrialdean, Z. ARGIA ontan, "Irakurleak mintzo" sailean, Z. A. izenpetzen zuen jaunaren eskutitza irakurri aal izan nuen. Z. A. jaunak, Zeruko Argia ez gehiago bialtzeko eskatzen du arrazoi auek jarriaz: 1go) "Askotan Z. Argia inperuko sua dirudilako". 2go) "Euskaltzaindiak 'begi onez' ikusiko zualako Arantzazuko idazkera erabiltzeko aitzakiaz beste bat darabilkelako". 3gn) "Fedeari eta euskerari kalte egiten ari dalako". Ona emen

Z. A.-ren neretzat ezin ulertu ezinik diren arrazoiak, obekiago garbitzen ez dituen bitartean. Jaun onek euskal kulturako arloan utzitako lekua, nik lortutako beste suskitorre edo arpide batekin betetzen dut, "Inperuko sua", "zeruko grazia" birtuko dudalakoan asmoakin. Babokeriak, ergelkeriak bein betirako utziko ote ditugu euskaldunok eta benetako euskal kulturako burrukari elduko ote diogu? Onekin batean, arpide berri onen izen-deiturak bialtzen dizkitzuet. Zuen zerbitzari den. J.J.I. ●

A S T E K O L I B U R U A

GAUZA ETA EKINTZEN ALDE EZKUTUA ARAKATUZ

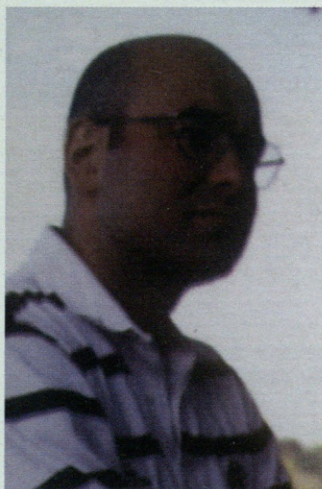
**ITZALAREN
ÑABARDU-
RETAN**
Pello Otxoteko
HIRIA
80 orrialde
8,71 euro

Gauza eta ekintza ororen alde ezkutuaz eta izate anitzaz dihardu Pello Otxoteko Vaquerok "Itzalaren Ñabarduretan" izenburua duen poesia liburu honetan. Errealitatea konplexua eta poliedrikoa delako hasi zen liburu hau iruten, itzalaren kantoietan murgilduz, bere bilaketa propioa egiteko: eta hutsunea eta itzala aztertu zituen, galdera ezezagunaren erantzuna aurkitu nahirik. Aski antzeko diren gauzen artean aldea dagoelako, txikia izanik ere, ñabardura horiek atzemanez sortzen du Pello Otxotekok errealitatearen irudia. 1970ean Irunen jaiotako

poeta gazte honek gizakiarengan sinesmen berria dakarkigu "Itzalaren Ñabarduretan", Jose Luis Padronek liburuaren hitzaurrean adierazitakoaren arabera. Baina ez da hau bere lana plazaratzen duen lehen aldia. 1997an Pasaia Hiria Olerki lehiaketan bigarren saria jaso zuen, eta 1998an Lasarte-Oriako Literatur Lehiaketa irabazi zuen, poesia arloan. Bere lehen olerki liburu, "Haraindiko begiradaren bila", 1999an argitaratu zuen, Bermingham argitaletxearen eskutik. Beraz, bere bigarren poesia liburu da orain Hiria argitaletxeak aurkeztutako "Itzalaren Ñabarduretan".

▼ Egileari Galdezka

"Barruranzko bidaia bat izan da nirea"

Pello Otxoteko Vaquero

■ Zein asmorekin mamitu duzu poesia bilduma hau?

Batez ere, gauza eta ekintzen alde ezkutua edota izate anitza adierazi nahi izan dut. Izan ere, errealitatea konplexua da, poliedrikoa. esango nuke, ñabarduraz josita baitago. Errealitatea ez da uste duguna, ezta izatea gustatuko litzaigukeena ere. Forma orok duen itzal ezkutuaren atzean aurki daitekeenaren hasperenetan aurkitu ahal dugu, eta hasperen hauek argilunen zirrikietan azaleratzen dira geuregana iristeko, itzalen ñabardura ezberdinak atzemanez sortzen dugularik gure errealitatearen irudia. Bada nik, errealitatearen alde ezkutu hori adierazi nahi izan dut liburuan.

■ Zer da zuretzat itzala?

Alde ezkutuaren irudia. Itzalaren sinboloa modu jakin batean erabili dut. Modu polisemikoan. Hau da, poema ezberdinetan adiera ezberdinak emanez. Esanahi anitza eta irekia duen irudia denez, norberak uste duena interpretatzeko aukera ematen du.

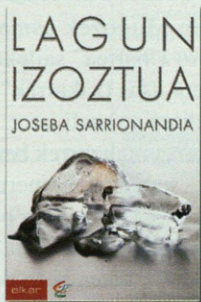
■ Zeintzuk dira jorratu dituzun gaiak?

Osotasuna, ezereza, bizitza, heriotza, geroa, iragana, esperantza... Izan ere, barruranzko bidaia bat izan da nirea, barne-miaketa bat eta barne-bilaketa bat. Era berean, kanpoko errealitatean ezkutatuturik edo begi-bistan hain argi ageri ez diren ekintza, gauza edo sentimenak arakatzeari ekin diot. Nolabait esateko, sumatze zolaren eta zorrotzaren pertzepzioa litzateke nirea. Sumatze horren deskribapena hitzez, poesia bilakatuta. Kanpo errealitatearen lanbropean dauden gaiak motibotzat hartu, horietatik barneratze prozesua egiteko. Beharbada nire zenbait poema ez da oso ulertteraza, poema batzuk oso intimistak, akaso intimistegiak direlako.

LIBURUAK

LAGUN IZOZTUA

Joseba
Sarrionandia
ELKAR
430 orrialde
19,23 euro

JOSEBA SARRIONAINDIAREN LEHEN NOBELA

Bere narrazio, olerki eta saioekin hainbeste ordu gozo pasa arazi dizkigun Joseba Sarrionaindiak idatziriko lehen nobela dugu Elkar argitaletxearen bidez plazaratu den "Lagun izoztua", erbestearen mikatzean oinarritutako idazlan sakona. Hiru ildo nagusi bereizten dira narrazioan zehar. Erbestera-tuak dira bertako protagonistak, eta bizi duten errealtatearen zailtasuna islatzen da horietako batean. Beraietako bat gaixorik dago, sendabidea bilatu behar da, eta sendatzen lagunduko diotenak 36ko gerra galdu ondoren atzerri-ko bidea hartu behar izan zuen baten seme-alabak izango dira. Horrez gain, jakina, erbesteratuek ere iragan bat dute, eta iragan horren inguruko zertzelad-ak ageri dira beste zati nagusi batean. Hirugarrenean, berriz, behin sendatu eta gero gazte horrek Antartikako hotzera eginiko bidaia kontatzen zaigu.

**TXOKOLATEZKO
DINAMITA**

Mikel Taberna
SUSA
124 orrialde
11,42 euro

IPUINETARA ZALETZEKO LIBURU APROPOSA

Nafarroako Bidasoaldean eta Lizarraldean, iragan mendearen lehen 40 urtetan kokatu ditu Mikel Tabernak "Txokolatzeko dinamita" ipuin bildu-mako protagonistak. Nolabaiteko elkar lotura duten zortzi narrazio laburrez osaturik dago liburu atsegin hau. Izan ere, "Hegaka ibili naun", ijitu euskaldu-nen ohiturak islatzen dituen "Errege eguneko panpina" edota "Amuarraina eta aingira", "Bota xoxa!", liburuari izena ematen dion "Txokolatzeko dinamita", "Hontxa", "Ernari estula" eta "Sagarroiaren negarra" ipuinak zeharo indepen-denteak diren arren, bakoitzak bere nortasuna eta osotasunarekin, badituzte ere pertsonaia eta egoera amankomunak.

**LAS RELACIONES
IMPERFECTAS**

Ur Apalategi
HIRU
204 orrialde
8,41 euro

"GAUAK ETA HIRIAK", GAZTELERATUA

Ur Apalategi Iridinek 1997an euskaraz plazaratu zuen "Gauak eta hiriak" nobelaren itzulpena da orain Hiru argitaletxeak kaleratu duen "Las rela-ciones imperfectas". Xabier Makazagak gaztelertua izan den idazlan honen mamia egungo zenbait euskal gaztek izan ditzaketen sentimendu eta konpor-taeraren inguruan eraikia dago, umore ukiturik falta ez zaion beraien deskri-bapen kupidagabea egiten delarik bertan. "Las relaciones imperfectas"en agertzen diren pertsonaiarik garrantzitzuenak hiru gazte horietakoak dira. Alde batetik, Felix, donostiar esnoba. Bestetik, Antton, konplexu handi sama-rrak dituen baionarra, eta bien artean, Muriel, neska bordeliar erakargarria. Ur Apalategi Iridin Paueko Unibertsitateko eta Baionako Fakultateko irakasle da, eta duela gutxi "La Naissance de l'écrivain basque" argitaratu du Parisen.

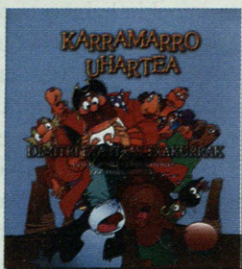
Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticas**en gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantiarik handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarek handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzulako

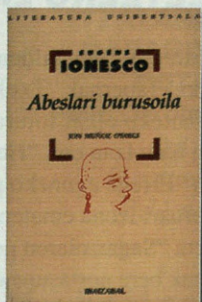
**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1^a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

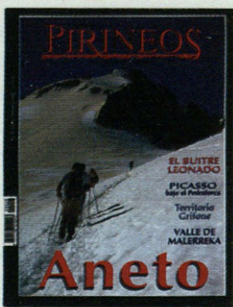
**KARRAMARRO
UHARTEA.
DIMITRI ETA
ITSAS
TXAKURRAK**
Batzuen artean
TTARTTALO
30 orrialde
4,15 euro

**ABESLARI
BURUSOILA**
Eugène Ionesco
IBAIZABAL
106 orrialde
5,05 euro

**EL MUNDO DE
LOS PIRINEOS**
Batzuen artean
SUA
130 orrialde
4,51 euro

PIRATAK ITSAS TXAKURREN ALDE

Inazio Mujika eta Joxean Muñozek asmatu eta Jose Angel Lopetegik imarraztutako "Karramarro Uhartea" saileko pirata lagunak abentura berri bati ekiten diote "Dimitri eta itsas txakurrak" izenburua duen ipuin honetan. Groenlandia inguruan bizi diren animalia jator horiek arrisku larrian aurkitzen baitira, Walker eta beste morroi maltzurrek beren larruen jabe egitea deliberratu dutelako. Haatik, ur hotz haietatik Esmeraldako ur beroetara ihes egitea lortu duen itsas txakur kumeak Dimitri eta bere piratak ezagutuko ditu, eta itsas txakurrek daukaten arazoa azalduko die. Bide batez, euskaldunak Groenlandian aspaldi utzitako altxor baten berri ere ematen dienez, Groenlandiarantz abiatzea erabakiko du Kaineko eskifaia osoak. Baina une horretan Walker eta besteen ontzi beltza azalduko da Esmeraldako uretan...

IONESCOREN LEHEN ANTZEZLANA EUSKARAZ

Eugène Ionescok 1950eko maiatzaren 11n estreinatu zuen lehendabiziko antzerki lana, "La Cantatrice Chauve", euskaratu du Jon Muñoz Otaegik "Abeslari burusoila" izenburuarekin. Ibaizabal argitaletxearen eskutik kalera-tu den lan honekin ekin zion Ionescok "absurdoaren antzerkia" gisa ezagutzen den joerari, ordu arteko antzerkigintza tradizionala auzitan jarritz, absurdoaren sentimendua eta pertsonen arteko komunikazioaren ezintasuna egiaztatzeko borondatea agertuz, hizkuntzaren zentzugabetasuna hitzaren bidez frogatu nahia bezala. Parodiaren eta gehiegikeriaren bidez, Ionescoren antzerkia egiteko erak azpikoz gora jarri zituen antzerkigintzaren forma tradizionalak, mundu modernoan adierazteko desegokiak iruditzen baitzitzaizkion.

MALERREKAKO BAILARAN ZEHAR

Mendiak, kultura eta natura bere ardatz nagusi bezala dituen "El Mundo de los Pirineos" aldizkariak kaleratutako azken zenbakian, Nafarroako Malerreka bailaran aurkitzen diren herri eta bazter politen inguruko erreportaia agertzen da, argazki zoragarriak ornitzen dutelarik. Gainera, eta besteak beste, zera aurkituko du irakurleak ale honetan: Orreagara, Ossau ibarrean dagoen Isabera eta Lacuniachako parkera egin daitezkeen ibilbideen berri; bi mendizale eta historialari apartak Aneto mendiari buruz kontatzen dituzten xehetasunak; sai arrearen bizitzari buruz egindako lana, eta Picasso margolariak 1906an Pedraforca mendiaren magalean, Gösol herri kataluinarrean zehazki, aurrera eraman zuen pintura iraultza.

DISKOAK

**BARRENETIK
1981-1990**
Jotakie
OIHUKA
16 kanta
euro

JOTAKIEREN EMAITZA DIGITALIZATURIK

Oihuka diskoetxearen bidez kaleratu den Jotakieren "Barrenetik 1981-1990" CD honekin erabat digitalizaturik geratzen da Jotakie taldeak hasi zenetik eskaini digun emaitza musikala. Bilduma honetan jasorik daude "Joxemai beltza", "Zatoz", "Gaueko historiak", "Le pas-sand", "Ba al leike", "Osaba Joxe", "Sex", "Lo hartu arte", "Zure begietan", "Zergatik?", "Burrundaide",

"Bi mamu puta hoiek", "Bat gehiago", "Euskadi", "Beti berdin" eta "Bi mila" bezalako kanta ezagunak. Horrez gain, bi bitxikeria gehitu dizkiote bildumari: 1989an Eibarko Ilargi tabernan jasotako "Atxuko" abestia, eta bestetik, Bergaran, 1990eko irailaren 14an, Jotakiek eman zuen azken kontzertuko irudiak eta soinua jasotzen dituen videoa eta "Gaueko historiak".

DURANGO, apirilaren 4a arte *Erakusketa*

Durango arte elkarteak antolatu duen erakusketa honetan pinturan interesaturik dagoen orok parte har dezake. Lanak gai bakarraren ingurukoak izango dira: zubiak. Lanak apirilaren 4an aurkeztu beharko dira eta apirilaren 14a arte izango dira erakusgai.

Ezkurdi udal aretoa

AZPEITIA, otsailaren 8a arte *Dantza ikastaroa*

Dantza garaikideko ikastaro honetan izen emateko epea otsailaren 8an amaitzen da, irakasleak Deshoras taldekoak izango dira eta 13-30 urte bitarteko gazteei zuzendua dago.

Informazio gehiago 943 157161 telefono zenbakian

DONOSTIA, martxoaren 2a arte *Erakusketa*

"Kantuketan" erakusketa arrakastatsua Donostian da. Bertan euskal musikaren historia, euskal kanten formatuak eia 60ko hamarkadatik hona izan diren berrikuntzak agertzen dira.

Koldo Mitxelena kulturunea

HAZPARNE, otsailaren 15a arte *Erakusketa*

"Txilin" izena daraman erakusketa honetan Iturengo zantantzarrak eta hauen Euskal Herri eta Europako kideak erakutsiko dira.

Hatzen bidea
10:00-12:00 eta
14:00-18:00

GETXO, otsailaren 23a arte *Lehiaketa*

Getxoko XXVI. Nazioarteko Jazzaldiko talde lehiaketa abiatu da; parte hartu nahi duten musikariek 30 urte izan ditzakete gehienez. Taldeen aukeraketa martxoan izango da eta lehiaketa uztailean 3tik 6ra bitartean.

BILBO, otsailak 8 *Inauteri Jaia*

Inauteri giroan murgiltzeko jaia izango da, bertan jolasak, antzerkiak, kantak... izango dira eta Lisker taldearekin berbena gau luze bat igarotzeko aukera izango dute hurbiltzen direnek.

GASTEIZ, martxoaren 8a arte *Erakusketa*

Pezetaren bilakaerak birmoldatu eta garai desberdinetako gizartearen ezaugarriak erakutsiko dizkigu "Agur pezetari" erakusketan.

Vital Kutxa fundazioa

18:30-21:00

ARRASATE, otsailak 10 *Antzerkia*

Yllana taldeak "Rock & clown" antzezlan eskainiko du, bertan lau musikari xelebrek zuzeneko musikaz lagunduta guren beldur, emozio eta sentimenduak erakutsiko dituzte.

IRUNEA, otsailak 8 *Kontzertua*

Manolo Garcia "Nunca el tiempo es perdido" diskoaren kontzertu akustikoa eskainiko du. Kontzertura joan nahi izanez gero arin ibili, kantariaren kontzertuetako sarrerak berehala bukatzen baitira.

DONIBANE GARAZI, otsailak 9 eta 10 *Antzerkia*

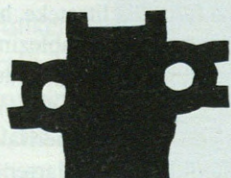
"Atelier en Folie" antzezlanak ikus ahal izango dute bertaratzen direnek.

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

L A N D A R E A K

Dagoeneko heldu da garaia, belar zakartua eta bazterretako laharra eta otea garbitzeko unea; izan ere, edozein landare jartzeko luberrria bezalakorik ez dago.

LUBERRIAK

I diak larrean egunero ikusteko gozamenaz bizi nahi eta hor hasi gara koadrilan ukuilua izango denaren inguruko lurretan barrutia prestatzeko lanetan. Hogeita bost bat urtez utzita bizi izan den lur saila irudikatzeko arazo handirik ez duzu izango. Belarra zakartua eta bazterretan laharra eta otea nagusi. Itxiturak berri nahi eta sasitza izugarriak hankaz gora jarri beharra zegoen. Aihotza eta ukuilu-aitzorra dantzatzu hasi ginen, eta hasi baginen hasi ginen. Kirtenak ederki miatu genituen. Lau metro eta erdiko otetzarrak, ote-ipurditik ipurdirako tartea hogeita bost urtetan lahar belaunaldiak belaunaldiaren gainean etzanda, beteta eta azpian arrabete orbel eta hondakin organiko. Ederki

simaurtu eta mantentzen zuten sasia beraien azpia...

Ederki kostata, baina garbitu dugu azkenean saila eta horra hor non agertzen zaigun aspaldian ikusi gabeko lur bikaina. Inguru honetan buztina eta tupa nagusi badira ere hemen lur beltz harroharroa azaldu da. Udaberrira alderaxeago ereitean a zer nolako txispa ekarri behar duen belarrak! Beti esan izan den eran, soro, sagasti, edozein landare jartzeko luberrria bezalakorik ez da. Lur aberatsa, jarri behar ditugun landare horien gaitzek harrapatu gabea eta basoari lurra irabazten zitzaion garaiko sena ere izango da ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Fitoterapia ikaragarri hazi da Espainian. Medikuntza mota honetako arduradunek Gobernuari medikuntza honen produktuen merkaturak finkatzeko arauak eman ditzala eskatu diote.

SENDABELARREN GORAKADA

Fitoterapia (edota gaitzak sendatzeko sendabelarrak erabiltzea) ikaragarri hazi da Espainian, Europako beste herrialde batzuetan baino eritmo askoz biziagoan (% 30). Hala, 2001. urtean egindako salmentak 100,30 milioi eurokoak izan dira, Europako Batasuneko seigarren postuan kokatzeraino. Hala ere, oraindik oso urrun daukagu Alemania, herrialde hori baita EBko medikuntza "berdearen" kontsumitzailearik handiena, 2.145,6 milioi euroko salmentekin.

Eta medikuntza klase horrek gero eta arakasta gehiago duen arren, Espainiako Fitoterapia Elkarteak eta Medikuntza Naturisten Elkarteak behin eta berriz eskatu diote

Gobernuari eman ditzala arauak gisa honetako produktuen merkaturak nolabait ordenatu eta antolatze, gaur egun inolako ordenarik ez baitago, eta bakoitza bere kasa baitabil. Bete-bete modan dauden substantziak, esaterako te berdea, biloba

ginkgoa, soja edota azkenaldi honetan denon ahotan dagoen depresioaren kontrako landarea, hiperikoa (Santio belar edo milazulo), salmenta librekoak dira, hau da inork ez ditu kontrolatzen. Horiek saltzeko lekuri logikoena farmazia litzateke, baina belar denda eta dietetikako establezimenduek horren kontrako presioa egiten dute.

Espainia da Europako Batasunean denda naturista gehien dituen herrialdea, eta horietan egiten da sendabelarren salmentaren % 70. Gaitz erdi, saltzeaz gainera, erosleari informazio egokia eta bere kasuari egokitua emango balitz gisa horretako establezimenduetan, baina... ●

◆ JABIER AGIRRE

Zuberoako Haizpitarteak.

Holtzarteko zubiaren kulunkan

Kakuetaren alboan sakabanatutako Santa Grazi herriaren elizaldetik ibili ostean, itzuli eta Larraine herrirantz abiatuko gara. Lehen ere oso polita zen, baina, gaur egun, goitik behera apaindu eta margotuta dago eta are ikusgarriagoa da. Iritsi bitartean Euskal Herriko zubirik ikaragarriena igaroko dugu. Ikara sortzekoa da, bertigoa dutenentzat behinik behin.

Holtzarteko arroilako zintzilikako zubi honek Indiana Jonesen filmetan ikus ditzakegunak gogorarazten ditu, baina filmetako zubien arriskua eta hemengoarena ez dago alderatzerik.

Eta dagoeneko, konturatu barik, Nafarroak (Garaiak eta Behereak) eta Zuberoak elkarbanatzen duten mirarian sartu gara; Iratiko oihanean. Ibilbide honetan oihanean sartu-irtena egingo dugu, lehen hurbilketa besterik ez da izango, beste ibilaldi batean bihotzaren barruraino barneratuko garelako. Dena den, txangoak gordetzen dituen altxorretaz konturatzeko balio izango digu.

■ Iratiko txaleten inguruan honelako lakutxoak aurki ditzakegu.

■ Larraine herria goitik behera pintatuta eta apainduta dago.

SANTA GRAZITIK errotondaraino itzuliko gara eta ezkerrera hartuz Larrainerantz abiatuko gara. Bide ederra da, mendi artean eta gure ezkerrean Larraine erreka daramagula. Erreka honek bidegurutze horren inguruan Uhaitza ibaiarekin bat egiten du Uhaitzandi ibaia sortzeko.

6 km. aurrerago Logibar aterpe-jatetxera helduko gara. Sarreran aparkaleku bat dute, baina nahi badugu 100 m. aurrerago (zubia pasatuta ezkerrera) badago beste bat, Holtzartera doan bidearen hasieran bertan. Holtzarteko haizpitarte izugarni hau goialdetik bisatuko dugu, eta zeharkatu ere egingo dugu, abenturazko filmetan ikusten den bezalako zintzilikako zubi batetik.

Beriz ere errepidean, paraje basati eta bakartiak zeharkatuko ditugu, zuhaitzik gabeko mendiak, borda isolatuak eta kotxeek bakarrik apurtzen duten lasaitasuna.

Ibilbidea hasi dugunetik 42. kilometrorako Larrainen sartuko gara, eta eliza eta pilotalekua dauden kolorez berri-tatutako erdigune txiki eta ederrean beste kilometro bat gehiago egingo dugu. Jar ezazu arreta herriaren ondoko mendiko harkaitzek sortzen dituzten forma bitxi eta ikusgarrietan.

IRATIKO OIHANEAN BARRENA

Herritxoaren amaieran eskumara egingo dugu "Iratiko Txaleak" jartzen duen norabidean. Hemendik aurrera beti zuzen jarraituko dugu, ondo seinalizatutako errepide ederrean zehar.

Aurrera egin ahala eta igotzen dugun bitartean lehenbizi landaretza ugaria eta gero mendi soiletako panoramikak, zuhaixkak, larreak, ganadurako zelaia, bordak... ikusiko ditugu. Eta noski, Pirinioetako gailurrak gero eta

hurbilago eta ikusgarriago ditugu.

Igoera aldapatsu hau Organbidezka mendatean bukatzen da. Ikuspegi galantak dituen mendilepo honetan hegazti migratzaileen igarotzea behatzeko zentro bat kokatu da. Horrela, udazkenean uso, kurrilo edota bestelako txoriak pasatzen ikustea ikuskizun ahaztezina bihur daiteke.

Mendate hau pixka bat geroago ikusiko ditugun Iratiko txaleten ataria da. Hauek 1965ean eraiki ziren, mendiko etxola modernoaren itxurarekin. 80ko hamarkadan egin zen iraupen eski zentroak lagunduta zonalde honetako gune turistikorik garrantzitsuena bihurtu da, Iratín zehar txangoak egiteko abiapuntu eta atsedenerlekua. Bertan ezkerreko seinalea jarraituz, jaisten hasiko

■ Larraine inguruko mendiko harkaitzek begirada bat merezi dute.

■ Mendiben dago Ipar Euskal Herriko trikuharririk ikusgarrienetakoa.

gara. Bihurgune askotxo dituen bidearen alboetan berriz ere Iratiko landaretzak laztanduko gaitu, errekatxo politak lagun ditugula.

Kilometro batzuk aurrerago berririo paisajea aldatu egingo zaigu. Orain arbola gutxiago ikusiko dugu, landare eta zuhaixka baxuagoak, mendi soilak... Hau guztia 62. kilometroan Iratiko etxolara iristen garen arte. Hau bailaratxo polit eta lasaia da, inguruko erreka eta menditxoetatik paseoak egiteko aproposa. Bertaratzen direnen beharrak betetzeko pare bat ostatu daude.

Hemengo bidegurutzeari eskumara joko dugu, Mendibe-Donibane Garazirako bidean. Bidean landarez beteriko tokiak ia zuhaitzik ikusiko ez dugun soiluneekin tartekatzen dira. Bidegurutzetik 3 kilometrora Burdinkurutzeta gaina harrapatuko dugu. Bertatik ditugun panoramikak kontuan hartuz atsedean txiki bat hartzeak merezi du eta jaitsieran ikusiko ditugunek hori baino gehiago.

Jaitsiera hasieran ezkerrera, XVIII. mendean Maltako Ordenak antzinako Laurhibarreko ospitalea izan omen zenean altxatutako San Salbador kapera dugu. Begiratu itzazue kanpoko hormen kontra dauden gurutzebidea eta lauburua. 4 kilometro geroago Alzako mendatera helduko gara, eta zer esanik ez, hemendik ere bistak ederrak dira.

Azkenik, paregabeko ibilbide hau "arruntagoa" bihurtzen hasi da eta lehenengo baserriak agertuko dira eta Alzatik 8 kilometrora Mendiben sartuko gara, aspaldian ikusi dugun lehen herria. Herrian bertan nabarmentzeko moduan bere eliza dugu, eliz atari erromaniko politarekin. Baina herri hau berezi bihurtzen duena zera da, bertan agian Ipar Euskal Herriko trikuharirik haundiosoena dugu: Marietxe edo Gasteiniakoa.

Bertara iristea erraza da hurrengo pausoak segitzen badituzue. Etorri garen bidetik "Mendibe" seinalea baino 200 metro lehenago, lehen baserrietan, errepidearen ezker aldean burdinazko gurutze bat ikusiko duzue, bidetxo bati hasiera ematen diona. Hortik sartu. Pixka bat geroago zubi bat igaro, ezkerrera egin eta gero gora jo, bihurgune askotxo dituen bide estu eta aldapatsu batetik. Hau guztia kotxez egin daiteke. Bide hau hasi dugunetik 1,5 kilometrora bidegurutze bat aurkituko dugu, eta ezkerrera baserri batzuk, baina guk beste 30 metro jarraituko dugu, bidea ixten digun langa bateraino. Hortxe aparkatu eta trikuharrira oinez abiatuko gara.

Langa zeharkatuz 100 metrora baserri bateraino helduko gara, eta honen atzetik, egurra gordetzen duten lekutik, eskumara eta gorantz bidezidor bat hasten dela ikusiko dugu. Hauxe hartu eta bost minututan trikuharriraino, bertaraino eramango gaitu. Orduantxe konturatuko gara harritzar hauen edertasunaz, nahiz eta gaur egun "biltegi txiki" funtzioa duen, ate eta guzti.

■ Mendiben aurki dezakegun basetxea.

■ Iratiko errekatxoetako bat.

■ Holtzarteko arroilak zintzurrean zintzilikako zubitxo du. Berau igarotzeko ez dago Indiana Jones bezala ibili beharrik.

HOLTZARTEKO ARROILAK ETA ZUBIA

Zuberoako Pirinioaldean, Larrainetik gertu, Holtzarte Eus-
kal Herriko parajerik ikusgarrienetakoa dugu. Izan ere,
honako hau Zuberoako beste arroilekiko ezberdintzen duena
zera da, zintzuraren gainean zintzilikako pasabide edo zubi-
txo bat dagoela, Indiana Jonesen filmetan agertzen diren
modukoa.

Honek zintzurretako bat goitik eta erdi-erditik behatzea
eta gozatzea ahalbidetzen du, paregabeko ikuskizuna eskai-
niz. Kakueta behetik gora ikusi baduzue, oraingo honetan
Holtzarte behetik gora behatzeko aukera izango duzue. Dena
den, zubi hau filmetakoa baino askoz seguruagoa da, burdi-

nazko kableek eusten diotelako, eta pasabidearen ezker-
eskuinean altuera handiko sare bana duelako, istripuak
saihestuz.

IRISTEKO MODUA

Larraine baino hiru bat kilometro lehenago dugun Logibar
aterpetxe osteko aparkalekutik irtengo gara. Aparkalekutik erre-
karen sorbururantz abiatuko gara, hau eskuinean dugula gorantz
joaz. Bidea batzuetan gogortu egiten da, eta euria egin badu
lokazturik egon daiteke, baina bide bakarra da, eta beraz ez
dago galtzerik.

Erreka beti eskuinean daramagula, batzuetan pixka bat
urrundu behar badugu ere, bista ederretako 40 bat minutuko
bidean goraino iritsiko gara. Hemen bidea agian gogor xamarra
izan dela, baina merezi izan duela kontu-
ratuko zarete. Zuen aurrean Olhadoibia
(ezkerrean) eta Olhado (eskuinean) haizpi-
tarteak elkartzen diren aparteko lekua aur-
kituko duzue.

Bide izugarri hau jarraituz oso gutxira
txundituta utziko zaituzten zubia ikusiko
duzue. 200 metroko altueran dagoen zubia
basoa ustiatu ahal izateko egin zen, eta
esan dugun moduan, zeharkatzea oso
zirrargarria baina arriskurik gabekoa da.
Pentsa ezazue bistak zorabio posiblea
baino askoz indartsuagoak direla.

Informazio Praktikoa

IRATZARTEK

Informazioa eta alokatzea:

3-12 pertsonentzako luxuzko txaletak.

☎ (0)5 59 28 51 29.

Jatorduan:

Etchemaité Jatetxea- Txaleten ondoan.

Zentru komertziala- Pixka bat beherago.

Bestelako erosketak ere bai.

Jan eta lo egiteko:

Iraty Aterpetxea (Gîte d'étape)-

☎ (0)5 59 28 51 29.

**Camping Iraty- Txaletak eta Iratikoko Etxolaren
artean. ☎ (0)5 59 28 51 29.

Bungalowak ere bai.

IRATZARTEK

Jatorduan:

Chalet de Cize- Bidegurutze ondoan.

Le Cayolar- Ondoan.

Jan eta lo egiteko:

Chalet Pedro (apartamentuak eta jatetxea)-

☎ (0)5 59 28 55 98.

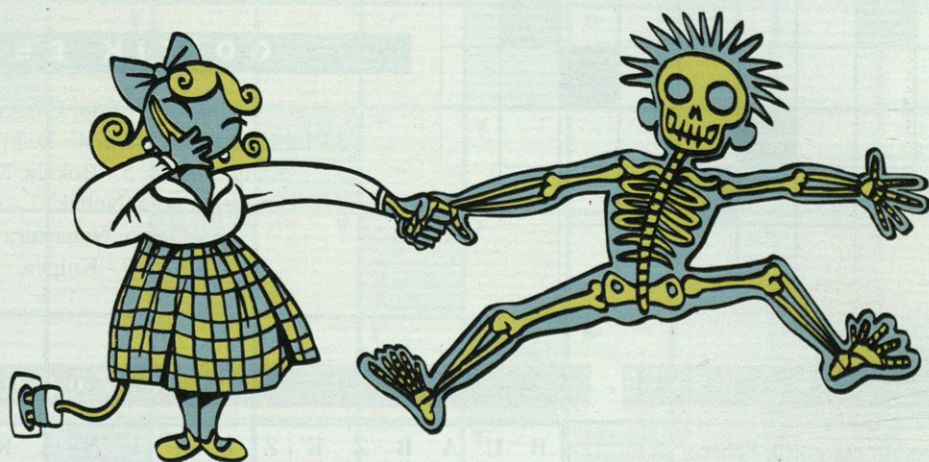
Denborapasak

Asteko Lokuzioa

MANIXU MANIXU

2A2PIAK
BATMAN

DROGAN IBILI, DROGA ATERA, DROGOSOA IZAN

a) Inkietua, bromistia, pikareskua dan jentiarri esaten jako

**BETI GERRIA IPINTZEN EDO ULIA HARTZEN,
JALEUA ETA SALTZIA BESTERIK EZ HAREN
INGURUAN**

CHISTOSO, JUERGA AMBULANTE,

b) Sesioan edo sesio bila ibili, sesiantea izan

**HORREKIN IBILTZEA EZ ZAIT GUSTATZEN:
DROGATUTA EZ DAGOENEAN, DROGAN DABIL**

BRONCAS / DÉCONNER / TO BASTARD AROUND / JOCKER

Kike Amonarrizen Umorea

ISUNA

N-lean Andoaindik Donostiarako zatian, abiadura orduko 80 kilometrora mugatu dute.

Joan den astelehenean, Bazkardo inguruko bihurguneetako baten ertzean, ertzainak zeuden zirkulazioa kontrolatzen. Bat-batean, gutxienez orduko 120 km.tara zihoan auto bat pasa zen ziztu bizian. Eta ertzain batek besteari:

- Baina horri ez al genion gida baimena joan den astean kendu?

Eta besteak erantzun:

-Bai, bera da! Harrapatu egin behar dugu!

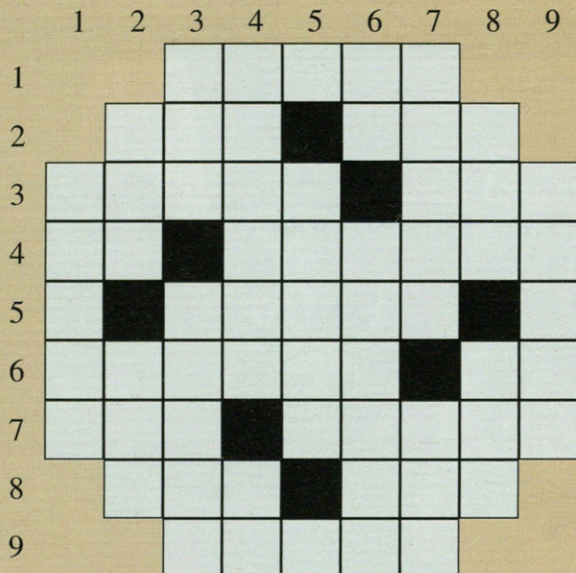
Ertzainak autora sartu, sirenak eta argiak piztu eta Lasarteko gasolindegia-
giaren parean gerarazi zuten autoa:

- Eta gida baimena? -galdetu zion ertzainetako batek-

Eta gidariak erantzun:

- Zer ba? Galdu egin al duzue edo?

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

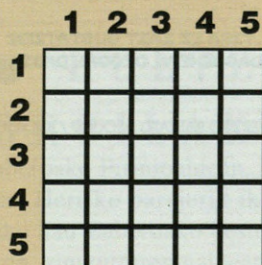
- 1.- Mundaka aurreko uhartea. 2.- Ore jangarri. Denbora tarte. 3.- Kristauen tenplua. Erdi, hitz elkarketan. 4.- Dago. Ataurrea. 5.- Bokala. Fruitu mota. Kontsonantea. 6.- Txalupa. Ogi, hitz elkarketan. 7.- Nire. Arabako herria. 8.- Modua. Bihi. 9.- Mendiko atea.

GOITIK BEHERA

- 1.- Edari. 2.- Edo. Emakume izena. 3.- Landare mota. Irten. 4.- Izaki bizidun ornogabe. Kanpo, landa. 5.- Bokala. Saila. Bokala. 6.- Musika nota. Nebak. 7.- Antzokia. Edo. 8.- Gaixo. Nahastura trinko. 9.- Kolpea.

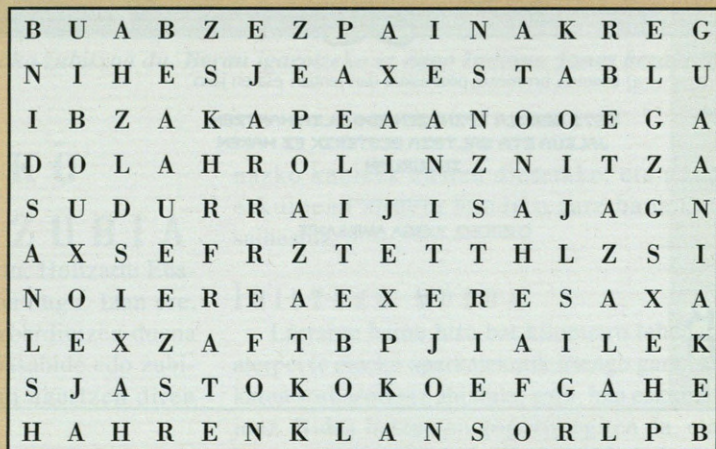
Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera, zenbaki bakoitzean hitz bera aterako zaizu

1. Ez estu. 2. Basapiztia. 3. Landare mota. 4. Euskal lurraldea. 5. Pl., Italiako diru zaharra.

Letra Zopa

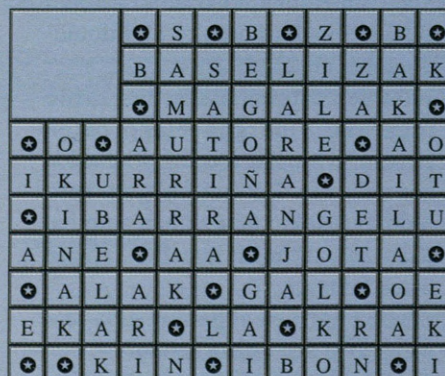
Aurki itzazu letra zopa honetan aurpegiko 8 atalen izenak. Hitzak ezker eskuin, goitik behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

AHITZEMAILEAAKGB
NBPHAXUALKIEHJOA
TAERKIAHLEKRUSNN
ZJXSESZENAURREAB
EASEAEGXLOHALTOA
ZALJDUUKPIZINJIL
LSGIENLUHNDFORGI
EGIRHDIKLAIAMAZN
AURREARGIAKGXOIA
EHXRAIKOTANEZSEN

8ko txikian

1. Aletgia. 2. Aratuste. 3. Sariketa. 4. Hautagai. 5. Igogailu. 6. Elizkoia. 7. Biologia. 8. Abaildua. 9. Iraupena. 10. Arranoak. 11. Mantarra. 12. Biguinak.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Gizon. 2. Bat. Gag. 3. Lerak. Sai. 4. Er. Lasaia. 5. K. Minak. 1. 6. Abiatu. Do. 7. Kor. Unaia. 8. Zut. Ago. 9. Ataka.

Goitik behera: 1. Lekak. 2. Ber. Boz. 3. Gar. Mirua. 4. Italia. 5. Z. Kantu. A. 6. Og. Saunak. 7. Nasak. Aga. 8. Gai. Dio. 9. Iaiua.

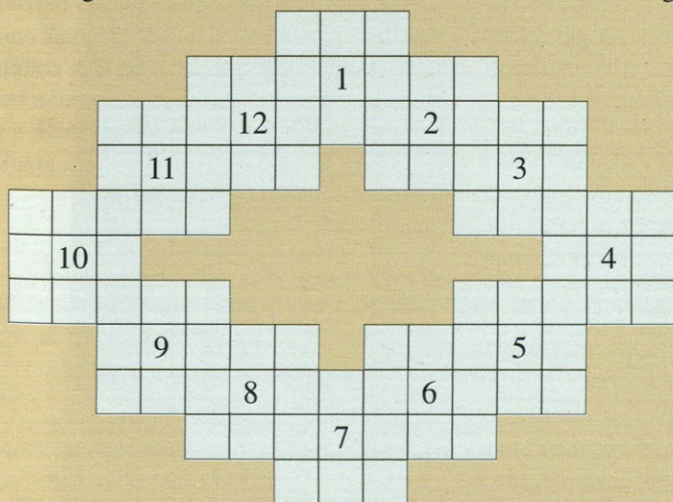
Hitz Gezidunak

	XI. hil	▼	Epetan	▼	Deitura	▼	Karate egi- ten duena	▼	Kaltzio oxidoa
	Eginbideak		Barazki mota		Iridioa		Bokala		
	▶		▼		▼		▼		▼
	Basapizti mota	▶					Jainko egiptoarra	▶	
	Igo						Bazeukaten		
Txingurria	▼	Asiako estatua	▶	▼		Adar	▶	▼	
Izena		Zeharo aldata				Kontso. errep.			
▶		▼			Auzapez	▶	▼		
					Gai gorri lurrintsua				
Oinarrizko edaria	▶			1000	▶	▼	Kobazuloa	▶	
Garraio mota				Lasai			Ate, hitz elkarketan		
▶				▼			Zaren horrek	▶	
							Bokala		Edari al- koholdun
Rutenioa	▶		Zuhaitz mota	▶			Jatorri atzizkia	▶	▼
Metal garestia			Ez eme				51		
▶			▼				Egile atzizkia	▶	▼
							Kontso- nantea		Oxigenoa
									Bokala
Haizea	▶					Zeunden	▶	▼	

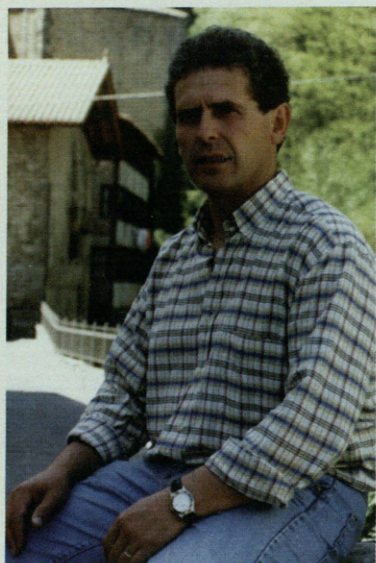
Pertsonaia: Real Sociedad futbol taldeko jokalaria

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Jantzki mota
- 2.- Askatzearen ondorioa
- 3.- Etxafuegoak
- 4.- Zaldiaren oihu
- 5.- Iturri konpontzailea
- 6.- Ondasun higiezina
- 7.- Jostorratza
- 8.- Zango atala
- 9.- Makalaldi
- 10.- Babestu
- 11.- Ogi saltoki
- 12.- Jertse

ALBERTO ELOSEGI

INAKI MURUA

BEGIAK ERNE!

Belodromoak betekada bikaina eta irrati nahiz telebistaz ikusentzule ugari, Web gunean milaka bisitari, gazte multzo ikusgarria jarraitzaile. Zer behar du besterik bertsolaritzako ekintza gorenak?

Harriduraz eta inbidiaz egon nintzaizen entzuten zortzi finalistei (zorionak denoi!). Nire ustez, bertso luze hain beteak erabat ez dira sekula bota finalean. Hasieratik arrazoiak bata bestearen tolesturan. Neurri laburragoetan ere zaila den tripak betetzeko lana, bikain burutu zuten denek. Entrenamendua nabari zen.

Hori azpimarratu nahi izan dut Txapelketa Nagusi honen lehen ezaugarri gisara baina, zortzikote hain gazterik ere finalean kantatzen ez genuen egundo izan. Norbaitek tenisfikazioa deitu omen dio. Ez dakit izen egokia den ala ez baina giharrak lantzeaz gain, arrazoiak sakontzeko gaitasuna adinak eta egoten jakitea esperientziak zekartela ere entzuna naiz sarritan.

GAIAK, oro har, asko gustatu zaizkit eta ariketak ere bai. Behar bada puntuetako saioak izan dira ahulenak, nire gusturako eta bertsolari bat baino gehiagori entzun diot ariketa hau kentzea litzatekeela egokiena. Nire harridurarako, ordea, ikasle gazte dezentek aitortu dit berak puntuetako saioekin gozatu duela batik bat. Neurri luzeko bertso onak denok estimatzen ditugun honetan, ez ote gara neurri motzekoak gutxien eta edonork egiteko lan arrunt modura epaitzen ari? Puntuatu nahi bada luzeetara derri gor jo beharra dagoela, alegia. Eta Belodromoko gazte sail hari grazia gehien puntuz puntu elkarri erantzunak ematea gustatu! Guri bertso eskasena aletu zituztela iruditu zitzaigunak, hain justu. Zer pentsatua ematen du.

Gorago aipatu kezka hori ondorengoarekin lotu nahiko nuke: zergatik joaten zen hainbeste entzule bertso saio bakoitzeko komun edo tabernara? Nik ez dut ezagutu horrelakorik. Saio bat amaitu orduko ehun lagun inguru mugitzen zen kanpora nahiz barrura. Zerbait aldatzen ari da. Kontzentra-

zio gaitasuna urritzen? Aldiko lau orduko jardunak luzeegi? Egun ekintza labor eta intentsoak bizitzaren ohitu gaituztela telebista, zinema...? Hausnarketarako joera gutxitu zaigula eta astun egiten dela?

EZ DAKIT HALA DEN BAINA, gizartea aldatzen ari da eta bertsozale berriak beste joera batzuk dakartza. Puntuarekin erantzuten den ariketa bizia du atsegin eta ez daki, entzun-pentsatu-hausnartu jardunean mugitu gabe luze irauten.

Lagun batek inon diren albiste berezi denak inguratzen dizkit eta esan dit Ameriketako telebistan iragarkiak ere 2/3 segundutan mezua emateko eran jartzen ari direla. Guk ezagutzen dugun futbolak ez duela arrakastarik 45 minutuko bi zati luze eta aspergarri direla hangoen ohituretarako. Horregatik nahiago dutela saskibaloia eta bereziki futbol amerikarra: jokaldi motzak, biziak eta berehala erabakitzen direnak.

Bertsoa entzuleekin komunikatzeko tresna den aldetik, badugu zer pentsatua gai honen inguruan eta irtenbidea(k) aurrez moldatzen joatea hobe. Ni ez naiz final goizean zortzirak aritu eta gero eliminatuz lau bi eta bat hautatzearen aldeko, bertsolariak beraingatik batik bat. Hotz hasi eta gero hobeto sentitzea gertatu ohi delako txapelketa gehienetan eta, orduantxe bikain hasi dena kalera uztea gehiago aukerarik eman gabe injustizia handiegia iruditzen zait, lau urtean behin egiteko bada ere edo egiten delako.

Ariketa berriak, bertso-neurri berriak, puntuatzeko era bereziak (edo puntuak emateko), komunikazio teknika berriak erabiliz gaien trataera edo kantatzerako orduan bertsolarien antolaketa... Baliabide denak aintzat hartu eta jokatu beharko dugu atzoko formulak biharko balio dezan ●

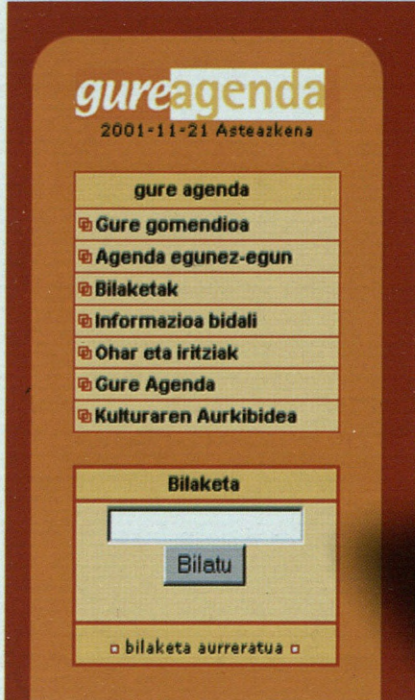
“Ez dakit hala den baina, gizartea aldatzen ari da eta bertsozale berriak beste joera batzuk dakartza. Puntuarekin erantzuten den ariketa bizia du atsegin eta ez daki, entzun-pentsatu-hausnartu jardunean mugitu gabe luze irauten. Lagun batek inon diren albiste berezi denak inguratzen dizkit eta esan dit Ameriketako telebistan iragarkiak ere 2/3 segundutan mezua emateko eran jartzen ari direla”

Euskal Herriko kultur agenda

"Zer egin dezaket asteburuan?"

"Non eskaintzen dituzte antzerki ikastaroak?"

"Non eta noiz jotzen du nire talde gogokoenak?"

INFORMAZIOA JASOTZEKO TRESNA

- Antzerkia, dantza, musika, erakusketak, kontzertuak, lehiaketak, bertsolaritza, hitzaldiak, ikastaroak, literatura, jardunaldiak...
- 6 hilabeteko aurreikuspenak eta artxiboa
- Euskal Herri osoko informazioa

INFORMAZIOA EZAGUTARAZTEKO TRESNA

Zure informazioa "Gure Agendan" automatikoki agertzea oso erraza da:

1. "Informazioa bidali" tekla sakatu
2. Sarrera gakoa lortu
3. Informazioa bidali

ARGIA

 euskadi**i**rratia